

Висока школа
BANJA LUKA COLLEGE

**ИЗВЈЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ
И ОЦЈЕНИ КВАЛИТЕТА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА МЕНАџМЕНТ,
ПОСЛОВАЊЕ И ПОСЛОВНА ЕКОНОМИЈА ЗА ШКОЛСКУ 2021/2022 ГОДИНУ**

Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета
Студијског програма Менаџмент, пословање и пословна економија

Увод

1. Поступак самовредновања и оцјене квалитета

Висока ВЛС Вања Лука College (у даљем тексту: ВЛС) је спровела поступак самовредновања и оцјене квалитета студијског програма Менаџмент, пословање и пословна економија (у даљем тексту МППЕ) за школску 2021/2022 годину (у даљем тексту: поступак самовредновања) у свим областима осигурања квалитета предвиђеним Законом о високом образовању Републике Српске, Оквирним законом о високом образовању Босне и Херцеговине, Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета, Правилником о осигурању квалитета, Правилником студија и Стратегијом осигурања квалитета ВЛС-а 2020 до 2025 (у даљем тексту: Стратегијом осигурања квалитета).

Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета приказује резултате анализе свих аспеката квалитета дјеловања ВЛС-а и даје оцјену испуњености стандарда квалитета.

Извјештај усмјерава и омогућује отклањање уочених слабости и унапређивање квалитета.

Извјештај за 2021/2022 годину имао значај за унапређење примјене истих као и за приказивање наставних, научних, стручних и умјетничких потенцијала ВЛС-а.

1.1. Субјекти поступка самовредновања

У поступку самовредновања учествовало је сво наставно и ненаставно особље, све организационе јединице и студенти ВЛС-а. Комисија за осигурање квалитета, именована од стране Сената ВЛС-а (у даљем тексту: Сенат) организовала је и спровела поступак (прикупљање, обрада и анализа података) и припремила Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета студијског програма МППЕ за школску 2021/2022 годину.

1.2. Опис поступка самовредновања

Поступак самовредновања спроведен је у складу са Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета у коме су дефинисани циљеви самовредновања, процедуре, субјекти, методологија, задужења и временска динамика, оцјењивање квалитета студијских програма, наставе и услова рада.

Поступак самовредновања на ВЛС-у је спроведен за школску 2021/2022 годину. Поступак самовредновања је спроведен према Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета који је донио Сенат и према Стратегији осигурања квалитета на ВЛС-у.

Комисија за осигурање квалитета утврдила је: начин прикупљања података, списак извора података, инструменте за прикупљање података (методологија анкетирања, вријеме анкетирања, садржина анкетних упитника, индикаторе квалитета и др.).

Поступак анкетирања и други поступци за прикупљање података спроведени су према Плану анкетирања и самовредновања.

Комисија за осигурање квалитета је, на основу Стратегије осигурања квалитета предложила корективне мјере за унапређивање квалитета.

2. Методологија

У поступку самовредновања примјењена је методологија евалуативних истраживања и коришћено је више извора и метода: анализа службене документације, анкетања, методе квантитативне и квалитативне обраде и анализе података. Основна техника прикупљања података је анкетања: студената, привредника, заинтересованих страна, наставног и ненаставног особља ВЛС-а .

Примјењени су упитници и скале процјене за самовредновање које је усвојила Комисија за осигурање квалитета (анкете). Основни циљ анкетања био је утврђивање како различити актери процеса рада на ВЛС-у опажају квалитет студија, наставе, услове студирања и рада. Ове процедуре система управљања квалитетом које се успостављају треба да обезбједе унапређивање рада ВЛС-а у свим областима осигурања квалитета.

Анкетања студената о актуелном наставном процесу је обављено у циклусима: за наставу и предмете из зимског семестра у јануару 2021 године, и у јуну мјесецу 2022. године, према Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета.

За податке о успјеху студената на испитима коришћене су базе података студентске службе, а припремили су их запослени у Студентској служби и Координатор наставе.

Поступак самовредновања и оцјене квалитета студијских програма, наставе и услова рада је спровела Комисија за осигурање квалитета.

3. Писање извјештаја

Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета студијског програма МППЕ написан је у складу са Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета. У Извјештају је процјењена испуњеност сваког стандарда за самовредновање и оцјењивање квалитета студијског програма МППЕ, који су дати у Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета и Правилнику о осигурању квалитета.

Први дио:

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ВЛС - у

ВЛС је прва висока школа у Босни и Херцеговини која је добила међународно признату акредитацију. Самим тим, дипломе које студенти стичу на овој високошколској установи су међународно признате у оквиру Европске уније.

У припреми Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета ВЛС је сагледао своју ефикасност, квалитет свог наставног и образовног процеса, квалитет својих наставника, организације и ресурсе које нуди својим студентима. Сличне евалуације које имају за циљ уочавање недостатака и њихово превазилажење, периодично ће се понављати.

Извјештај о самовредновању студијског програма МППЕ служи као основа за промјене и унапређење наставног процеса, али и као извор информација о знањима и вјештинама

које студенти стичу у оквиру овог студијског програма на овој високошколској установи.

Овај документ омогућава да се провјери квалитет студијског програма, а самим тим и диплома које студенти стичу, као што омогућава екстерним експертима да стекну тачан увид о стању студијског програма на VLC –у из пословне економије, менаџмента и пословања; да би могли да дају адекватну оцјену о квалитету рада.

Подаци добијени у току припреме извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета студијских програма, наставе и услова рада служе да се заједно са студентима и привредницима сачине релевантни планови будућег дјеловања у циљу општег побољшања квалитета рада.

1.1. Основни подаци

VLC је самостална приватна високошколска установа са својством правног лица, са правима и обавезама одређеним Законом и Статутом.

VLC се бави високим образовањем као дјелатношћу од општег друштвеног интереса, наставним, научноистраживачким, стручним и умјетничком радом, издаваштвом, и својим дјеловањем непосредно утиче на развој друштвене заједнице у оквиру које се развија као значајна високошколска институција.

VLC је регистрована Рјешењем суда: Уговор о оснивању друштва са ограниченом одговорношћу; Више школе “Вања Лука College” Бања Лука.; број: 01/04 од 17.10.2004.; Матични број додијељен од Републичког завода за статистику је: 01986724; Пореско-идентификациони број VLC – а (ПИБ): ЈИБ 4402123700002.

1.2. Оснивање и развој

VLC је основан Уговором о оснивању друштва са ограниченом одговорношћу Више школе “Вања Лука College” у Бањој Луци бр. 01/04 од 17. 10.2004. године, а отпочео са радом на основу Рјешења Министарства просвјете и културе Републике Српске бр.: УП-6-01-101/05 од 15.02.2005. године, Сагласност на Статут: Рјешења Министарства просвјете и културе Републике Српске бр.: 6-01-5528/04 од 30.11.2004. године и издавања прве Дозволе за рад од Министарства просвјете и културе Републике Српске број: 07.2-9623/07 од 28.12.2007. године, која је издата на основу позитивног мишљења.

1.3. Актуелни подаци

У току 2021/22 на студијском програму МППЕ студирало укупно 193 студената. VLC је посебну пажњу посветио избору кадрова за извођење наставе тако да у школској 2021/2022 години наставу изводи 20 наставника и четири сарадника. Сви наставници и сарадници VLC-а су квалификовани и компетентни да обављају наставни процес у области за коју су изабрани, у складу са условима прописаним законом, подзаконским актима и Правилником о избору наставника и сарадника VLC-а.

VLC испуњава све прописане кадровске услове за обављање дјелатности. Број радно ангажованих наставника и сарадника VLC-а одговара потребама студијског програма који се реализује. Број наставника запослених на VLC-у у радном односу са пуним

радним временом је виши од минималног броја наставника потребних за извођење наставе на свим наставним предметима које изводи високошколска установа, за све године студија, док је број запослених сарадника нешто нижи. Укупан број ангажованих наставника и сарадника (наставици запослени на VLC-у и гостујући наставници) покрива укупан фонд часова наставе на студијским програмима, тако да се поштују прописани стандарди оптерећења наставног особља.

Органи VLC- а су:

- Управни одбор,
- Сенат,
- Директор,
- Скупштина оснивача,
- Финансијски директор,
- Научно-наставна вијећа студијских одсека,
- Комисија за осигурање квалитета

Наставници се интензивно баве научноистраживачким, умјетничким и стручним радом у научним, односно умјетничким области које су обухваћене МППЕ студијским програмом. Наставници редовно учествују на научним и другим скуповима и савјетовањима у Републици Српској, Босни и Херцеговини и иностранству.

VLC настоји још од оснивања да буде активан и значајан носилац међународне сарадње, посебно са високошколским установама у региону, упоредо са сарадњом у Републици Српској и Босни и Херцеговини. VLC настоји да у даљем развоју прошири ову сарадњу и мрежу, посебно сарадњу са другим високошколским установама у европском простору високог образовања, а у циљу реализације законом утврђеног принципа укључивања у европски простор високог образовања и унапређивања мобилности наставног особља и студената.

Међународна сарадња је регулисана билатералним уговорима које је VLC закључио са другим високошколским установама, као и правилима међународне мреже Seeman којој је VLC приступио. Оно што VLC добија чланством у глобалној мрежи за развој менаџмента SEEMAN– Central and East European Management Development Association јесу права и бенефиције као што је: учествовање у међународним образовним програмима и конференцијама, успостављање међународних сарадњи, добијање акредитација за студијске програме.

VLC је склопио седам уговора са Директоратом комуникација јединице за издаваштво Савјета Европе у Стразбуру. Овим уговорима се VLC -у даје право да преводи и издаје издања Савјета Европе.

VLC је потписао појединачне споразуме и сарађује као партнер са сљедећим високошколским установама у оквиру међународне сарадње. <https://blc.edu.ba/partneri/>

Посебно је важно нагласити да су наши студенти директно укључени у међународну сарадњу VLC-а, и то учешћем у међународним студентским радионицама, међународним конгресима, као и осталим научним, стручним и културним манифестацијама које у том домену спроводи наш VLC.

Наши наставници, сардници и студенти су укључени у ITIC – International Teacher Identity Card и ISIC - International Student Identity Card. ITIC – International Teacher Identity Card ID је међународна наставничка идентификациона картица, намјењена наставницима и сарадницима основних, средњих, виших ВЛС и универзитета и представља званичан идентификациони докуменат код нас и у свијету (једна од свјетских признатих легтитимација). Критеријуми за издавање идентификационих картица издаје ISIC асоцијација, а картицу могу да посједују искључиво наставници и сардници који су остварили радни стаж дуже од једне године у струци и минимално 18 часова активне наставе недјељно.

1.4. Мисија, визија и основни циљеви

ВЛС гради посебан квалитет и афирмацију свог академског студија и наставног особља које га изводи, као и академске заједнице коју поред тог особља формирају бивши и садашњи студенти, на примјени законских и других правних прописа, примјени Стандарда и смјерница за осигурање квалитета у европском простору високог образовања тако што уважава:

- ❖ Болоњску декларацију чија је примјена обавезна према Закону и Споразуму о стабилизацији и придруживању који је Босна и Херцеговина закључила са Европском унијом,
- ❖ вриједности и домете наставног, научног и уопште, интелектуалног рада настале у претходним вијековима на европским универзитетима,
- ❖ академске слободе и академску самоуправу и друге принципе на којима се заснива систем високог образовања,
- ❖ основне циљеве високог образовања као што су стицање, развијање, заштита и преношење знања посредством науке и научноистраживачког рада, пружање могућности појединцима да стекну високо образовање и образују се током читавог живота,
- ❖ основну функцију високошколске установе да развија креативност студената, да их образује да буду стручњаци способни да сами рјешавају конкретне проблеме који их очекују у пословном свијету и свијету рада,
- ❖ реалне индивидуалне и друштвене услове за живот и рад наставника и студената, који се још увијек разликују од повољнијих услова у развијеним европским државама.

Студиј на ВЛС-у пружа студентима могућност да кроз сарадњу са наставницима и стручњацима предатим свом послу, стекну знања и вриједносне ставове, развију вјештине и интелектуалне способности потребне за критичко размишљање и пословно управљање. ВЛС настоји да код студената развија способност за комуникације и односе са јавношћу, потврдан однос према науци, струци и професији, према умјетности. ВЛС такав приступ проводи од оснивања 2005. године, и гради заједнички успјех наставника, сарадника и студента на идеји: ко добро почне, на пола пута је до успјеха. У том циљу ВЛС је организовао предавања и трибине за које су студенти предложили теме, а на којима су учествовали истакнути истраживачи, стручњаци, умјетници, спортисти, новинари и друге истакнуте личности које својим професионалним ангажманом креирају наш свијет.

Савремени концепт студија на ВЛС–у састоји се у томе:

- ❖ да студиј траје шест или осам семестара зависно од избора студента;
- ❖ да ECTS (Европски трансферни кредитни систем) омогућува мобилност студената унутар студија на VLC-у и према студијима на другим високошколским установама;
- ❖ да су на студију поред обавезних наставних предмета значајно заступљени изборни наставни предмети, уз могућност студената да слушају факултативне наставне предмете, како је то регулисано студијским програмом;
- ❖ да студентска пракса као изборни дио образовног процеса омогућава студентима да упознају свијет рада и да се образују за практичан рад у струци;
- ❖ да студенти уче свјетске језике (енглески или њемачки језик) и да студент поред једног страног језика може факултативно учити други свјетски језик;
- ❖ да се у настави примјењују савремени методи наставног рада и технике које га прате;
- ❖ да студенти стичу знања из информатике већ на почетку студија и користе рачунаре и интернет током цјелокупног студија;
- ❖ да студенти користе предности електронске наставе.

Визија VLC-а је успостављање система цјеложивотног образовања у високом образовању, у чијем су фокусу развој индивидуалних способности за интелектуални рад и стваралаштво и афирмација активне улоге академске заједнице у развоју друштва, уз отвореност према јавности.

Мисија VLC-а је да обезбједи квалитет и ефикасност студирања и поштовање академских слобода и академске аутономије. VLC ће учествовати у остваривању циљева високог образовања и организовати наставни процес тако да омогући развијање и преношење знања посредством наставе и истраживачког рада. У средишту наставног процеса је развој способности студената за различите облике професионалног рада и друштвеног ангажмана. Кроз дијалог, округле столове и креативне радионице са наставницима, уз подршку стручњака и афирмисаних јавних личности, студенти ће бити мотивисани да користе способности и знање тако да себи и другима граде мјесто током промјена које доносе неизвјесност у нашој епохи.

У остваривању студијског програма у које су уграђени захтјеви болоњског процеса, VLC ће обезбиједити поштовање људских права и слобода равноправно и без дискриминације, једнаке услове свим студентима да развију креативне способности, његујући конкуренцију и квалитет.

Основни циљеви VLC-а произилазе из мисије, а то су:

- континуирано унапређење квалитета високог образовања и значајна улога VLC-а у тиме,
- повећање ефикасности студија примјеном мјера за обезбеђење квалитета,
- континуирано унапређење квалитета студијских програма,
- континуирано унапређење квалитета наставе и наставног процеса,
- континуирано унапређење квалитета и обима научноистраживачких, стручних и умјетничких активности,
- континуирано унапређење квалитета простора и опреме,
- континуирано унапређење квалитета управљања и пословођења и квалитета ненаставне подршке,

- обезбјеђивање значајне улоге студената у процесу обезбјеђења и континуираног унапређења квалитета,
- повећање броја корисника услуга,
- повећање интересовања за студије на VLC -у,
- повећање броја, обима и квалитета наставних садржаја,
- коришћење савремених технологија и опреме у наставном и научноистраживачком, стручном и умјетничком раду,
- омогућавање студентима да прошире своја знања по сопственом избору и да се на тај начин уже специјализују;
- оптимално коришћење свих расположивих ресурса,
- систематско праћење, периодична провјера и континуирано унапређење система квалитета на VLC–у.

У циљу остваривања наведених циљева VLC редовно планира своје активности и вреднује резултате својих студијских програма са задатком да стално развија, унапређује и преиспитује њихов садржај, сагласно научним сазнањима, у чему релевантну улогу имају наставно особље и студенти. VLC периодично прати остварење планираних активности, постављених задатака и циљева, уз објективно сагледавање резултата, њихову анализу и корективне мјере евентуалних недостатака. Посебна пажња придаје се реализацији квалитета преношење нових теоретских и практичних знања студентима и развијања компетенција које стећи из области пословне економије и менаџмента.

Основни подаци о студијском програму пријављеном за евалуацију	
Назив студијског програма	Менаџмент, пословање и пословна економија
Научна област/ научно поље	Друштвене науке / Економија и пословање
Врста студија	Основне академске студије
Обим студија изражен ЕЦТС бодовима	180 и 240 ЕЦТС
Година у којој је започела реализација студијског програма	2009/2010
Језик на ком се изводи студијски програм	Српски језик
Назив(и) излазних квалификација	-дипломирани економиста-менаџер -180 ECTS бодова (на смјеру Предузетнички менаџмент) - дипломирани економиста -180 ECTS бодова (на смјеровима: Менаџмент финансија и банкарства, Менаџмент финансија и осигурања, Менаџмент трговине, Менаџмент туризма, Менаџмент маркетинга, Менаџмент логистике и шпедиције) -дипломирани менаџер људских ресурса и пословне информатике -180 ECTS бодова (на смјеру Менаџмент људских ресурса и пословне информатике)

	<ul style="list-style-type: none"> - дипломирани менаџер малих и средњих предузећа - 180 ECTS бодова (на смјеру Менаџмент малих и средњих предузећа) - дипломирани менаџер заштите на раду и заштите животне средине -180 ECTS бодова (на смјеру Менаџмент заштите на раду и заштите животне средине) - дипломирани економиста -240 ECTS бодова (на смјеровима: Предузетничка економија, Пословна економија, Менаџмент финансија, банкарства и осигурања, Менаџмент маркетинга, трговине и туризма, Европско пословање и економска дипломатија, Менаџмент логистике, шпедиције и осигурања) - дипломирани менаџер логистике и саобраћаја -240 ECTS бодова (на смјеру Логистика и менаџмент саобраћаја) - дипломирани менаџер људских ресурса -240 ECTS бодова (на смјеру Менаџмент људских ресурса) - дипломирани менаџер заштите животне средине -240 ECTS бодова (на смјеру Еколошки менаџмент) -дипломирани менаџер заштите на раду - 240 ECTS бодова (на смјеру Менаџмент заштите на раду)
Број лиценце	07.023/602-7400/09 (лиценца)
Веб адреса на којој се налазе подаци о студијском програму	www.blc.edu.ba

Други дио:

ПРОЦЈЕНА ИСПУЊЕНОСТИ СТАНДАРДА КВАЛИТЕТА СА ПРИЈЕДЛОГОМ МЈЕРА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА

VLC је усвојио критеријуме за акредитацију студијских програма, као и стандарде и поступке за осигурање квалитета свог рада. Квалитет рада VLC-а изложен је сталном праћењу, вредновању и самовредновању и оцјењивању квалитета, као и критици од стране стручних тијела и корисника услуга, студената, оснивача, органа управе, инспекција и медија. Контрола квалитета пружа помоћ органима управљања VLC-а да имају пуну контролу у важним сегментима пословања, а истовремено потпуним

дефинисањем свих процедура рада прописује се и олакшава свакодневни посао свих запослених на VLC–у.

Предмет контроле квалитета студијског програма и наставног рада VLC–а су сви аспекти система квалитета у области образовања, од елемената предвиђања, стратешког планирања, преко принципа и кључних фактора, до оперативних елемената образовања, оспособљавања, важећих прописа и стратешких циљева.

Посебан предмет рада је осигурање система квалитета, дефинисање садржаја, поступака, одлука, одговорности и докумената при извођењу активности које су дате у тексту Закона о високом образовању и прописаних Стандарда и смјерница за осигурање квалитета у високом образовању.

Циљ контроле квалитета рада VLC-а је унапређење квалитета, првенствено квалитета студијских програма, наставе и услова рада.

Политика осигурања квалитета VLC-а се огледа кроз:

1. Увођење квалитетних студијских програма академских студија према захтјевима Закона о високом образовању и Оквирног закона о високом образовању
2. Редовну и систематску провјеру циљева, структуре и садржаја студијског програма и њихову усклађеност са основним задацима и циљевима VLC-а.
3. Обезбјеђивање студентима учешће у самовредновању и оцјењивању, осигурању квалитета студија, првенствено квалитета студијског програма, наставе и услова рада.
4. Редовно прибављање повратних информација од: послодаваца, представника Завода за запошљавање, институција власти и локалне самоуправе о квалитету студија и студијског програма.
5. Редовну и систематску провјеру исхода процеса учења, стручности и компетентности студената када заврше студије и могућности њиховог запошљавања и даљег школовања;
6. Увођење савремених интерактивних метода наставе/учења за подстицање студената на креативност, стваралачки приступ и тимски рад;
7. Обезбјеђивање квалитета активним праћењем, прегледом и побољшањем свих активности у наставном процесу.
8. Дефинисаност и доступност на увид јавности услова и поступака који су неопходни за завршавање студија, стицања назива и добијање дипломе.

Организациона структура за осигурање квалитета VLC-а је успостављена постепено и систематски у складу са принципима који су дати у Стратегији осигурања квалитета донијетој од стране Сената.

VLC је Правилником о осигурању квалитета и другим општим актима утврдио послове и задатке комисије за осигурање квалитета, стручних органа, наставника, сарадника у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда и поступка за осигурање квалитета.

VLC је општим актима уредио и посебним мјерама обезбједио учешће студената у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда, поступка и контроле осигурања квалитета.

VLC је формирао Комисију за осигурање квалитета из реда наставника, сарадника, ненаставног особља и студената.

Самовредновање и оцјењивање квалитета на VLC–у је извршено на темељу прикупљених података од стране наставног особља, студената и ненаставног особља.

Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета студијског програма извршен је на основу анализе путем оцјењивања испуњености стандарда за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија. Сваки од стандарда је био изложен вредновању и оцјењивању, у складу са датим смјерницама и критеријумима.

ОЦЈЕНА ИСПУЊЕНОСТИ СВАКОГ ПОЈЕДИНАЧНОГ СТАНДАРДА КВАЛИТЕТА СА ПРИЈЕДЛОГОМ МЈЕРА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

дата је даљем тексту овог извјештаја у свему како сљеди:

СТАНДАРД 1: Политика обезбјеђења квалитета СП

Високошколска установа утврђује Стратегију рада у периоду од четири године, а која је доступна јавности, поштујући традиционалну тежњу за остваривањем високих стандарда квалитета рада. Осим тога, VLC има усвојену Политику осигурања квалитета чији су захтјеви усклађени са Стратегијом. ([Стратегија VLC-а](#))

VLC је прихватио вриједности и принципе савременог европског образовања, имајући у виду стандарде и смјернице за осигурање квалитета у високом образовању. VLC је одређен за институционални система управљања квалитетом и изградњу организационе културе квалитета, чије ће функционисање обезбједити континуирано праћење, процјену, осигурање и унапјеђивање квалитета у свим областима рада VLC-а.

Стратегија од 2020 до 2025 године представља основни документ из области осигурања квалитета, а који ће се преиспитивати и усклађивати са пројектованим циљевима и постигнутим резултатима најмање једном у семестру, а по потреби и чешће. Стратегија је заснована на поштовању утврђених начела и прописаних стандарда у области високог образовања.

Сенат је донио Стратегију рада VLC–а. У Стратегији је дефинисано чврсто одређење VLC-а да, у складу са својом мисијом и визијом: буде један од лидера међу високошколским установама у Републици Српској, Босни и Херцеговини и да има значајно мјесто у регионалном простору високог образовања као дијелу европског простора високог образовања, непрекидно и систематски унапјеђује квалитет својих студијских програма, процеса рада и ресурса, као и компетенција студената који завршавају студије. У складу са таквим својим одређењем VLC промовише, подржава и активно учествује у процесу развоја и унапјеђења квалитета високог образовања и научноистраживачког, стручног и умјетничког рада. VLC се определијелио

да перманентно прати и уважава нове идеје, принципе и трендове у развоју европског високошколског образовања, са циљем да својим квалитетним радом допринесе изградњи друштва знања, одрживом развоју шире друштвене заједнице, развоју концепта доживотног образовања и промовисању универзалних вриједности и циљева савременог образовања. Стратегијом су дефинисани циљеви квалитета, мјере осигурање квалитета, области у којима се обезбјеђује квалитет и субјекти обезбјеђења квалитета.

Мјере за осигурања квалитета, као што су: обавеза самовредновања и оцјењивања квалитета VLC–а су у складу са Стандардима и смјерницама за осигурање квалитета у европском простору високог образовања, Правилником о самовредновању и оцењивању квалитета, Правилником о осигурању квалитета. Проводе се једном годишње на нивоу установе, а у трогодишњим интервалима за студијске програме, а по потреби и чешће, а обухватају: усклађивање студијских програма по обиму и садржају, са студијским програмима акредитованих и афирмисаних VLCа и високих VLC из образовних и научних области које се убухваћене студијем VLC–а (економије, менаџмента, јавне управе, медија и комуникација, и сл.), у Републици Српској, Босни и Херцеговини, посебно у ЕУ; континуирано улагање средстава у прибављање водеће научне и стручне литературе итд.

Субјекти осигурања квалитета рада су сви запослени и на други начин радно ангажовани на VLC-у, сви студенти, и органи и одговарајућа стручна тијела VLC-а. Стратегијом осигурања квалитета јасно су дефинисане области осигурања квалитета (студијски програми, настава, истраживање, вредновање студената, уџбеници и литература, ресурси, ненаставна подршка, процес управљања), чврсто одређене VLC -а за изградњу организационе културе квалитета, као и повезаност образовног, научноистраживачког, стручног и умјетничког рада.

Одређене су три сљедеће области у којима се обезбјеђује квалитет:

- Главни процес – образовни процес;
- Процес подршке – процес обезбјеђења потребних ресурса;
- Процес управљања – планирање, мониторинг, мјерење, мјере побољшања квалитета рада.

У том смислу, VLC повезује високо образовање, науку и праксу, преко студијских одсека и центра за развој и истраживање, у складу са законом. Ради подстицања развоја студената који показују натпросјечне резултате, њиховог запошљавања и стипендирања, помагања одређених социјалних, културних и других активности студената, подстицања и помагања стваралаштва у науци и високом образовању, као и ради других циљева од општег интереса, VLC може оснивати невладине организације, фондације и давати финансијске и друге подстицаје за развој високог образовања.

Циљ система управљања квалитетом, који се успоставља наведеним документима, јесте осигуравање и обезбјеђивање високих стандарда квалитета образовног, научноистраживачког, стручног и умјетничког рада, ради стварања услова за укључивање VLC-а у јединствени европски академски простор и давање доприноса развоју друштвене заједнице у условима опште промјене друштва. Циљ осигурања квалитета на VLC–у јесте оптимално задовољавање потреба за квалитетним високообразованим стручним кадром на територији града Бања Луке, Републике Српске, Босне и Херцеговине, посебно за образовање специфичних професионалних

профила, потом потреба заједнице за развојем способности и компететности људских ресурса. Осигурањем и сталним унапређивањем квалитета може се достићи висок ниво квалитета студијских програма, наставног процеса, научноистраживачког, стручног и умјетничког рада, перманентно унапређење цјелокупне дјелатности и развијање културе квалитета, што је основа да се VLC потврди као савремена и привлачна високошколска установа.

Стратегија наглашава одговорност VLC-а за праћење, унапређивање и развој квалитета рада. Стратегија исказује спремност VLC-а да наставну дјелатност обавља поштујући високе стандарде квалитета, да се укључи у процес европске интеграције високог образовања и да квалитетом својих услуга обезбједи повјерење студената, послодаваца и друштвене заједнице.

Стратегијом су предвиђени сви ESG стандарди који се испитују и уважавају кроз акциони план и стратегијске задатке документа. На овај начин VLC је увезао и побољшао координацију између докумената и начина праћења осигурања квалитета у школи.

Политиком осигурања квалитета VLC се предвиђа квалитет студијског програма МППЕ у кроз следеће активности:

- праћење и провјера циљева студијских програма,
- праћење и провјера структуре програма,
- праћење радног оптерећења студената,
- осавремењивање садржаја,
- прикупљање повратних информација о квалитету програма из релевантног окружења

Са одредбама Полике квалитета, упознати су наставници, сарадници, неакадемско особље, привреници, али и студенти да би у складу са тим могли формулисати своје захтјеве и унапређивати систем образовања. ([Записници Студентског парламента](#), [Записници научно-наставног вијећа](#))

VLC редовно и систематски прати, провјерава и по потреби ревидира:

- а.) Циљеве студијског програма,
- б.) Усклађеност програма са мисијом VLC -а ,
- ц.) Однос општих предмета и стручних апликативних предмета.

У оквиру наставног плана мора да омогући стицање квалитетних и у пракси примјењивих знања. Однос теоријских и стручно примјењивих садржаја у оквиру програма предмета мора да омогући стицање практичних знања и вјештина, као и њихову примјену на рјешавање конкретних задатака у пракси. Наведене поставке у оквиру наставног процеса постижу се:

- реализацијом теоријског дијела наставе путем аудиторних предавања и вјежбања,
 - реализацијом практичног дијела наставе путем рачунских, графичко – конструктивних, лабораторијских и рачунарских вјежби,
 - израдном самосталних семинарских, пројектних, графичких и других радова студената,
 - израдом и одбраном завршног рада.
- д.) Радно оптерећење студената мјерено ЕЦТС.
 - е.) Исоходе и компетенције које добијају студенти када заврше студијски програм.

- Они мора да пруже могућност запошљавања или продужетак, односно наставак школовања.

Привредни субјекту имају значајну улогу у осигурању квалитета ВЛС-а, почев од консултативних састанака на којима се разматра структура студијских програма, квалитет садржаја наставних предмета, обухваћеност практичним потребним знањима, високостручне компетенције студената – способност функционалне интеграције знања и вјештина свршених студената. Привредни субјекти нису укључени у израду Политике квалитета, која је документ којим су обухваћени правци дјеловања, али јесте у њено спровођење и усмјеравање ВЛС-а у процесе осигурања квалитета у правцу успјешност прилагођавања захтјевима тржишта рада. ([Записници састанака са привредним субјектима](#)). Осим тога, да би студенти стекли неопходна знања и вјештине, ВЛС сарађује и са Савезом рачуновођа и ревизора као савјетодавним тијелом током организовања студентског такмичења из ове области. Између осталих, са Градском развојном агенцијом, такођер је потписан споразум у оквиру којег студенти имају прилику да реализују своје пословне идеје.

Политика осигурања квалитета подразумијева нагласак на савремену наставу и наглашава важност активног учења и студента као активних учесника наставног процеса. Активно учење подразумијева смислено учење, учење путем откривања, стваралачко учење. У савременој настави све већа важност се додаје групном облику учења због његових позитивних учинака на развој студента. Због овога је ВЛС увео часове вјешби посвећених искључиво активном учешћу и раду у групама. Стратешки приступ ВЛС -а јесте однос истраживачког рада и учења, те подучавања у циљу активног учења и учешћа студената у наставно-научном и наставно-образовном процесу. Кроз стручне предмете, студенти раде истраживања из датих области која су прилагођена стратешким правцима образовања установе, и исходима и компетенцијама учења на студијском програму. ([Политика осигурања квалитета](#))

Укљученост студената у истраживачки рад, видљив је кроз организацију студентске конференције, израду приручника о развоју предузетништва у РС и штампање Зборника студентских радова. (<https://www.blc.edu.ba/nagradjene-najbolje-racunovodje/> <https://www.blc.edu.ba/zbornik-radova-studenata-blc/>)

Елаборат студијског програма МППЕ у фази лиценцирања није посвећивао већу пажњу истраживачком раду, због чега су вршене допуне у форми Одлуке о усвајању циљева студијског програма, исхода процеса учења и компетенција студијског програма на састанцима Научно-наставног вијећа и усвајане на Сенату. ([Одлука о усвајању циљева, исхода и компетенција студијског програма МППЕ](#))

Процјена испуњености Стандарда 1

ВЛС је доношењем Стратегије и Политике осигурања квалитета, испунио Стандард 1 и створио формалне услове за осигурање квалитета студијског програма МППЕ, чиме је потврдио своје опредјељење да континуирано ради на контроли и осигурању квалитета у свим областима свога рада.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 1:

Сагласно опредјељењу дефинисаном у оквиру Стратегије и Политике осигурања квалитета, потребно је сљедеће:

- Усвајање неопходних правилника и анализа већ усвојених правилника
Носилац активности: Сенат ВЛС-а
- Набавка новог антиплагијат програма ради веће посвећености оригиналности радова и завршних радова студената
- Након усвајања Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета надлежни органи ВЛС–а врше периодично преиспитивање и унапређивање Стратегије на крају сваког семестра, на бази стеченог увида у резултате функционисања система управљања квалитетом и постављених циљева, до сљедећег редовног самовредновања (начини праћења и мјерења предвиђени су у Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета, а обухваћени наредним стандардима).
- Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета.
- Прецизирање интерних стандарда у процесу самовредновања
Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета и Сенат

СТАНДАРД 2: Креирање и усвајање СП

ВЛС је дефинисао поступке за креирања и усвајања студијских програма, као и њихову периодичну провјеру. Начин креирање и усвајање студијских програма регулисан је кроз Процедуре за доношење и евалуацију студијских програма, Правилник о осигурању квалитета и Правилник о самовредновању и оцјењивању квалитета и регулишу да Сенат усваја стандарде и поступке за осигурање квалитета, у складу са Законом, Статутом и другим општим актима ВЛС-а. ([Процедуре за доношење и евалуацију студијских програма](#), [Правилник о осигурању квалитета](#) и [Правилник о самовредновању и оцјењивању квалитета - Правилник о измјени правилника о самовредновању и оцјењивању квалитета](#))

Систем осигурања квалитета на ВЛС–у, као цјеловит и јединствен систем, уређен је Статутом, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивање квалитета. Утврђени су послови и задаци за спровођење Стратегије, стандарда квалитета и поступака за осигурање квалитета за органе: Сенат, вијећа студијских одсјека, Комисију за осигурање квалитета, Директора, лица одговорна за квалитет, наставнике, сараднике, запослене и студенте.

Квалитет студијског програма обезбјеђује се кроз праћење и провјеру циљева, структуре, радног оптерећења студената, као и кроз осавремењивање садржаја и стално

прикупљање информација о квалитету програма од привредних субјеката из окружења. ([Процедуре за доношење и евалуацију студијских програма](#),

Да би обезбиједили потребан квалитет, VLC периодично провјерава и по потреби изнова одређује:

- структуру и садржај студијског програма у погледу односа опште-образовних, стручних и стручно-апликативних предмета
- радно оптерећење студената мјерено ЕЦТС бодовима
- исход и стручност који добијају студенти када заврше студије и могућности запошљавања и даљег школовања
- учешће студената у оцјењивању квалитета студијског програма путем анкете и својих представника у Сенату и Комисији за осигурање квалитета студијских програма, наставе и услова рада
- називе које у складу са законом и подзаконским прописима студенти стичу завршавањем студијског програма. ([Табела предмета](#))

Улога Научно-наставног вијећа студијских одсјека у осигурању, праћењу и унапређењу квалитета студијских програма академских студија првог циклуса је значајна, посебно за Сенат. Разматра у претходном поступку сва питања из области функционисања студија, заузима одговарајуће ставове, припрема материјале и даје приједлоге Сенату. У дјелокругу рада вијећа студијских одсјека су сљедеће активности: предлагање студијских програма академских студија првог циклуса; предлагање критеријума за упис студената на академске студије првог циклуса; припрема и предлагање садржаја и организације тестова склоности и информисаности; разматрање рецензија уџбеника, скрипти и других публикација намјењених наставном процесу на академским студијама првог циклуса и други послови утврђени Статутом VLC – а.

Учешће студената у процесу обезбјеђења и осигурања квалитета студијских програма је активна улога у свим фазама процеса самовредновања и дефинисања политике квалитета на VLC-у. Активна улога студената у процесу обезбјеђења и осигурања квалитета остварује се: радом студената у раду органа за осигурање квалитета, периодичним оцјењивањем квалитета студијских програма, свих елемената наставног процеса, литературе, библиотечких и информатичких ресурса, педагошког рада наставника, сарадника и служби путем анкетирања, изражавањем мишљења о општим актима VLC–а којима се утврђује стратегија осигурања квалитета и уређују стандарди и поступци за осигурање квалита, као и статусна питања студената.

Осим тога, студенти кроз своје самоорганизовање остварују различите активности, међу којима је најзначајнија њихово укључивање у пројекат Америчке амбасаде. Пројекат је имао за циљ да се студенти кроз практичан рад упознају са својим доменом знања, учествују у једном пословном окружењу те умним радом производе нова добра. Студенти су били организовати у тимове и учествовати у својеврсном образовно пословном инкубатору. Основни циљ је био савладати нове технологије, учествовати у тимском раду, који ће допринијети личној изградњи и производњи нове вриједности и новог садржаја. ([Application signed](#))

У праћењу квалитета студијских програма значајну улогу имају студенти. Политиком квалитета предвиђено је да основни метод студентског вредновања буде анкетирање. Образац анкетног упитника је конципиран тако да садржи питања (тврдње) са

понуђеним одговорима и отворена питања без понуђених одговора, која студентима пружају могућност да изнесу своје коментаре, запажања и приједлоге.

У поступку доношења и спровођења Стратегије и ревизије СП, у складу са општим актима ВЛС-а, обавезно се разматрају приједлози и примједбе Студентског парламента. ([Записници Студентског парламента](#), [Извјештаји са Педагошких форума](#))

Стандарди за осигурање квалитета садрже минимални ниво квалитета рада којима се обезбјеђује остваривање мисије и циљева ВЛС-а. У овој стратегији су одређени поступци за осигурање квалитета, који обухватају стандардне поступке за праћење и контролу квалитета, као и систем подстицајних и корективних мјера чија примјена обезбјеђује остваривање стандарда који гарантују задовољавајући ниво квалитета свих сегмената образовног, научноистраживачког, стручног и умјетничког рада ВЛС-а.

Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета су прецизно дефинисане улоге и начин поступања субјеката у систему осигурања квалитета ВЛС-а. ВЛС се определијелио да континуирано прати и систематски прикупља потребне информације о осигурању квалитета, да самовредновање и оцјењивање квалитета обавезно спроводи у интервалима од школске године, као и да обезбједи све потребне услове и подршку за тај процес, укључујући и прибављање мишљења од послодаваца, представника службе за запошљавање, бивших студената, струковних организација, комора, банака и других релевантних организација о компетенцијама својих студената. Саставни дио стандарда чине анкетни упитници за оцјену квалитета од стране студената, запосленог наставног и ненаставног особља, са обавезним питањима које они морају да садрже. Поступак доношења стандарда, поступак за осигурање квалитета, поступак самовредновања и оцјењивања квалитета регулисани су у Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета.

На основу анализе и интерпретације одговора добивених анкетањем наставника, студената, свршених студената и послодаваца, одређују се евентуалне мјере у сврху побољшања, односно утврђује се потреба за спровођењем процедуре за ревизију постојећих студијских програма, како би се отуда осигурао супстанцијални квалитет у спровођењу наставе и у крајњем исходу квалитет у образовању студената на студијском програму МППЕ. (<https://blc.edu.ba/kontrola-kvaliteta/> [Анкета о задовољству студената наставним процесом](#))

ВЛС, у оквиру анкете о задовољству студената наставним процесом, провјерава и задовољство студената студијским програмима. Анкетање студената о задовољству наставног процеса реализује се у зимском и љетњем семестру, у посљедњој седмици наставе.

Резултати анкета у зимском семестру показују да су студенти углавном задовољни студијским програмом „Менаџмент, пословање и пословна економија“. Од укупно 110 анкетираних студената, њих 80 (72,73%) је задовољно, њих 21 (19,09%) није задовољно, а 9 студената (8,18%) се није изјаснило

Анкетирани студенти (њих укупно 105) углавном задовољни студијским програмом „Менаџмент, пословање и пословна економија“. То потврђује чињеница да се мало мање од 80% анкетираних студената изјаснило да је задовољно овим студијским

програмом, око 14% анкетираних није задовољно, док се мало више од 6% није изјаснило.

Даље, добијени резултати показују да је просјечна оцјена квалитета наставе у лјетњем семестру академске 2021/2022 на студијском програму „Менаџмент, пословање и пословна економија“ 4,10. При томе, просјечна оцјена квалитета предавања је 4,10, а исто толико износи и просјечна оцјена квалитета вјежби (4,10).

Студенти ове високошколске установе укључени су у научно-истраживачки и научно-образовни рад. Просјечна оцјена укључености студената у научно-истраживачки рад износи 4,10, а просјечна оцјена укључености студената у научно-образовни рад је мало виша и износи 4,18.

ЗАХТЈЕВ 2.1.: Структура СП

Наставни планови и програми су доступни на сајту www.blc.edu.ba, а кроз Процедуре за доношење и евалуацију студијских програма регулисан је развој, ревизија и увођење иновација у наставне планове и програме.

Наставни план и програм МППЕ садржи преглед обавезних и изборних предмета, оквирни садржај наставне материје за сваки од предмета, који се налазе на сајту ВЛС-а (www.blc.edu.ba), као и на одговарајућим курсевима у оквиру е- наставе. Сваки предмет садржи силабус у којем је назначено оптерећење студента, начин оцјењивања, радни задаци.

Студијски програм садржи све елементе утврђене Законом о високом образовању, Стандардима и смјерницима за осигурање квалитета у европском простору високог образовања, Критеријумима за акредитацију високошколских и општим актима ВЛС -а, а ртелиценцирани су и унапријеђени они за које је Комисије за акредитацију имала примједбе.

Студијски програм МППЕ омогућава да студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани економиста -240 ECTS бодова, дипломирани економиста-менаџер- 180 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом). Наставни план и програм студијских програма садрже: листу и структуру обавезних и изборних предмета и њихов опис, распоред предмета по годинама студија, структуру и садржај студијског програма у погледу односа обавезних и изборних наставних предмета, радно оптерећење студената мјерено ECTS бодовима за сваки предмет. Књигом предмета студијских програма и силабусима предмета дефинисан је начин оцјењивања студената кроз непрекидно праћење рада студената и на основу поена стечених у испуњавању предиспитних обавеза и полагањем испита, у складу са Законом о високом образовању. Књига предмета студијских програма и силабуси предмета конципирани су тако да студенте подстичу на стваралачки начин размишљања, на дедуктиван начин истраживања и примјену стечених знања у практичне сврхе.

Статутом (члан 21 и 2) предвиђено је да се студије изводе према информационом пакету извођења наставе који, у складу са општим актима, који доноси Сенат, а који се објављује најкасније седам дана прије почетка наставе. Информационим пакетом утврђује се:(1) одговорни наставници и сарадници који ће изводити наставу на студијском програму; (2) мјеста извођења наставе; (3) почетак и завршетак, као и

временски распоред izvoђења nastave; (4) облици nastave (предавања, семинари, вјежбе, консултације, практична настава, провјера знања и друго); (5) начин полагања испита, испитни рокови и мјерила испитивања; (6) попис литературе за студије и полагање испита; (7) начин izvoђења nastave и остале важне чињенице за уредно izvoђење nastave.

[\(Процедуре за доношење и евалуацију студијских програма, Књига предмета](#)

ЗАХТЈЕВ 2.2.: Сврха и циљеви СП

Образовни циљеви студијског програма укључују и остварују све четири препоруке Савјета Европе у вези са сврхом високог образовања:

- припрема студената за активно учешће у друштву,
- припрема за њихове будуће каријере- допринос њиховој запошљивости,
- подршку личном развоју и стварање широке напредне базе знања и стимулisaње истраживачког рада и иновација
- укључивање студената у пројекте, израде патената, такмичења

Студијски програм има јасно дефинисане циљеве, међу којима је обезбиједити студентима савремени студијски програм у којем се нагласак ставља на способност анализирања и процјењивања кључних теоријских концепата и њихове практичне примјене, обезбиједити пуну флексибилност студијског програма који ће студентима пружити теоријску основу кроз обавезне предмете, али и могућност да, на основу својих склоности, одреде пут своје даље специјализације кроз већи број изборних предмета, развити код студената способност да прецизно и систематски формулишу проблеме при истраживању, да примјене релевантне методологије за истраживање и изврше детаљну анализу проблема, у току студија, а нарочито током обављања стручне праксе, обезбиједити студенту окружење у коме може развити способност доношења пословних одлука у реалним пословним ситуацијама.

Студијски програм је утврђен тако да ВЛС дјелује у оквиру савремених токова високог образовања и у функцији остваривања циљева и основних принципа на којима се заснива дјелатност високог образовања. У циљу развоја квалитета студија према европској димензији и стандардима у високом образовању. (Записници Научно наставних вијећа)

Да би се у потпуности одговорило захтјевима образовања, значајни су и стална сарадња и обострано користан партнерски однос са предузећима, праћење захтијева и потреба окружења, анализа оцјена студената у погледу квалитета наставног процеса, као и увид у техничко-технолошке иновације и усавршавања која прате одабране студијске области. Захваљујући таквој поставци, студијски програм Пословна економија и менаџмент успјешно испуњава сврху свог постојања, образујући стручњаке који са својим теоретским и практичним знањима, и у складу са својим личним способностима, чине значајан ослонац у практичном домену пословне економије и менаџмента код нас.

Посебни циљеви студијског програма су постизање компетенција, струковних знања и вјештина из области пословне економије и менаџмента, као и примјена научних и стручних достигнућа из различитих области пословне економије и менаџмента (у складу са студијским смјеровима).

ЗАХТЈЕВ 2.3.: Наставни план и програм

Наставни план и програм МППЕ садржи преглед обавезних и изборних предмета, оквирни садржај наставне материје за сваки од предмета, који се налазе на сајту ВЛС-а (www.blc.edu.ba), као и на одговарајућим курсевима у оквиру е- наставе. Сваки предмет садржи силабус у којем је назначено оптерећење студента, начин оцјењивања, радни задаци.

Студијски програм садржи све елементе утврђене Законом о високом образовању, Стандардима и смјерницама за осигурање квалитета у европском простору високог образовања, Критеријумима за акредитацију високошколских и општим актима ВЛС - а, а ртелиценцирани су и унапријеђени они за које је Комисије за акредитацију имала примједбе. Студијски програм МППЕ омогућава да студент који заврши трогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани економиста -240 ECTS бодова, дипломирани економиста-менаџер- 180 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом). Наставни план и програм студијских програма садрже: листу и структуру обавезних и изборних предмета и њихов опис, распоред предмета по годинама студија, структуру и садржај студијског програма у погледу односа обавезних и изборних наставних предмета, радно оптерећење студената мјерено ECTS бодовима за сваки предмет. Књигом предмета студијских програма и силабусима предмета дефинисан је начин оцјењивања студената кроз непрекидно праћење рада студената и на основу поена стечених у испуњавању предиспитних обавеза и полагањем испита, у складу са Законом о високом образовању. Књига предмета студијских програма и силабуси предмета конципирани су тако да студенте подстичу на стваралачки начин размишљања, на дедуктиван начин истраживања и примјену стечених знања у практичне сврхе. (<https://blc.edu.ba/ects-katalog/>) Испитивање и оцјењивање су усаглашени са исходима учења и осмишљени су с циљем да се утврди да ли су исходи учења постигнути или нису. Успјешност студента у савлађивању сваког предмета на студијском програму изражава се поенима у складу са Правилником о ЕЦТС бодовима. (<https://blc.edu.ba/ects-metodologija/>)

Наставник оцјењује студента на основу исказаног знања, изнесених чињеница и његовог разумијевања материје, стечених вјештина и показане способности да то примијени у реалним ситуацијама. Додјела ECTS заснива се на тежини предмета у смислу оптерећења који студент мора уложити да постигне планиране исходе учења у формалном облику. Укупан број бодова додијељених квалификацији распоређен је на поједине предмете пропорционално њиховом учешћу у укупном оптерећењу потребном да се постигну планирани исходи учења. (Табела предмета)

Сврха израде завршног рада је да студент покаже способност самосталног приступа у обради проблема из подручја посебних, заједничких и општих садржаја струке за коју се оспособљавао током студија, служећи се при томе литературом, теоријским или емпиријским истраживањима, стручном праксом и основама методологије предметне дисциплине.

Завршни рад се ради у складу са Правилима студирања и Правилником о поступку одбране и начину израде дипломског рада на ВЛС-у, а пише се из предмета по избору студента у форми стручног (завршног) рада и брани се пред трочланом комисијом. За успјешно одбрањен завршни рад додјељује се ЕЦТС поени у износу 10 ECTS поена и бројчана оцјена од 5 (пет) до 10 (десет).

Завршни рад представља самосталну стручну обраду одређеног проблема и њиме студент доказује да је на основу знања стеченог током студија овладао заданом темом, да је тему обрадио према предвиђеној методологији, да зна користити стручну литературу и терминологију и да је исправно наводи. Тема завршног рада бира се из предмета које садржи студијски програм. Могуће теме завршних радова предлажу предметни наставници. Изузетно, студенту се може одобрити тема завршног рада коју самостално предложи, уз претходну консултацију с наставником код којег жели да уради завршни рад. Уз сваку тему завршног рада наводи се основна литература. (Правилник о поступку одбране и начину израде дипломског рада на ВЛС-у)

ЗАХТЈЕВ 2.4.: Компетенције дипломираних студената

ВЛС за основне задатке и циљеве поставља образовање висококомпетентних кадрова из области пословне економије и менаџмента у складу са визијом, мисијом, политиком и стратегијом квалитета, а садржај студијског програма потпуно је усаглашен са основним задацима и циљевима високе школе.

На студијском програму МППЕ, између осталих, студент стиче професионалне компетенције да: демонстрира разумевање менаџмента и способност доношења пословних одлука, критички проучи кључне проблеме у менаџменту и разноврсним пословним ситуацијама, разумеје процес менаџмента кроз планирање, организовање и контролу, примијени технике планирања, принципе организације предузећа, спроведе методе контроле, схвати улогу лидерства и учествује у управљању људским ресурсима, схвати предузетништво као феномен савремене економије и његову улогу у генерисању нових радних мјеста и развоју привреде, идентификује изворе иновативних могућности, примијени предузетничке праксе и предузима предузетничке стратегије, дефинише циљеве и политике предузећа, предвиђа и планира, одлучује и реализује стратегије, успјешно изврши анализу окружења и ресурса организације, схвати улогу стратегије у реализацији пословања, разумеје улогу информација за пословно одлучивање, изврши контролу и ревизију стратегије кроз благовремено и поуздано сагледавање тока остварења стратегије и стварање услова за предузимање корективних акција, имплементира савремену информациону технологију у експертне системе и системе за подршку одлучивању, схвати улогу и значај пословних комуникација у функционисању организације, дефинише и реализује стратегију тржишног комуницирања предузећа са околином примјењујући етику у пословним комуникацијама предузећа, схвати значај концепта интегрисаних маркетинг комуникација, развије практичне моделе и стратегије базиране на савременој предузетничкој теорији и пракси, опише ризике, припреми концизан и тачан извјештај о управљању ризиком и примјени релевантне технике за управљање ризиком, користи савремену информациону технологију у пословне сврхе. ([Одлука о усвајању циљева, исхода и компетенција студијског програма МППЕ](#))

У циљу образовања студената за успјешно обављање послова непосредно по завршетку студија, а што је важна претпоставка за запошљавање, посебна пажња је посвећена образовању за стручни рад и практично обучавање студената. То се постиже кроз: предавање, вјежбе, студентску праксу, писање и анализирање различитих пројеката, аката и слично, путем разних облика практичног учења, израду дипломског рада. Уз утврђене облике научно-теоријског и друге облике академског образовања (предавања,

семинари, семинарски радови, консултације, итд.), наведени облици образовања за стручни рад обезбјеђују да ће свршени студенти у улози академски образованих стручњака, моћи успјешно да одговоре на потребе стручне и професионалне праксе, захтјева тржишта рада, економског и друштвеног развоја. ([Правила о начину извођења студија на VLC-у](#), [Књига предмета](#))

Уговор о пракси, потписује се између VLC-а, студента и послодавца, гдје се прецизирају исходи учења који се требају постићи. Улоге потписника у процесу специфицирања, постизања и оцјењивања исхода учења морају бити јасне. То је прилика за учење у радним условима и јачање професионалних компетенција (професионални развој). Стварни задаци обављани на радном мјесту требају бити комплементарни садржају који се изучава на студијском програму.

Сврха студентске праксе је:

- учење о посебним моделима и техникама рада,
- усавршавање радних вјештина потребних на радном мјесту,
- развој нових вјештина које олакшавају запошљавање као што је тимски рад, коришћење технологија и рјешавање проблема,
- прилика за стицање вјештина постепеним путем, од једноставнијих до сложених,
- оцјењивање у реалним условима,
- формирање мишљења о релевантности садржаја програма за радно мјесто.
- обезбјеђивање документационе основе за израду завршног рада.

Након обављене праксе, студент припрема извјештај о обављеној пракси, а сазнања из праксе по правилу, а што није обавезујуће, описује у емпијско-перспективном дијелу завршног рада. Студентска пракса носи 12 ЕЦТС бодова који се додјељују послједице одговарајуће провјере и оцјењивања, оцјеном од пет до десет и постигнутих исхода од стране наставника ментора. ([Примјер студентске праксе](#), [Одлука о циљу, исходу и садржају студентске праксе на студијском програму МППЕ](#))

У погледу упоредивости студијских програма, предвиђено је да сваки студијски програм мора бити усклађен са најмање три акредитована програма у страним високошколским установама. Упоредивост подразумјева усаглашеност у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања. VLC посебно прати међусобну усклађеност студијских програма на првом циклусу студија. Наведеним правилницима је предвиђено да VLC перманентно развија, унапређује и преиспитује садржаје својих студијских програма, у чему одлучујућу улогу имају наставно особље и студенти. Студенти своју улогу остварују преко Студентског парламента и својих представника у органима (Сенату, вијећима студијских одсјека, Комисији за осигурање квалитета), али и преко учешћа у периодичној оцјени квалитета рада VLC-а, нарочито у погледу квалитета студијског програма (анкетирање студената). При расправљању и одлучивању о питањима која се односе на измјену студијских програма и утврђивања броја ЕCTS бодова, у раду и одлучивању органа по другим питањима студенти имају најмање 15% чланова органа од укупног броја чланова органа, а које бира Студентски парламент.

Поменути циљеви и исходи учења су подударни са садржајем студијских програма и нивоом циклуса студија и у складу су са стратегијом установе. Циљеви студијског програма и исходи учења су упоредиви са истим и/или сличним програмима на

високошколским установама у БиХ и иностранству.
(<http://www.vpscacak.edu.rs/>,<http://www.rafin.edu.rs/>,
<http://www.efzg.unizg.hr/default.aspx?id=15523>, <https://fzv.uni-nm.si/>,
<http://www.kingston.ac.uk/entrepreneur>,
<http://www.soton.ac.uk/study/undergraduate/courses/2009/index.html>,
<http://www.management.soton.ac.uk/StudyOpportunities/ug/entrepreneurship-management.php>, <http://www.tse.fi/EN/studying/curriculum/Pages/default.aspx>
, http://www.efos.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=263&Itemid=40,
, <http://money.cnn.com/magazines/fsb/bestcolleges/2007/index.html>,
<http://www4.gsb.columbia.edu/entrepreneurship>)

Студијски програми су усклађени са савременим токовима у науци и пракси у области економије, менаџмента, пословања, менаџмента у јавној управи, менаџмента у друштвеној дјелатности и невладином сектору, медијима и комуникацији, информатици, и упоредиви са по најмање три акредитована програма у страним високошколским установама. Усклађеност се односи на: наставни програм (књига предмета и силабуса), садржај предмета и начин рада, садржај литературе која се користи за изучавање предмета, компетенција које студенти на студијском програму стичу и послове које могу обављати, услове уписа, услове преласка у наредну годину студија.

ВЛС настоји да подиже стваралачке и производне квалитете радно способног становништва нудећи квалитетно академско и струковно високо образовање узимајући у обзир и све релевантне стратегије законодавства Европске уније као што су:

- Стратегија за паметан, одржив и инклузиван раст – Европа 2020 у којој је дефинисана визија за 2020. годину. Од дефинисаних седам кључних иницијатива образовање директно прожима три – Млади у покрету, Нове вјештине за нова радна мјеста и Европска платформа против сиромаштва.
- Стратегија развоја Југоисточне Европе до 2020: Димензија образовања у овој стратегији има за циљ унапређивање регионалне основе знања и вјештина. Она поставља конкретне циљеве у два главна домена: смањење броја оних који рано напуштају школовање и обуку и повећање броја оних који стичу терцијарни степен образовања.
- Свјетска декларација о васпитању и образовању за све (1990) којом су васпитање и образовање дефинисани као укупан животни процес који почиње рођењем, а усмјерен је ка унапређивању свеобухватног приступа раном развоју и образовању, посебно за најугроженију и дјецу са сметњама и тешкоћама у развоју.
- Декларација УН о правима припадника националних или етничких, вјерских и језичких мањина (1992) утврђује обавезу заштите права на равноправност, егзистенције и национални или етнички, културни, вјерски и језички идентитет мањина и подстицања услова за унапређење тог идентитета.
- Конвенција о правима особа са инвалидитетом регулише на који начин особама са инвалидитетом обезбиједити да имају иста права као и сви остали.
- Европски квалификацијски оквир за цјеложивотно учење: Заједнички европски референтни оквир који повезује националне квалификацијске системе – осигурава лакше разумијевање и читање квалификација кроз различите земље и системе у Европи.
- Европска повеља о малим предузећима позива на предузимање акције с циљем давања подршке малим и средњим предузећима, поред осталих, и у области образовања и обуке.

- Лисабонска конвенција о признавању квалификација високошколског образовања у Европи.
- Копенхагенска декларација (2002) дефинише побољшање европске сарадње у погледу стручног образовања и усавршавања.
- Препоруке за стручно образовање до 2020. године министара образовања земаља ЕУ (2010) тзв. Бриж коминике.
- Болоњска декларација: Заједничка декларација европских министара образовања потписана у Болоњи 1999. године, а односи се на реформу система високог образовања Европе.

VLC нуди савремено високо образовање у складу са локалном легислативом, односно поштујући правни оквир Републике Српске који, између осталог, укључује:

- Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 73/10, 104/11, 84/12, 108/13 и 44/15),
- Закон о звањима која се стичу завршетком високог образовања („Службени гласник Републике Српске“, бр. 33/14 и 63/14),
- Закон о студентском стандарду („Службени гласник Републике Српске“, број 34/08),
- Закон о унији студената Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 71/09),
- Закон о издавачкој дјелатности („Службени гласник Републике Српске“, број 46/04).

Будући да високо образовање има кључну улогу и значај за изградњу и функционисање, не само образовног система, већ и друштва уопште, јер се школовање кадрова који преузимају лидерску улогу у свим сегментима друштва врши управо на овом нивоу образовања, VLC настоји оспособити студенте да се перманентно усавршавају и да своје стручне компетенције непрестано модернизују како би могли адекватно и успјешно одговорити на бројне и различите изазове развоја друштва као цјелине. Циљеви МППЕ су оспособљавање студената за примјењена знања и вјештине усмјерене ка квалитету.

Процјена испуњености Стандарда 2

Успостављањем институционалног система осигурања квалитета, усвајањем наведених и других општих аката, дефинисањем субјеката система осигурања квалитета и њихове улоге, задатака и надлежности, конституисањем комисије као органа осигурања квалитета, као и успостављањем Процедуре доношења и евалуације студијских програма, те Политике осигурања квалитета, VLC је успоставио одговарајући систем за креирање и усвајање студијских програма чиме је испунио Стандард 2.

Доношењем Процедуре доношења и евалуације студијских програма, те Политике осигурања квалитета, затим Стратегије у оквиру које су усвојени Стандарди и поступци за осигурање квалитета, испуњен је знашајан ниво Стандарда 2 за осигурање квалитета.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 2

- Јачање свијести о значају евалуације студијских програма и константог унапређења квалитета који прате европске стандарде и захтјеве тржишта рада, осигурање квалитета и снажење организационе културе квалитета међу запосленима и студентима кроз континуирано промовисање пожељних вриједности, мотивисање запослених и студената да прихвате културу квалитета, као и предузимање корективних мјера у случају непоштовања стандарда и поступака осигурања квалитета студијских програма МППЕ од стране запослених и студената.
 - Носилац активности: Директор, руководиоци стручних служби, вијећа студијских одсека, Студентски парламент.

- Јачати међуфакултетску и међународну сарадњу у циљу интернационализације наставног плана и програма
 - Активније учешће на Ерasmus пројетима и укључење наставног и ненаставног особља, као и повећати практичну способност студената
 - Носилац активности: Директор, Центар за међународну сарадњу

- Континуирано ажурирати веб странице ВЛС–а на енглеском језику са репрезентативним и потребним информацијама о студијским програмима.
- Носилац активности: Вијећа студијских одсека, Комисија за осигурање квалитета

СТАНДАРД 3: Учење, подучавање и вредновање усмјерено ка студенту

Квалитет наставног процеса оцјењује се критеријумима дефинисаним у оквиру: Правилника о осигурању квалитета, Правилника о самовредновању и оцјењивању квалитета, Правилника студија, Правилника ванредног студија. Дефинисани су параметри и индикатори квалитета наставног процеса и педагошког рада, као и поступци за праћење, контролу, оцјењивање и унапређивање наставног процеса и педагошког рада наставника и сарадника на VLC–у.

Према тим стандардима основни документ за самовредновање и оцјену квалитета је Наставни план и програм VLC –а (на датом Студијском програму) који је усвојио Сенат. Сваки наставни план и програм је у потпуности сачињен на начин прописан стандардима и познат је студентима.

На сајту VLC–а www.blc.edu.ba и на огласној табли налази се распоред наставе (часова, вјежби, консултација) и распоред колоквијума и испита за сваки предмет (за сваки студијски програм и сваку годину студија), у складу са академским календаром и наставним планом.

Квалитет наставног процеса обезбјеђује се кроз:

- квалитет плана рада,
- квалитет предавања и вјежби,
- квалитет наставних публикација,
- квалитет оцјењивања,
- квалитет професионалног дјеловања наставника и сарадника.

VLC је посвећен сталном унапређивању квалитета наставног процеса, те спроводећи анкете међу студентима и привредницима ревидира своје студијске програме или силабуде предмета, те уводи нове, савременије и прмјереније. Наставно особље на Научно -наставним вијећима разматра добијене резултате спроведених индикатора и на основу њихове оправданости предузима неопходне измјене на студијом програму.

Организација наставе

Статутом (члан 21 и 2) предвиђено је да се студије изводе према информационом пакету извођења наставе који, у складу са општим актом, који доноси Сенат, а који се објављује најкасније седам дана прије почетка наставе. Информационим пакетом утврђује се:(1) одговорни наставници и сарадници који ће изводити наставу на студијском програму; (2) мјеста извођења наставе; (3) почетак и завршетак, као и временски распоред извођења наставе; (4) облици наставе (предавања, семинари, вјежбе, консултације, практична настава, провјера знања и друго); (5) начин полагања испита, испитни рокови и мјерила испитивања; (6) попис литературе за студије и полагање испита; (7) начин извођења наставе и остале важне чињенице за уредно

извођење наставе.

Обезбјеђење квалитета наставног процеса

Правилником студија и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета предвиђени су стандарди квалитета у погледу садржине, метода и динамике предавања и вјежби. Настава на VLC-у је интерактивна и на предавањима и вјежбама, обавезно укључује примјере из праксе, подстиче студенте на размишљање и креативност, самосталност у раду и примјену стечених знања. На предавањима се, по правилу, савладава ново градиво. Часови вјежби се користе за обраду материје коју су студенти прије тога обрадили на предавањима. Вјежбе укључују сљедеће облике рада са студентима: појашњавање материје из уџбеника и са предавања; примјену знања (примјери, задаци, симулације, илустрације итд); провјеру знања (пропитивање, тестирање, дискусија, писање есеја). Садржај предавања и вјежби покрива најмање између 70% градива предвиђеног наставним програмом и предметом. ([Евиденција о присуству настави](#))

Да би се остварио задовољавајући ниво професионалног понашања наставника и сарадника према студентима, дефинисани су посебни стандарди, према којима се од наставника очекује: да уредно извршава своје наставне обавезе; да се коректно и пристojно понаша и долази на час уредно обучен; да успостави и одржава коректан однос према студентима, уз пуно поштовање личности и потреба студената; да стил његовог излагања буде неутралан и професионалан; да излагање не садржи уврједљиве или дискриминаторне изразе према било којем појединцу или друштвеној групи. Наставницима и сарадницима је забрањено да предавања и вјежбе злоупотребљавају у политичке и вјерске сврхе и наложено им је да у раду буду неутрални, без истицања личних политичких ставова и вјерских убјеђења. Наставници и сарадници VLC-а током извођења наставе (предавања и вјежби) поступају професионално и имају коректан однос према студентима, односно поступају у складу са Етичким кодексом и Правилником о осигурању квалитета. Наставници и сарадници VLC-а су дужни да на наставу долазе припремљени, да излажу разумљиво и јасно, на начин који држи пажњу слушаца и који стимулише студенте на критичко размишљање. Они су, такође, дужни да примјењују интерактивне наставне методе, да укључују примјере из праксе и да подстичу студенте на креативност, самостално истраживање и примјену стеченог знања. Од посебног је значаја дужност наставника и сарадника да перманентно унапрјеђује своје педагошке и дидактичко-методичке способности, да прате, евидентирају и оцјењују успјех студената у остваривању предиспитних обавеза.

Наставници и сарадници на предмету изводе предавања, односно вјежбе у складу с Планом рада који је утврђен прије почетка наставе, односно одговарајућег семестра. План и распоред наставе (предавања и вјежби) су усклађени са потребама и могућностима студената и досљедно се спроводе. Тематске јединице предавања и вјежбе обрађују се, по правилу, редосљедом и динамиком који су предвиђени Планом рада на предмету. (<https://www.blc.edu.ba/> , [Књига предмета](#), [Упутство и процедуре за израду плана рада на наставном предмету](#), [План рада](#))

За сваки предмет, прије почетка семестра, доноси се детаљан План рада, који је доступан студентима у писаном облику (на првом часу) и непрестано у електронском облику на интернет страници сајту VLC –а www.blc.edu.ba. Поред тога, наставници и сарадници комуницирају са студентима преко интернет странице, тј. курса за

одговарајући наставни предмет на којој се објављује допунски наставни материјал, задаци за вјежбање, примјери испитних задатака и питања, теме и упутства за семинарске и дипломске радове, одговори на питања студената у вези са наставним градивом, за сваки наставни предмет.

Све неопходне информације налазе се на интернет страници тј. и на сајту ВЛС –а ([http:// www.blc.edu.ba](http://www.blc.edu.ba) (у дијелу доступном за наставнике и студенте). План рада на предмету је документ који студентима пружа информације од значаја за рад на предмету и успјешно савладавање градива. План рада на предмету је јединствен и израђује га предметни наставник са сарадницима. У случају да на предмету има више наставника, овлашћени предлагач Плана рада на предмету је наставник у највишем звању и са највише година радног стажа у том звању односно одговорни наставник. Планови рада се дистрибуирају студентима прије почетка семестра у коме се изводи настава на том предмету.

Обавезни елементи Плана рада су:

- (1) основни подаци о предмету: назив предмета, година, односно семестар у коме се изводи настава, број ECTS бодова, статус предмета (обавезан или изборни), предуслови за упис појединих предмета, односно модула,
- (2) садржај и структура предмета,
- (3) план и распоред извођења наставе (предавања и вјежбе),
- (4) начин оцјењивања на предмету,
- (5) обавезна и допунска литература,
- (6) подаци о наставницима и сарадницима.

Сенат усваја План рада први пут, и сваки пут када предлагач предвиђа битнија одступања од претходно усвојеног плана рада, а на захтјев предлагача.

Израда дипломских радова је прецизно дефинисана Правилником о поступку одбране и начину израде дипломског рада на ВЛС-у. Наведени документ се налазе на интернет страници ВЛС –а www.blc.edu.ba у дијелу намјењеном за наставнике и студенте.

ВЛС континуирано и систематски врши контролу квалитета наставе и предузима корективне мјере, уколико дође до одступања. Квалитет наставе се обезбјеђује кроз контролу одржавања наставе, контролу квалитета садржаја и метода наставе, контролу резултата наставе и План рада на предмету.

Контрола одржавања наставе на предмету, према усвојеном Плану рада, врши се на основу мјесечног Извјештаја рада, евиденције о одржаној настави и информација од Студентског парламента. Наставник или сарадник је обавезан да после сваког одржаног часа у евиденцију о одржаној настави упише датум и вријеме одржаних часова, врсту наставе (предавања или вјежбе), тему која се обрађује током (предавања или вјежби), број одржаних часова и евентуалне напомене. Студентска служба и Координатор наставе периодично, током семестра, прате уписивање часова. У случају да се часови не уписују, Студентска служба и Координатори обавјештавају вијеће студијских одсјека и Директора, који упозорава наставника или сарадника на његову обавезу. Наставници и сарадници дужни су да предају мјесечне Извјештаје о одржаној настави као и да послуже сваког предавања предају евиденцију о одржаној настави и оставе у студентску службу, које Студентска служба, сумира и прослиједи Директору.

Координатори наставе по завршетку наставе у семестру, закључују, контролишу уписане часове и сачињавају извештај о одржаној настави на сваком предмету. Извештај се упућује одговарајућем студијском одсјеку, Директору и Сенату. Утврђују се одступања и предузимају одговарајуће мјере. На основу извештаја Координатора наставе, Студентске службе и резултата анкетања студената о одржавању наставе, вијећа студијских одсјека утврђују одступања и предлажу одговарајуће мјере, о чему извештавају Сенат који се стара о спровођењу утврђених мјера. ([Евиденција присутства наставе](#), [Анкета о задовољству студената наставним процесом](#))

Поред контроле од стране координатора за наставу, директора и сената, редовност одржавања наставе контролише се и од стране студената, кроз анкету о задовољству наставним процесом. У анкети о задовољству наставним процесом, један од индикатора помоћу којих се вреднује квалитет наставе, односно квалитет рада сваког професора и сарадника, је индикатор који се односи на редовност одржавања предавања и вјежби. У анкетањима која су спроведена 2021/2022 просјечна оцјена редовности одржавања наставе износи 4,07. <https://blc.edu.ba/en/kontrola-kvaliteta/>

Контрола квалитета садржаја и метода наставе, обавља се путем студентског вредновања педагошког рада наставника и сарадника, које се спроводи пред крај сваког семестра за предмете из текућег семестра. Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета налазе се приложене Анкете и питања на која студенти одговарају и вреднују педагошки рад наставника и сарадника. Студенти одговарају на постављена питања о педагошком раду наставника сарадника, од студената се тражи да оцјене и уџбенике на одговарајућим предметима. Резултати студентског вредновања достављају се Комисији за осигурање квалитета и Сенату на разматрање и усвајање. Индивидуални извештаји се достављају сваком наставнику и сараднику појединачно. У складу са закључцима Сенат организује дискусију о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника и утврђује мјере за побољшање квалитета предавања и вјежби за наставне предмете. На основу закључака одговорни воде разговор са наставником или сарадником који не постиже одговарајући квалитет наставе и обавезно доносе мјере за побољшање тог квалитета, и даље се брину о спровођењу утврђених мјера. ([Записници са Педагошких форума](#))

Контрола резултата наставе се обавља анализом напредовања студената. Студентска служба на крају школске године саставља извештај о напредовању студената по предметима и наставницима. Извештај мора да садржи укупан број студената уписаних на предмету, као и број студената који су положили предмет у одређеним роковима, њихово учешће у укупном броју студената, дистрибуцију оцјена и просјечну оцјену студената на сваком предмету. Студентска служба доставља извештај о резултатима оцјењивања на свим предметима, а наставницима извештај о резултатима оцјењивања на предметима које они предају. Наставници у својим записницима о одржаном испиту имају рубрику укупног броја пријављених студената, укупан број студената који су изашли на испит, укупног број који су положили испит и просјечну оцјену за наставни предмет. Према актима ВЛС–а органи одговорни за наставу разматрају извештај о напредовању студената и доносе одговарајуће приједлоге у циљу превазилажења уочених неправилности (нестандардна пролазност, нестандартна дистрибуција оцјена и слично). У складу са приједлозима, Сенат доноси закључке, организује дискусију о резултатима оцјењивања на предметима и утврђује одговарајуће мјере. На основу закључака обављају разговор са наставником чији су резултати оцјењивања неадекватни, и даље се старају о спровођењу утврђених мјера. ([Успјех](#))

студената – збирни записници)

Полагање испита на BLC–у је регулисано Законом о високом образовању, Статутом, Правилником студија, Правилником ванредног студија и Правилником о испитима. Овим актима су регулисани испитни термини, пријављивање испита, начина полагања испита, начин оцјењивања предиспитних активности и знања студената на испиту, начин формирања оцјене, поступање у случају приговора на оцјену, услове и поступак полагања пред испитном комисијом, стандарди понашања студената на испиту, начин попуњавања записника о полагању испита и сл. На огласној табли и на сајту BLC –а www.blc.edu.ba налази се распоред испита за сваки предмет.

Оцјењивање студената на BLC–у је уређено Статутом и наведеним правилницима које је усвојио Сенат. Према одговарајућим члановима (чл. 40 – чл. 48) Статута рад студента у савлађивању појединог предмета континуирано се прати и оцјењује током наставе, у оквиру предиспитних обавеза. За показано знање на испиту, из цјелине садржаја предмета, студент такође добија оцјену. Коначна позитивна оцјена се формира уколико су предиспитне активности и испит оцјењени позитивно. Без полагања испита студент не може да добије позитивну оцјену. Карактер и садржину испита одређује предметни наставник. Предметни наставник је обавезан да на почетку наставе упозна студенте са методологијом организације наставе, праћењем рада студената и оцјењивањем, карактером и садржином испита, структуром укупног броја поена и начином формирања оцјене. За сваки предмет се на интернет страници BLC–а објављује информациони пакет (план рада на предмету, одговорни наставник, сарадник, оптерећење, шифра предмета), а на курсу наставног предмета (план рада и динамика рада, садржај предмета, испитна питања, обавезна и допунска литература) на коме је, између осталог, објашњен начин оцјењивања студената који је усклађен са актима BLC–а. На овај начин су студенти правовремено информисани шта се од њих захтјева. Оцјењивање студената се континуирано прати и, по потреби, предузимају корективне мјере. Информациони пакети се ажурирају пред сваки семестар. Објективност оцјењивања је заштићена и чланом 46. Статута, према којем студент има право да поднесе приговор на добијену оцену, ако сматра да испит није обављен у складу са законом, Статутом и другим актима BLC–а, у року од пет дана од дана добијања оцјене. Студент који је незадовољан позитивном оцјеном утврђеном на испиту, може поднијети захтјев за поништавање оцјене и поновно полагање испита. Студентима је омогућено да полажу испит пред Комисијом уколико сматрају да их је предметни наставник оштетио. (www.blc.edu.ba, [Правилник о ЕЦТС](#))

Контрола квалитета и спровођења плана рада се спроводи тако што се предмет оцјењује, као и План рада са аспекта квалитета његовог садржаја и усклађености са наставним програмом предмета. Наставник на предмету на коме План рада није одговарајућег квалитета је дужан да, у року од седам дана, вијећу студијског одсјека достави усаглашени План рада на поновно разматрање и усвајање. Вијеће студијског одсјека размотри и предложи Планове рада на предметима, за које је матично, и приједлог шаље Сенату. Сенат усваја Планове рада прослијеђује их Студентској служби и Координаторима наставе који се старају о дистрибуцији планова студентима, прије почетка семестра у коме се изводи настава на одговарајућем предмету. Наставник или сарадник је обавезан да послуже сваког одржаног часа у Евиденцији о одржаној настави упише датум и вријеме одржаних часова, врсту наставе (предавања или вјежбе), тему рада, број одржаних часова и евентуалне напомене. О реализацији наставе и испита, у складу са Планом рада, стара се предметни наставник – предлагач

Плана рада. Евентуалним проблемима у реализацији наставе и испита бави се одсјек, вијеће студијских одсјека, који Сенату предлажу предузимање одговарајућих корективних мјера. Сенат, на основу извјештаја у писаној форми, са образложењем, упозорава наставнике који се не придржавају Плана рада на предмету или не постижу одговарајући ниво квалитета предавања и вјежби, на потребу побољшања.

План рада предавања и вјежби налази се за сваки наставни предмет на курсу тог наставног предмета и наставник/сарадник је обавезан да га прослиједи на сајт, као и све промјене и иновације.

Актуелно стање квалитета наставног процеса

Настава на ВЛС–у се, према званичним подацима, у потпуности одвија у складу са предвиђеним Планом рада односно Академским календаром. Сваке школске године се, у просјеку, реализује око 93% планираних часова. Главни разлози неодржавања преосталих 7% планираних часова су болест наставника или сарадника, стручно усавршавање наставног особља или други оправдани разлог. У оваквим случајевима ВЛС настоји да се неодржани часови у потпуности надокнаде. Све промјене односно неодржавање наставе наставник/сарадник је дужан да благовремено обавијесте надлежне односно одговорне и све промјене се ажурирају и прослијеђу на сајт ВЛС–а и огласну таблу, као и надокнаде наставе се такође на вријеме оглашавају на огласним таблама ВЛС-а, интернет страници ВЛС-а и курсу за наставни предмет.

Студентско вредновање педагошког рада наставника/сарадника је спроведено у школској у 2021/22 години. За наставу и наставне предмете из зимског семестра у јануару, а за наставу и наставне предмете из љетњег семестра у јуну мјесецу, за студенте свих година, а према Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета. ([Анкета о задовољству студената наставним процесом](#))

Вредновани су сви наставни предмети који су извођени у складу са информационом пакетом, односно сви наставници и сарадници који су изводили предавања и вјежбе. Анкета о задовољству студената наставним процесом, која је спроведена у 2021/2022 години садржала је шест индикатора за сваког наставника који изводи предавања и шест индикатора за сваког сарадника који изводи вјежбе. Помоћу тих индикатора добијена је просјечна оцјена сваког наставника и сарадника који је изводио наставу у наведеном периоду, а резултати су доступни Комисији за осигурање квалитета и Сенату и на основу њих се доноси одлука о ангажовању наставника и сарадника у наредном семестру, односно наредној школској години. Поред тога, добијена је просјечна оцјена квалитета наставе, односно предавања и вјежби. У анкети о задовољству студената која је спроведена у школској 2021/2022 години додата су два нова индикатора која се односе на спремност наставника и сарадника да студенте укључи у научно – истраживачки и научно – образовни рад ВЛС-а.

Индикатори на основу којих се вредновао квалитет наставе и наставног особља у школској 2021/2022 години су:

1. Оцјена квалитета предавања / вјежби
2. Редовност одржавања предавања / вјежби
3. Способност професора / сарадника да заинтересује и мотивише студенте
4. Организација колоквијума и испита и вријеме објављивања резултата
5. Спремност професора / сарадника на сарадњу изван часова предавања / вјежби

6. Спремност професора / сарадника да студента укључи у научно – истраживачки рад
7. Спремност наставника / сарадника да студента укључи у научно – образовни рад
8. Адекватност литературе која се користи на предмету

На основу Извјештаја о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника и сарадника на студијском програму МППЕ, може се видјети да је укупна просјечна оцјена квалитета наставе (по семестрима, за све четири године студија) виша од просјечне (стандардне) и креће се око 4,10 (на скали од 1 до 5), што значи да су студенти задовољни квалитетом, садржајем и методама наставе.
<https://blc.edu.ba/en/kontrola-kvaliteta/>

У поступку самовредновања на студијском програму МППЕ, праћена је и пролазност студената на испитима, и то за 47 наставних предмета који су извођени на Ванја Лука College-у, у складу са наставним планом и програмом. На основу података школске 2021/2022 може се одредити најнижа и највиша просјечна оцјена на 47 наставних предмета који су извођени у овом периоду. Највиша просјечна оцјена била је 10,00, најнижа просјечна оцјена била је 6,15. Овако високе просјечне оцјене јављају се на оним изборним предметима на којима је присутан мали број студената, те је тако наставницима омогућено да једноставније и континуирано прате њихов рад, а и степен учешћа интерактивне наставе у наставном процесу је већи у овом случају. Међутим, ниво пролазности студената на ВЛС-у је око 74%, а имајући у виду европске стандарде (око 80%), ВЛС приближно достиже ниво.

Од укупног броја студената једне генерације редовно се у другу годину студија упише око 81%, у трећу око 66%, док се у четврту упише око 54% студената. Слична ситуација је уколико посматрамо и пролазност по појединим предметима. Готово половина студената покуша да пронађе адекватно запослење након завршеног трогодишњег студија, због чега је примјетан пад континуираног уписа у четврту годину.

Просјечна дужина студирања износи око 3,5 године (за трогодишњи студиј) и пет година (за четворогодишњи студиј), што није много дуже од укупног трајања студија.
([Статистика дипломираних студената](#))

ВЛС доноси годишњи план рада и распоред наставног рада за период једне школске године и све запослене упознаје са Академским календаром тј. планом рада на сједници Сената, званичној Интернет страници и на сједницама организационих јединица и тијела. План наставног рада одређује планове рада за сваки наставни предмет, распоред наставе, термине консултација сваког наставника, годишњи распоред испита и колоквијум, и друга наставна питања по потреби.

План и распоред одржавања предавања и вјежби су истакнути прије почетка одговарајућег семестра на огласној табли и на веб сајту ВЛС-а. Директор прати спровођење Академског календара тј. годишњег плана рада и посебних планова наставе и планова рада за сваки предмет.

Планови рада представљају основу за систематски и плански приступ реализацији наставног процеса. Упоредивање планираног са оствареним обимом, структуром и

начином рада, омогућава јасну слику о степену испуњености циљева наставног процеса и смјерницама за унапређење квалитета наставног процеса.

Контрола квалитета предавања и вјежби обухвата контролу одржавања предавања и вјежби према Плану рада, контролу садржаја предавања и вјежби, и контролу објективности оцјењивања.

Једна од мјера квалитета наставе на високошколским установама је степен интерактивности. Да би се постигао неопходан систем интеркативности наставе, потребно је на предавањима, вјежбама и у другим облицима наставе примјенити различите наставне активности, те мотивисати и заинтересовати студенте за одређену области и укључити их у научно – истраживачки и научно – образовни рад. На ВЛС- у се користе интерактивне наставне методе које помажу такав начин рада, а према резултатима анкете о задовољству студената наставним процесом може се видјети да је овакав вид извођења наставе веома прихваћен од стране студената. ([Анкета о задовољству студената наставним процесом](#))

На основу Извјештаја о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника и сарадника на студијском програму МППЕ, може се видјети да је просјечна оцјена способности наставника и сарадника да заинтересује и мотивише студенте 4,08 (на скали од 1 до 5). У зимском семестру 2021/2022 године просјечна оцјена спремности наставника да студенте укључе у научно – истраживачки рад износила је 4,04, а иста просјечна оцјена била је и у љетњем семестру. Са друге стране, просјечна оцјена спремности наставника да укључе студенте у научно – образовни рад износила је 4,14 у зимском и 4,18 у љетњем семестру.

Према томе на основу оцјене квалитета наставног процеса може се констатовати да су студенти задовољни интерактивном наставом, односно већим ангажовањем студената у научно-наставни процес. Један од оваквих видова јесте одржавање студентског такмичења „Мини олимпијада у рачуноводству“ и научног скупа из области рачуноводства и ревизије у који су укључени студенти.

Мини олимпијада из Рачуноводства је студентско такмичење које ВЛС организује од 2011. године, а помоћу кога се афирмише знање из ове области која је у суштини стуб цјелокупне економије. На овај начин, наставни предмети из ове области економије постају занимљивији и атрактивнији, а уједно се развија и међуфакултетска сарадња. Заједно са студентским такмичењем, сваке године се организује и Научни скуп из области рачуноводства и ревизије на коме се размјењују знања и практична искуства из ове области. Студенти учествују на Научном скупу тако што припремају и излажу рад, или активно учествују у дискусији. На ВЛС-у се редовно провјеава и анализира задовољство учесника на Мини олимпијади из рачуноводства (задовољство организацијом, боравком на ВЛС-у, смјештајем, тестовима, радом комисије, информатичком подршком и наградама), а провјеава се да ли су студенти стекли нова знања на Научном скупу. Мини олимпијада је 2022 године прерасла у такмичење средњошколаца гдје је окупила учеснике из неколико средњих школа који су показали завидно знање из ове области. ([Анкета Мини олимпијада](#))

Важно је напоменути да студенти ВЛС-а, сваке године, активно учествују на Мини олимпијади, а у посљедње вријеме све више учествују и на Научном скупу који се тада организује. Резултати анкетирања које се спроводи након одржавања студентског

такимичења показују да су студенти (гости и студенти VLC-а) задовољни организациојом овог такмичења.

Интерактивне наставне процедуре које повећавају самосталност и активност студената више се користе на часовима вјежби, него на часовима предавања, а студенти те понуђене могућности користе у већини ситуација.

Наставници и сарадници су обавезни да предавања и вјежбе на наставном предмету реализују досљедно према Плану рада за одређени предмет усвојеном прије почетка наставе.

Наставни рад наставника и сарадника, њихова коректност и професионалност, процјењивани су анкетирањем студената у оквиру процјене наставних предмета и на основу праћења пролазности студената по предметима и испитним роковима.

Обезбјеђење квалитета студената је предмет посебне пажње VLC-а, и постоји више аката донијетих на нивоу VLC-а који регулишу ову област, а чијим поштовањем се обезбјеђује квалитет студената. Међу њима су: Статут, Правилник о осигурању квалитета, Правилник о студијам, Стратегија осигурања квалитета, Правилник о упису студената, Правилник о дисциплинској одговорности студената, Правилник о мобилности наставног особља и студента, Етички кодекс.

Према наведеним правилницима који регулишу осигурање квалитета, квалитет учења, подушавања и вредновања студената на VLC-у се обезбјеђује кроз: (1) контролу објективности селекције студената међу пријављеним кандидатима за упис у прву годину студија; (2) контролу квалитета садржаја и метода наставе и оцјењивања студената, као и контролу резултата наставе и (3) контролу стимулације успјешних студената и обесхрабривање кршења норми академског понашања студената на настави и испитима.

VLC је регулисао процедуру која дефинише поступак израде, структуру и вредновање завршног рада студената IV године студија, те његова права и обавезе прописане Правилником о поступку одбране и начину израде дипломског рада на VLC-у.

Правилником о изради дипломског рада уређује се начин пријављивања, израде, одбране и оцјењивања дипломског рада, те да је студент IV године на четворогодишњем студију за стицање дипломе о завршеном студију дужан да, поред положених испита и извршених других обавеза предвиђених Наставним планом и програмом, пријави, изради и успјешно одбрани дипломски рад. Студент трогодишњег студија не брани дипломски рад. VLC води и базу и записнике менторства у којој су документовати називи радова, датуми одбране, ментори и састав комисије кандидата.

VLC чија је сврха да помаже студентима у процјени својих способности, интересовања и вриједности, као и да их информише о стању на тржишту рада и захтјевима послодаваца у погледу потребних компетенција. VLC је на још један европски савремен начин урадио повезивање студената и дипломаца преко „Алумни“ сајта који омогућава да пронађете све информације студената са VLC-а, брзе рада, потенцијалне послодавце (више о активностима Алумниа може се видјети на (<http://www.blc.edu.ba/alumni/>)). Алумни пружа могућност разговора и савјетовања у вези са могућностима развоја каријере и то са стручним лицима, организацији скупова, њихово усавршавање, објављивање публикација, организује радионице обуке (како написати биографију, припрема за интервју и сл), организује предавања успјешних

пословних људи, пружа информације о понуди на тржишту рада и повезује студенте са заинтересованим послодавцима и слично. Поред низа корисних информација и препорука за све кориснике овог сајта помаже им планирање каријере, као и да виде релевантне податке на Заводу за запошљавање. (<https://www.blc.edu.ba/alumni-blc/>, <https://www.facebook.com/groups/974200865989295/>, Анкете Алумни клуба)

BLC омогућава једнак приступ студијама свим појединцима без обзира на расу, пол, сексуалну оријентацију, етничко, национално или социјално поријекло, вјероисповјест, политичка и друга опредјељења, и забрањује сваки вид дискриминације по наведеним основама. BLC је омогућио студирање и студентима са посебним потребама, односно особама са инвалидитетом. Распоред предавања и испита је максимално просторно прилагођен на начин да се за ове студенте настава одвија само у оним амфитеатрима и слушаоницама којима могу да приступе без ограничења. Такођер, излази се у сусрет студентима који су запослени тако да је настава прилагођена и онима који нису у прилици да похађају редовну наставу.

BLC је последњих година уложио велики напор на плану повећања информисаности студената у вези са студирањем на BLC-у. Сви запослени на BLC –у имају задатак да пруже студентима све потребне информације у вези са режимом студија, остварењем студентских права, на Интернет страници BLC-а детаљно је објашњено коме студенти треба да се обрате за поједине информације и гдје могу да се добију или предају одређена документа. На интернет страници BLC-а постоји посебан сегмент који је посвећен студентима и веома је користан (www.blc.edu.ba), јер се ту могу наћи подаци о наставним плановима и програмима, инфо пакетима (планови рада), водич кроз студентске службе, подаци о наставницима и сарадницима, као и многе друге корисне информације. Тиме се студенти унапријед упознају са програмом и методама рада на изабраним студијским програмима и начином оцјењивања, као што могу директно и/или електронском поштом контактирати Координатора наставе за одређену годину, водитеља студијског смјера за одговарајуће недоумице и да тако добију све неопходне информације а које они сами нису могли да пронађу на Интернет страници BLC-а (www.blc.edu.ba),

Путем презентације на интернету, издавањем наведених информатора, као и радом службе, BLC је обезбједио лак приступ информацијама о свим питањима везаним за упис студената, информације о Тестовима склоности и информисаности, студије, рад BLC-а и надлежних служби и органа, најважнија акта BLC-а, као и свим осталим информацијама релевантним за студенте, али и за ширу заинтересовану јавност.

Квалитет студената на BLC-у се, такође, обезбјеђује континуираном контролом квалитета садржаја и метода наставе, који су прописани Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета. Контрола квалитета садржаја и метода наставе, обавља се путем студентског вредновања педагошког рада наставника, које се спроводи пред крај сваког семестра за наставне предмете (и студијске програме). Студентским вредновањем се добијају оцјене квалитета свих облика наставе на сваком предмету и за сваког наставника и сарадника појединачно. Студентско вредновање педагошког рада организује и спроводи Комисија за осигурање квалитета, а резултати студентског вредновања се достављају вијећу студијских одсјека на разматрање а усваја их Сенат. Студијски програм у складу са закључцима Сената и мјерама побољшања квалитета предавања и вјџби за предмете из свог састава, организују дискусију о резултатима студентског вредновања

педагошког рада наставника. У случају када постоји потреба предузимање мјера, Руководилац вијећа обавља разговор са наставником/сарадником који не постиже одговарајући квалитет наставе и стара се о спровођењу утврђених мјера. Извјештај о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника у зимском и лјетњем семестру школске 2021/22 године показује да су предмет вредновања били сви запослени и ангажовани наставници и сарадници.

Према обрађеним резултатима, укупна просјечна оцјена педагошког рада наставника и сарадника, по семестрима од прве до четврте године, је висока и креће се од 4,04 до 4,18 (на скали од 1 до 5), што значи да су студенти прилично задовољни квалитетом наставог процеса, односно радом наставника и сарадника који изводе наставу. <https://blc.edu.ba/kontrola-kvaliteta/>

У зимском семестру школске 2021/2022 године просјечна оцјена квалитета предавања износила је 4,10, као и вјежби (на скали од 1 до 5)

Поред контроле квалитета садржаја и метода наставе, Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета предвиђена је контрола резултата наставе, кроз анализу напредовања студената.

Објективност оцјењивања је заштићена Статутом, BLC- а према коме студент има право да поднесе приговор у року од два дана на добијену оцјену, ако сматра да испит није обављен у складу са законом, Статутом и другим актима BLC-а. Студент који је незадовољан позитивном оцјеном утврђеном на испиту, може поднијети захтјев за поништавање оцјене и поновно полагање испита у одређеном року од саопштења оцјене. Студентима је омогућено да полажу испит пред Комисијом, уколико сматрају да их је предметни наставник оштетио. BLC континуирано прати да ли се поштује Статут и Правилник о испитима и ради на унапређењу метода и критеријума оцјењивања студената по предметима. Осим тога, студентима је на располагању мејл kvalitet@blc.edu.ba као и кутија жалби која се налази у холу BLC-а.

BLC је адекватно омогућио студентима да остваре своје право на самоорганизовање и учешће у одлучивању. Највећи дио својих права студенти остварују кроз Студентски парламент. Члановима 112. и 113. Статута BLC је регулисан дјелокруг рада, избор и извори финансирања Студентског парламента, као органа преко којег студенти остварују своја права и штите своје интересе на BLC -у. На основу члана 103. Закона о високом образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 85/06 и 30/07) и члана Статута BLC-а, Студентско представничко тијело на својој конститутивној сједници одржаној 09.03.2008. године у Бањој Луци, доноси Статут Студентског представничког тијела BLC-а (достављен у прилогу). Овим документом се уређује: послови, циљеви и задаци, рад, управљање и организација, надлежности, финансирање, избор и конституисање, као и друга питања од значаја за рад и функционисање Студентског парламента BLC -а. Главне активности које обавља Студентски парламент су: бира и разрјешава предсједника и потпредсједника Студентског парламента; доноси и мјења Правилник о раду Студентског парламента; образује или формира радна тијела која се баве пословима из надлежности Студентског парламента; бира и разрјешава представнике студената у органима и тијелима BLC -а; доноси план и програм активности Студентског парламента; разматра питања у вези са унапређењем мобилности студената, заштитом права студената и унапријеђењем студентског стандарда; организује и спроводи програме ваннаставних активности

студената; учествује у поступку самовредновања VLC а; остварује студентску међуфакултетску и међународну сарадњу; бира и разрјешава представнике студената у органима и тијелима других установа и удружења у којима су заступљени представници студената VLC-а; усваја финансијски план и извјештај о финансијском пословању Студентског парламента; усваја годишњи извјештај о раду који подноси предсједник Студентског парламента; бира и разрјешава чланове комисија које разматрају питања од интереса за Студентски парламент; доноси општа акта Студентског парламента, обавља и друге послове у складу са законом, Статутом и општим актима VLC -а. Студентски парламент бирају непосредно, тајним гласањем, студенти уписани у школској години у којој се врши избор на студијске програме који се остварују на VLC -у. Представници студената учествују у раду вијећа студијских одсека, Сената, Комисије за осигурање квалитета, и других органа VLC -а.

VLC помаже рад Студентског парламента, путем обезбјеђења адекватног простора и опреме, али и кроз учешће у финансирању њихових активности које су веома разноврсне (посјета Сајму књига у Београду, издавање часописа, школе страних језика, организовање спортских екипа, учешће на менаџеријадама и економијадама, као и њихово организовање и слично). Студентске организације сваке године припремају приједлоге својих буџета, који се усвајају Годишњим финансијским планом VLC-а, а на основу којег им VLC одобрава средства у складу са предложеном намјеном.

Процјена испуњености Стандарда 3

VLC је формалним регулисањем и спровођењем праксе учења, подушавања и оцјењивања студената током рада у настави, успостављањем формалних инструмената и процедура за перманентно праћење и провјеравање резултата оцјењивања и пролазности студената и механизма за предузимање одговарајућих мјера у случају пропуста, као и њихово укључивање у научно-истраживачки и научно-образовни рад испунио **Стандард 3**.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања Стандарда 3

- VLC треба да настави са праксом интензивне промоције и другим мјерама за привлачење најбољих кандидата, посебно имајући у виду веома агресивне промотивне кампање потенцијално конкурентских високошколских установа. Носилац активности: Директор, Центар за ваннаставне активности
- VLC треба да настави са добром праксом оцјењивања квалитета метода, садржаја и резултата наставе и да настави да ради на њиховом унапређењу, уз отклањање свих евентуалних негативних елемената који се могу јавити. Носилац активности: Сенат, Директор, Комисија за осигурање квалитета, одсјеци, вијеће студијских одсека
- VLC треба да ради на јачању веза са привредом и да омогућава студентима да још лакше долазе до стручних пракси и запослења. Такође, активно треба радити на процјени компетенција које захтјева тржиште рада и у складу са тим осавременјивати студијске програме. Носилац активности: Центар за развој каријере, Директор, Комисија за осигурање квалитета, Научно-наставна вијећа

- Наставити са континуираном контролом одвијања наставе у складу са усвојеним и објављеним Планом рада на сваком предмету.
Носилац активности: Сенат, Вијеће студијских одсека, Административно-техничка служба, Комисија за осигурање квалитета, Студентски парламент
- Спровођење систематских мјера у области осигурања квалитета резултата наставе. Садашњи ниво пролазности студената је задовољавајући и побољшава се, а и просјечно трајање студија је на задовољавајућем нивоу, имајући у виду европске стандарде. На студијским програмима односно наставним предметима гдје је оцјена незадовољавајућа неопходно је да се у кратком року идентификују разлози незадовољавајуће пролазности студената, да се прецизно утврди жељени ниво пролазности студената који се жели остварити у средњем року и да се дефинише акциони план остварења тог нивоа кроз јасне краткорочне и дугорочне мјере. Тиме би се утицало и на побољшању трајања студија на VLC-у, али и на разлоге исписа /одлива студената са VLC-а.
Носилац активности: Сенат, Комисија за осигурање квалитета, Вијеће студијских одсека
- Наставак рада на континуираном унапређењу информатичке подршке административним пословима у вези са одвијањем наставе на VLC-у (савремене базе података, софтвер за процесуирање података, боље искоришћавање постојеће информатичке мреже, развој интранета и сл.), чиме се стварају услови за повећање ефикасности обраде података и контроле квалитета наставе и оцјењивања.
Носилац активности: Директор, Руководилац студентске службе и Руководилац Центра за информациону технологију

СТАНДАРД 4: Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање

Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање оцјењује се критеријумима дефинисаним у оквиру: Правилника о упису студената на VLC, Правилника о самовредновању и оцјењивању квалитета, Правилника студија, Правилника ванредног студија. Дефинисани су параметри за упис и напредовање студената, као и за признавање испита положених на другим високошколским установама, страних високошколских диплома и индикатори квалитета наставног процеса и педагошког рада, као и поступци за праћење, контролу, оцјењивање и унапређивање наставног процеса и педагошког рада наставника и сарадника на VLC-у.

ЗАХТЈЕВ 4.1. Упис студената

Први корак у осигурању квалитета на VLC-у је процес уписа студената. Најобимнији је посао селекције кандидата за упис на прву годину академских студија првог циклуса.

Наиме, путем јавног конкурса се обавјештавају потенцијални кандидати, а према унапријед утврђеним критеријумима, врши се селекција пријављених кандидата и на основу тога се врши упис нове генерације студената. Статутом ВЛС - а (члан 96 -105) и Законом о високом образовању Републике Српске прописана су правила у вези са селекцијом и уписом нове генерације студената. У прву годину академских студија првог циклуса може се уписати лице које има средње образовање у четворогодишњем трајању. Кандидат који конкурише за упис у прву годину академских студија првог циклуса полаже Тест склоности и информисаности, у складу са општим актом који доноси Сенат ВЛС –а. Селекција кандидата за упис на академске студије првог циклуса се врши на бази јединствене листе, на којој се обавља рангирање по сљедећа два критеријума: успјех у средњој школи (50 бодова) и резултата Теста склоности и информисаности(50 бодова).

ВЛС редовно анкетира и новоуписане студенте, са циљем да дође до информација о томе како су студенти сазнали за ову високошколску установу и због чега су се одлучили да у њој студирају. ([Анкета новоуписаних студената](#))

Анкетирање се спроводи на почетку школске године. У анкетирању које је спроведено на почетку школске 2021/2022 године учествовало је укупно 16 студената који су се уписали на студијски програм МППЕ.

Резултати показују да су студенти углавном чули за ВЛС од својих познаника који студирају на овој високошколској установи (преко 60% у све три школске године) и да су се, због њихових позитивних искустава, одлучили за студиј на ВЛС-у (преко 55%).

ВЛС обезбјеђује потенцијалним и уписаним студентима све релевантне информације и податке који су повезани са њиховим студијама. ВЛС систематски ради на упознавању средњоВЛСца са могућностима студирања на ВЛС –у на следећи начин: сваке године реализује се низ промотивних активности у непосредном контакту са средњошколцима (наставници, сарадници и студенти обилазе школе у ширем окружењу одакле долазе студенти, представљају ВЛС, студијске програме), на посебним манифестацијама (сајмови образовања који се одржавају у Бањој Луци сваке године гдје активно ВЛС учествује), и посредно учешћем представника ВЛС–а у радио и телевизијским емисијама регионалних ТВ и радио станица и организовањем отворених врата за будуће студенте и њихове родитеље.

Тестови склоности и информисаности се базирају на средњошколском градиву. На основу пролазности и просјечне оцјене из средњег образовања ВЛС уписује студенте прве године. Ради што бољег информисања будућих студената, ВЛС преко свог Центра за издавачку дјелатност, сваке године издаје Информатор за будуће студенте, у коме се могу наћи све информације о тестовима склоности и информисаности, студијским програмима, начину извођења наставе, условима рада, итд. Сви подаци се, такође могу наћи на Интернет страници ВЛС-а, чиме се стварају потребни услови за правовремено информисање будућих студената. ([Тест склоности и способности](#))

Сенат формира Комисију за упис студената у прву годину студија, која провјерава Тестове и просјечну оцјену средњег образовања и формира се списак студената који су примљени на ВЛС (прилог студентске службе и Комисије о просјечној оцјени у средњој школи).

Правилником о осигурању квалитета предвиђена је и стимулација успјешних студената на начин да разним пригодама (Дан ВЛС- а, свечано обиљежавање почетка школске године и сл) ВЛС јавно награђује најбоље студенте, како би их стимулисао да постижу што боље резултате током студија. Правилником о награђивању студената бира се сваке године у децембру мјесцу најбољи студент, као што се и награђују студенти са златним и сребреним значкама. ВЛС перманентно препоручује најбоље студенте за стипендије одговарајућим фондовима и привредним субјектима. С друге стране, ВЛС настоји да одговарајућим мјерама обесхрабри кршење елементарних норми академског понашања студената на настави и испитима. Дисциплинска комисија за студенте кажњава студенте који су се огријешили о норме академског понашања током наставе или испита, у складу са Законом, као и општим актима ВЛС-а, односно Правилником о дисциплинској одговорности студената. Циљ изрицања дисциплинских мјера је обесхрабљивање понашања које би штетило угледу ВЛС-а , или би негативно утицало на квалитет наставе и испита на ВЛС -у. Дисциплинска комисија ВЛС-а до сада није одржала ни једно рочиште и није било потребе за таквим активностима и мјерама.

ВЛС систематично прати и провјерава оцјене студената по предметима и предузима одговарајуће мјере уколико дође до неправилности у дистрибуцији оцјена (сувише високих или ниских оцјена, неравномјеран распоред оцјена) у дужем периоду. Такође, ВЛС систематично прати и провјерава пролазност студената по предметима, програмима, годинама и предузима корективне мјере у случају сувише ниске пролазности или других неправилности у оцјењивању. Правилником о осигурању квалитета предвиђено је да се у оквиру контроле резултата наставе спроводи праћење напредовања студената (оцјене и пролазност) и предузимање корективних мјера.

Кандидат који је остварио право на упис подноси документа потребна за упис наведена у конкурс, подноси доказ о уплати школарине или дијела школарине који одређује директор, и попуњава одговарајуће уписне обрасце.

За упис у прву годину студија потребно је донијети диплому о завршеној средњој школи, свједочанства за све разреде средње школе и извод из матичне књиге рођених.

ВЛС врши и признавање квалификација стечених на другим високошколским установама, а у циљу наставка школовања на нашој високошколској установи. За препис је поред документа за упис, потребно увјерење о положеним испитима на другој високошколској установи. За студенте који су завшили вишу школу потребна је и диплома о стеченом вишем образовању. На основу добијених докумената Комисија о препису студената и признавању испита положених на другој високошколској установи утврђује еквивалентност наставних планова и програма и број признатих/положених ЕЦТС.

ЗАХТЈЕВ 4.2.: Оцјењивање и напредовање студената

Испитивање и оцјењивање су усаглашени са исходима учења и осмишљени су с циљем да се утврди да ли су исходи учења постигнути или нису. Успјешност студента у савлађивању сваког предмета на студијском програму изражава се поенима у складу са Правилником о ЕЦТС бодовима.

Наставник оцјењује студента на основу исказаног знања, изнесених чињеница и његовог разумијевања материје, стечених вјештина и показане способности да то примијени у реалним ситуацијама. Додјела ECTS заснива се на тежини предмета у смислу оптерећења који студент мора уложити да постигне планиране исходе учења у формалном облику. Укупан број бодова додијељених квалификацији распоређен је на поједине предмете пропорционално њиховом учешћу у укупном оптерећењу потребном да се постигну планирани исходи учења.

Током академске (студијске) године студент могу се организовати сљедећи облици ангажовања студената:

- настава,
- самостални рад,
- колоквијуми,
- испити,
- израда завршног рада,
- практични рад и
- обављање волонтерског рада, у складу са прописима.

Оцјењивање и вредновање студената врши се оцјенама од 5 до 10. Пролазне оцјене су од 6 до 10, а према сљедећој скали:

10 - изванредан успјех, остварено од 91 до 100 поена;

9 - одличан успјех, остварено од 81 до 90 поена;

8 - врло добар успјех, остварено од 71 до 80 поена;

7 - добар успјех, остварено од 61 до 70 поена;

6 - довољан успјех, остварено од 51 до 60 поена;

5 - не задовољава, остварено од 0 до 50 поена.

Студенти су упознати са процедуром оцјењивања преко курсева предмета на којима је јасно издвојено оптерећење на сваком предмету, као и начин оцјењивања. Своје приједлоге у виду начина бодовања студенти изјашњавају преко Студентског парламента. ([Правила о начину извођења студија](#), [Правилник студија VLC-а - Правилник о имјени правилника студија VLC-а](#), [Правилник о испитима](#), www.blc.edu.ba, [Књига предмета](#))

Стечена квалификација студента дефинисана је у наставном плану и програму и додатку дипломе на матерњем и енглеском језику. Додатак дипломи садржи сљедеће информације: о носиоцу дипломе; назив квалификације, академску титулу и звање које је стекао носилац дипломе; назив и статус институције која издаје диплому; степен циклуса студија, трајање студија и услови за упис; начин студирања; систем и правила студирања; програм студирања; постигнути резултати у току студија и скала оцјењивања; могућности за упис на сљедећи степен студија; професионални статус носитеља квалификације; додатне информације и овјеру. ([Додатак дипломе](#))

Процјена испуњености Стандарда 4.

VLC је формалним регулисањем и спровођењем законске праксе за упис и напредовање студената, као и признавање и сертификовање студената кроз примијењене правилнике и процедуре испунио Стандард 4.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања Стандарда 4.

- VLC треба да утврди процедуре за признавање неформалног и информалног учења.

Носилац активности: Центар за развој каријере, Директор, Комисија за осигурање квалитета, Научно-наставна вијећа

- VLC треба да настави са праксом интензивне промоције и другим мјерама за привлачење најбољих кандидата, посебно имајући у виду веома агресивне промотивне кампање потенцијално конкурентских високошколских установа.

Носилац активности: Директор, Центар за ваннаставне активности

- VLC треба да настави са добром праксом оцјењивања квалитета метода, садржаја и резултата наставе и да настави да ради на њиховом унапређењу, уз отклањање свих евентуалних негативних елемената који се могу јавити.

Носилац активности: Сенат, Директор, Комисија за осигурање квалитета, одсјеци, вијеће студијских одсека

-Наставити са континуираном контролом одвијања наставе у складу са усвојеним и објављеним Планом рада на сваком предмету.

Носилац активности: Сенат, Вијеће студијских одсека, Административно-техничка служба, Комисија за осигурање квалитета, Студентски парламент

-Потребно је повећати укљученост запослених у рад на научноистраживачким и стручним пројектима VLC -а, како би се утицало на повећање задовољства запослених овим аспектом квалитета организације и управљања на VLC -у.

Носилац активности: Директор, Руководилац Центра за истраживање и развој, Руководилац Центра за међународну сарадњу

СТАНДАРД 5: Људски потенцијали

Стандарди квалитета наставника и сарадника VLC–а дефинисани су Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, Правилником о осигурању квалитета, Правилником о поступку и условима избора наставника и сарадника и укључују: високу оспособљеност за наставни, научноистраживачки, стручни и умјетнички рад, спремност за пружање максималног доприноса развоју науке и научног стваралаштва, примјену нових научних знања у наставном процесу, посједовање моралних карактеристика који представљају узор студентима итд. Наставници и сарадници су дужни да током извођења наставе поступају у складу са Етичким кодексом VLC–а. Од њих се очекује: да испоље коректност, објективност и праведност у комуникацији са студентима, да се досљедно придржавају унапријед дефинисаних правила у наставном процесу, да максимално испољавају спремност за сарадњу са студентима, да њихов рад представља допринос изградњи савременог друштва итд.

Наставници и сарадници ВЛС–а оспособљени су за: организовање наставе која одговара потребама образовања студената, примјену савремених наставних метода, разумјевање и уважавање индивидуалних разлика међу студентима и различитих стилова учења, развијање инструмената за редовно праћење и квалитетно оцјењивање рада студената и коришћење савремених информационих технологија и дидактичких средстава у настави.

На Интернет страници ВЛС–а www.blc.edu.ba презентирани су подаци о наставницима и сарадницима ВЛС – а , из Књиге наставника ВЛС–а. ([Књига наставника](#)). Наставно особље ВЛС –а у школској 2021/2022 години чини 20 и четири сарадника.

Поступак и услови за избор наставника и сарадника се утврђују унапријед, и овај поступак и услови су предмет периодичне провјере квалитета. Квалитет наставника и сарадника обезбјеђује се и осигурава поштовањем законских и других прописа о избору наставника и сарадника, који су садржани у Закону о високом образовању Републике Српске, Статуту, Правилнику о поступку и условима избора наставника и сарадника високе школе и Правилнику о раду.

Као показатељ компетентности наставника могу се навести услови за избор у научно-наставна звања, која су испунила наставници у научно-наставним звањима који изводе наставу на ВЛС–у, зависно од звања у које су изабрани: за избор у звање доцента потребно је да кандидат поред доктората наука, смисла за педагошки рад и доприноса академској и широј заједници, покаже смисао за научни рад; за избор у звање ванредног професора потребно је да кандидат, поред услова за доцента, има више научних радова од значаја за развој науке у ужој научној области објављених у међународним или водећим домаћим часописима са рецензијом, оригинално стручно остварење, односно руковођење или учешће у научним пројектима, објављен уџбеник, монографију, збирку задатака или практикум за ужу научну област за коју се бира, чланство у уређивачким одборима у домаћим часописима, чланство и функције у домаћим и међународним струковним организацијама, више радова саопштених на међународним или домаћим научним скуповима и да покаже смисао за научни рад остваривши у претходном раду; за избор у звање редовног професора у погледу оцјене резултата научноистраживачког рада потребно је да у последњем изборном звању кандидат оствари више научних радова од значаја за развој науке у ужој научној области објављених у међународним или водећим домаћим часописима са рецензијом, оригинално стручно остварење, односно руковођење или учешће у научним пројектима. Приликом избора кандидата у научно-наставно звање посебно се вреднују: мјерљиви резултати научног и истраживачког рада кандидата, ангажовање кандидата у развоју наставе и развоју других дјелатности, резултати наставно-педагошког рада кандидата, резултати постигнути у обезбјеђивању научно-наставног подмлатка, као и повезаност образовног рада наставника са радом на пројектима у другим областима привредног и друштвеног живота и допринос широј заједници. ([Биографије са библиографијом](#), [Одлуке о избору и извјештаји](#))

Концепт политике усавршавања наставног особља ВЛС-а јесте подршка наставницима и сарадницима запосленим у овој високошколској установи да остваре континуирано професионално напредовање у високом образовању, што значи да постепено напредују до највишег научно-наставног звања које се може стећи у систему високог образовања (звања редовног професора), према својим могућностима, способностима и резултатима. Већина наставника ВЛС-а има научни степен доктора наука, те извјестан

број ових наставника има поред избора на VLC-у за професора високе школе, и избор у универзитетско научно-наставно звање (доцент, ванредни или редовни професор). VLC подржава наставнике који имају избор у звање професора високе школе да испуне услове за избор у звање доцента, а ако испуњавају прописане услове да се бирају у ово звање од стране универзитета. VLC подржава наставнике који имају избор у звање доцента, односно ванредног професора да стекну услове за избор у више научно-наставно звање, а ако испуњавају прописане услове да се бирају у одговарајуће звање од стране универзитета.

Квалитет наставника и сарадника постиже се подстицањем наставне, научноистраживачке, стручне и умјетничке активности, континуираним подизањем нивоа педагошких и дидактичко-методичких компетентности, као и унапређењем нивоа управљачких и комуникацијских компетенција.

Перманентно научно и стручно усавршавање и напредовање наставника и сарадника VLC-а омогућено је путем: информисања наставника и сарадника о научним скуповима у организацији образовних и других институција у земљи и у иностранству, информисања наставника и сарадника о конкурсима за стипендије, студијским боравцима, специјализацију, учешћем на научним и стручним скуповима, обезбјеђивањем одговарајуће литературе, приступа базама података, библиотечким ресурсима на Интернету и другој научној инфраструктури.

VLC спроводи дугорочну политику квалитетне селекције младих кадрова и њиховог даљег напретка, као и различите врсте усавршавања. У том правцу, запослена су четири мастера, а бивши студенти наше школе. Осим, оваквог вида запошљавања, VLC у складу са потребама расписује конкурс за пријем наставног кадра према Закону о високом образовању и Закону о раду. ([Конкурсна документација](#))

Финансирање научног и стручног усавршавања наставника и сарадника врши се из средстава VLC-а одлуком Финансијског директора, а наставницима и сарадницима који су запослени на VLC-у одобрава се коришћење средстава на име надокнаде трошкова учешћа на међународним научним скуповима организованим у иностранству, под условом да имају прихваћен рад на тим скуповима. Сарадницима у настави који су запослени на VLC-у одобрава се коришћење средстава одлуком Директора на име надокнаде трошкова учешћа на научном скупу, чак иако на том скупу немају прихваћен рад. Такође, Директор може у случају стручног усавршавања запосленог, а које је од интереса за VLC, на захтјев запосленог, да одобри плаћено одсуство.

VLC је актима детаљно регулисао начин праћења и вредновања квалитета педагошког рада наставника и сарадника, укључујући и периодичну студентску анкету и предвидио је корективне мјере за обезбјеђење задовољавајућег нивоа квалитета. Анкетирање студената спровођено је у свакој школској години од стране Комисије за осигурање квалитета и спровођење поступка студентског вредновања педагошког рада наставника и сарадника VLC-а, и то на крају зимског и лјетњег семестра. Резултати редовног годишњег анкетирања студената показују да је квалитет педагошког рада наставника и сарадника на задовољавајућем нивоу. Квалитет педагошког рада наставника и сарадника студенти су оцјењивали помоћу седам индикатора (општа оцјена квалитета предавања/вјежби, редовност одржавања предавања и вјежби, способност наставника/сарадника да заинтересује и мотивише студента, организација

колоквијума и испита и вријеме објављивања резултата, спремност наставника/сарадника на сарадњу, обавезе на предметима и коментари студената).

Резултати студентског вредновања достављају се вијећу студијског одсјека на разматрање и просљеђују Сенату, који организује дискусију о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника, усваја и утврђује мјере за побољшање квалитета предавања и вјџби. Руководиоци вијећа студијских одсјека за наставу су овлашћени да обаве разговор са наставником или сарадником који не постижу одговарајући квалитет наставе и обавезно доносе мјере за побољшање тог квалитета. Сенат и руководиоци одсјека се даље брину о спровођењу утврђених мјера.

VLC од оснивања његује одређене да у свом раду остварује јединство образовног, научноистраживачког, стручног (професионалног) рада. Планирају се активности и учествовање на домаћим и међународним научноистраживачким, стручним и умјетничким пројектима у сарадњи са другим високошколским установама и другим образовним институцијама, институтима, привредним и непривредним и другим владиним и невладиним организацијама, и исто тако прави академски календар за исте.

Научноистраживачки рад представља један од основних задатака VLC-а, одређен у оквиру дугорочних циљева и задатака VLC-а донијетих од стране Сената. Ближи план научноистраживачког рада на VLC-у дефинишу Стратегија рада, Стратегија осигурања квалитета, Правилник о мобилности наставног особља и студената, Правилник о поступку и условима избора наставника и сарадника. Научноистраживачки рад се реализује кроз програме основних истраживања, примјењених истраживања за потребе привреде, сталним усавршавањем научних области за које је VLC матичан, проширењем научноинформативне документације и библиотеке као основе научноистраживачке делатности, обављањем трансфера знања и подстицањем развоја научноистраживачког подмлатка.

Организационим уређењем VLC-а научноистраживачка дјелатност обавља се у оквиру Центра за развој и истраживање. Рад и овлашћења Центра за развој и истраживање регулисани су Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста. Одговорни на VLC-у, желе да Центра за развој и истраживање у наредном периоду представља једну од признатијих и одговорнијих институција у области економских развојних истраживања.

VLC је, у складу са законом, и Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста формирао органе управљања и пословођења, као и стручне органе, као и Статутом VLC -а детаљно регулисао њихове надлежности и одговорности у организацији и управљању VLC - ом.

Тренутно је на VLC-у запослено осам људи ван наставе. Тренутни број и квалификациона структура ненаставног особља задовољавају стандарде за акредитацију високошколских установа.

VLC систематски прати и оцјењује организацију и управљање и предузима мјере за њихово унапређење. Правилником о осигурању квалитета рада VLC -а предвиђено је да VLC најмање једном у три године спроводи оцјењивање различитих области обезбјеђења квалитета, у које су укључени и организација и квалитет управљања на VLC - у и квалитет ненаставне подршке. Правилником о осигурању квалитета утврђено је да се посебно прати и оцјењује однос ненаставног особља према студентима и

мотивација у раду са студентима. Такође, истим Правилником је предвиђено да је најодговорније тијело за континуирано и систематско праћење организације, управљања и рада управљачког и ненаставног особља Комисија за осигурање квалитета, и то на основу годишњих извјештаја Сената и Студентског парламента, писаних примједби и сугестија упућених Комисији за осигурање квалитета од стране запослених, студената и других корисника услуга VLC -а, као и на основу анкетирања наставника и сарадника, ненаставног особља, студената и Студентског парламента. Резултате вредновања квалитета управљања и ненаставне подршке Комисија за осигурање квалитета доставља Сенату на разматрање, најмање једном годишње. За координацију рада стручних служби и њихову контролу одговоран је Директор VLC -а, који је овлашћен да предузима све потребне мјере ради обезбјеђења законитости и ефикасности рада стручних служби. Руководиоци стручних служби и Директор VLC -а једном годишње подносе Сенату извјештај о свом раду.

VLC има формално усвојену Политику управљања људским ресурсима која садржи преглед кадровског потенцијала и кадровских потреба, као и перспективе њиховог развоја. Циљ Политике јесте да учинимо одрживим све наше студијске програме са најмање 70% властитог кадра, те да подмладимо наставно-истраживачки кадар, повећавањем учешћа студената, свршених студената и мастера. Развој људских ресурса као покретача и носиоца промјена у процесу изградње успјешнијег VLC-а, једно од наших најважнијих стратешких усмјерења. На тај начин VLC може постати значајан актер ширег друштвеног развоја. Политика се бави дефинисањем задужења и одговорности, именовањем наставника и асистената и промовисањем, евалуацијом и праћењем рада кадров, мотивацијом и анализом оптерећења наставног академског кадра.

У току поступка самовредновања Комисија за осигурање квалитета је спровела анкету међу запосленима, са циљем да дође до података о њиховим ставовима и задовољству (у настави и ван наставе) на VLC -у, квалитетом организације и управљања на VLC -у. У анкетирању које је спроведено 2021/2022 школске године учествовало је укупно 20 запослених. Запослени су кроз пет индикатора оцјењивали квалитет рада на VLC-у, а ти индикатори су: опште задовољство условима рада на VLC-у, техничка опремљеност на VLC -у, ниво хигијене на VLC-у, рад административне службе на VLC-у и обим научне и стручне литературе која је на располагању у библиотеци VLC-а.

Резултати анкетирања која су спроведена у посљедњој седмици наставе у љетњем семестру показују да су запослени на VLC -у најзадовољнији техничком опремљеношћу (70% запослених је задовољно) и квалитетом услова рада (80% запослених). Запослени су задовољни понудом научне и стручне литературе (85% запослених) која је на располагању у библиотеци VLC-а, а која се константно допуњује. (<https://blc.edu.ba/kontrola-kvaliteta/>)

Према томе, можемо констатовати да Политика управљања људским ресурсима обухвата вредновање задовољства запослених климом, културом, условима на послу, адекватним награђивањем за добар рад и залагање, што је значајан напор VLC-а да обезбеди услове за постизање зацртаних циљева. VLC треба да прати све промјене на тржишту и развој технолошких достигнућа, да би се могла прилагођавати новим, променљивим тржишним и технолошким захтевима, те у том правци у развијати наставно и ненаставно особље. ([Политика развоја људских ресурса](#))

Поред анкете о задовољству студената наставним процесом, редовно се спроводи и анкета о задовољству студената ненаставним процесом. Ове двије анкете се спроводе истовремено, односно у посљедњој седмици наставе у зимском и љетњем семестру школске године.

Анкетни лист се састоји од 8 питања помоћу којих се оцјењује квалитет рада студентске службе, библиотеке, читаонице, рачунарског центра и студентског парламента, као и задовољство фондом књига које су доступне у библиотеци VLC-а и хигијеном на факултету.

У анкетирањима која су спроведена током 2021/2022 школске године учествовало је укупно 521 студент (258 у зимском и 263 у љетњем семестру).

Резултати показују да су студенти током анализираниог периода били задовољни радом студентске службе, библиотеке, фондом књига које су доступне у библиотеци, читаонице, координатора за наставу, рачунарског центра, радом студентског парламента и хигијеном на факултету. Резултати показују да су студенти у највећој мјери задовољни радом рачунарског центра и координатора за наставу, а у најмањој радом студентског парламента. Такође, током анализираниог периода највеће осцилације у задовољству примјене су код студентског парламента.

На основу наведених резултата, може се констатовати да су студенти VLC-а задовољни радом ненаставног особља. (<https://blc.edu.ba/kontrola-kvaliteta/>)

VLC је до сада спровео више програма обуке намјењених руководиоцима и ненаставном особљу из области вјештина комуницирања и друштвене одговорности организација, те писања пројектних приједлога за добијање бесповратних средстава из европских фондова – од проблема до рјешења, у сарадњи са Центром за истраживање и развој Бања Лука.

Напредовање ненаставног особља уређено је актима VLC – а, којим је предвиђено да се они могу распоредити на сложеније послове у складу са актом о систематизацији радних мјеста и потребама VLC - а, при чему су неопходни услови: одговарајуће образовање, стручна оспособљеност и савјесно и одговорно обављање послова.

Центар за истраживање и развој VLC-а посједује савремену информациону технологију која представља важну подршку научноистраживачким активностима. Центар за истраживање и развој је опремљен савременом рачунарском опремом, која укључује видео бимове и пројекторе, чиме подржава високе аспирације VLC-а на пољу примјене модерних технологија и постизању високог квалитета извођења наставе и обављања научноистраживачког рада. Сви кабинети наставника и сарадника су опремљени савременим рачунарима.

Библиотека VLC-а посједује значајан број домаћих и страних наслова монографских и серијских публикација, као и потребну техничку опремљеност за коришћење и приступ истим (брзе и ефикасне рачунаре за претраживање и 24-часовни приступ Интернету). У Библиотеци, као и у кабинетима наставника и сарадника, могуће је претраживање електронских база часописа и књига (преко EBSCO-а). Отварањем личног корисничког имена на серверу VLC-а библиотеке могуће је претраживање свих ових база и са других мрежа, а не само са академске. VLC има добру праксу да својим наставницима и

сарадницима финансира набавку стручне литературе у вриједности која се одобри одлуком директора. До сада је оваквих набавки било осам, а у току је и девета набавка. Појединачна вриједност сваке набавке креће се у износу од око 5.000 ЕУР-а, само куповином на „Београдском сајму књига“ у Београду, гдје сваке године се организовано иде. ([Списак књига](#), [Табела – претплата на часописе](#))

BLC је редовно организовао стручне и научне скупове, семинаре и конференције на којима су сви наставници и сарадници BLC–а имали прилику да представе своје радове, поред учесника из Босне и Херцеговине и других земаља из региона.

Као примјер успјешног студентског такмичења може се навести да је BLC организовао прво студентско такмичење из рачуноводства које се редовно организује у мају сваке године, почевши од 2011. године. У оквиру овог такмичења одржавао се округли сто који је прерастао у Научни скуп. <https://racunovodstvo.blc.edu.ba/ba/>

BLC у оквиру обезбјеђења квалитета. предузима активности јачања предузетничких компетенција. Посебна пажња се посвећује напредним студентима који посједују предузетничку интуицију, жеље и намјере за покретање властитог бизниса. За ову категорију студената, једном годишње организују се Предузетничке академије. У складу са друштвеном одговорношћу BLC-а, Академија је отворена за средњошколце и студенте других факултета. Предузетничка академија намијењена је ученицима и студентима завршних година, са предузетничким амбицијама и склоностима квалитетним пословним идејама, као и предузетницима почетницима. Предузетничка академија је организована кроз седам практично оријентисаних модула. Модули се реализују у два дана у току једне седмице. Теме модула укључују:

1. Од идеје до регистрације бизниса
2. Комуникација
3. Како овладати и доминирати тржиштем
4. Финансијско планирање
5. Управљање људским ресурсима
6. Посјета привредним субјектима
7. Писање пословних планова

Предавачи су искусни практичари са дугогодишњим искуством у предузетништву и пружању консултантских услуга предузећима. Полазницима се додјељују сертификати о похађању академије, а најуспјешнији могу да очекују и подршку при реализацији својих предузетничких идеја. Сви заинтересовани полазници, студенти, ученици и предузетници почетници, попуњују пријавни образац. Комисија за избор кандидата процјењује попуњене пријаве и обавља додатне разговоре са најбоље оцјењеним кандидатима. У оквиру тернинга, сваки кандидат се упознаје са основама о предузетничким активностима и елементима који су неопходни у почетку свакога бизниса. Након упознавања са основним елементима који су потребни при предузетничкој идеји, праве се групе према сродним идејама, које развијају идеју и раде анализу тржишта за своју идеју. У току тренинга дају се сугестије за израду властитих бизнис планова. По завршетку овог тренинга полазници су оспособљени да увиде што је све потребно да би развили своју предузетничку идеју. Учесници Академија током тернинга имају прилику да се сусретну са успјешним привредницима и да им постављају питања. Полазници који се одлуче за покретање властитог бизниса имају бесплатну консултантску помоћ од стране Градске развојне агенције ЦИДЕА, са којом BLC има уговор о сарадњи. <https://www.blc.edu.ba/novosti/>

Одржани научни и стручни скупови представљају важну референцу и извор нових сазнања у области економије, пословног управљања и информатике, а послије одржаних скупова ВЛС објављује монографије у које улазе радови представљени на скупу, који се одабирају и рецензирају, ако и додатно приређују на основу дискусије на скупу вођена.

Конференције о социјалном предузетништву настала је као одговор на актуелне политичке и економске изазове који се односе на инклузиван раст и заједнички просперитет на свим нивоима власти у БиХ, социјално предузетништво се идентификује као обећавајуће средство. Имајући у виду високу незапосленост (регистрована 41%, анкетна 24%), високу стопу генералног сиромаштва (око 25%), низак ниво економске активности и друге објективне проблеме, социјално предузетништво се намеће као реална потреба и оно нема алтернативу. Концепт социјалног предузетништва је код нас у повоју. Још увијек није створен адекватан правни оквир и није развијена јавна свијест о значају и могућностима социјалног предузетништва. Из наведеног разлога, ВЛС је посебну пажњу посветио развијању овог концепта, који знатно може допринијети смањењу незапослености и укључивања у тржиште рада тешко запошљивих категорија. ВЛС организује конференције о социјалном предузетништву, које окупљају еминентне стручњаке из ове области, као и удружења и друге субјекте који имају искуства у овој области. Конференције о социјалном предузетништву уопште представљају одличну могућност за прикупљање ставова водећих стручњака и лидера, мишљења из јавности, непрофитних, профитних и академских области. <https://sec.blc.edu.ba/>

Конференција Медији и економија се одржава у континуитету осам година и има за циљ да обједини област медија и економије који су у нераскидивој вези у модерном свијету. Конференција је у процесу категоризације и класификације у Мунистартсву науке и технологије РС, при чему вјерујемо да ће конференција након тога добити на популарности и значају, како за колеге са других ВШУ, али и за напредовање запослених у академском свијету. <https://www.blc.edu.ba/mes-2015/>

ВЛС је суорганизатор Међународне научне конференције која се одржава на Високој струковној школи за предузетништво, а под покровитељством Министарства одбране Републике Србије. Основни циљ Конференције је да покрене важан дијалог и на тај начин иницира конструктивну расправу између представника академске заједнице и цивилног друштва с једне, и релевантних државних институција са друге стране. Значај Конференције је у томе што актуелизује потребу, најпре за идентификацију, а затим и мултидисциплинарно сагледавање читавог спектра питања и изазова који са собом носе развој информационих комуникационих технологија, свеопшта дигитализација пословања и рада, IV индустријска револуција, или тзв. дисруптивне технологије. Осим тога, Конференција кроз учешће различитих актера и расправу о предложеним темама настоји да пружи допринос у успостављању и развоју нових правила понашања у сајбер простору на националном нивоу и определи борбу против свих врста његових злоупотреба у складу са општеприхваћеним међународним и европским стандардима. <http://www.konferencija.vssp.edu.rs/about.html>

У циљу промоције смјера логистика и шпедиција и указивања на значај ове области у савременом пословању ВЛС организује стручну логистичку конференцију. Основни циљ конференције је да се иницира и покрене логистичко размишљање, стекну и иновирају логистичка знања и повежу теоријска и практична искуства. Идеја је да се

успостави стручни форум из области логистике, шпедиције, транспорта, дистрибуције и ланаца снабдевања на коме би се разматрали, трендови, проблеми и могућности увођења, развоја и примене логистичких решења и услуга. Суштина конференције је да се иницира научно истраживачки рад из области логистике и ланаца снабдевања и да се развијени приступи, методе и поступци примене у конкретним системима. Посебна пажња се усмерава на практична искуства и примере добре логистичке праксе у различитим компанијама у земљи и региону. Мото је да се учи од најбољих, на позитивним искуствима и добрим практичним примерима. Конференција је намењена свима који се на директан и индиректан начин баве планирањем, управљањем и извршењем логистичких, шпедитерских, транспортних, складишних, информатичких, комерцијалних и царинских операција у међународним и домаћим робним токовима. Конференција је посебно значајна за образовни процес на Студијском смјеру МППЕ и студијском смеру Менаџмент логистика и шпедиција. Професори и студенти активно учествују у раду конференције и директно се повезују са привредом и реалним проблемима. Конкретани резултати конференцију су студентске праксе, израда семинарских и дипломских радова у различитим привредним системима и компанијама. Циљ је да се повежу академске институције, истраживачи, привреда и студенти. То је предуслов за квалитетан развој научно истраживачког рада, примену научних резултата у привреди и брже запошљавање студената.
<https://www.blc.edu.ba/logisticka-konferencija-3/>

У циљу што боље информисаности академског особља, али и других заинтересованих страна, ВЛС има израђен календар активности. Према томе, сви заинтересовани могу на вријеме планирати и укључивати се у научни, стручни и други рад школе.
<https://www.blc.edu.ba/wp-content/uploads/2016/02/Kalendar-aktivnost-BLC.pdf>

ВЛС је издавач часописа земљи Актуелности (http://www.blc.edu.ba/casopis_aktuelnosti/). Часопис је први пут покренут 1996. године. Часопис има научну оријентацију, и налази се на прелиминарној ранг-листи категорисаних националних научних часописа за период 2009-2011. године Министарства науке и технологије Републике Српске. Часопис „Актуелности“ од свог оснивања 1996. године до данас, има за циљ да постане респектабила и утицајан часопис у региону, а језичка баријера је ограничавала часопис да заузме мјесто и на међународном плану. У мјесецу 2011. године, на приједлог издавача Часописа и Сената, донесена је одлука да часопис излази и на енглеском језику, са проширеном листом чланова међународне редакције и иностраних рецензената. Актуелности испуњавају све критеријуме које Министарства науке и технологије прописује за вредновање часописа: у питању је научни часопис у коме се објављују оригинални и прегледни научни радови; редакција је састављена од истакнутих научних радника из области економије, права, пословног управљања, комуникација; домаћу редакцију чине универзитетски наставници и стручњаци; при избору радова за објављивање примјењује се систем двоструког рецензирања, при чему се поштује принцип анонимности аутора и рецензената; часопис излази редовно првобитно два, затим четири пута годишње, да би од 2017 наново кренуо да излази два пута годишње. Часопис је представљен на вебсату ВЛС - а, са комплетним садржајем посљедњег издања и увидом у ранија годишта.

ВЛС подстиче научноистраживачку и стручну активност наставника и сарадника и тиме што посебну пажњу поклања набавци литературе. Рад и овлашћења Центра за издавачку дјелатност ВЛС-а регулисани су Правилником о издаваштву и уџбеницима. Издања ВЛС-а су квалитетни наслови из области теоријске економије, пословног

права, електронског пословања, банкарства, менаџмента, информатике и других њима комплементарних научних области. Центар за издавачку дјелатност представља незамјенљиву подршку наставном и научном процесу VLC-а, али и научном, стручном и пословном окружењу у Републици Српској и шире. VLC као млада високошколска установа има за циљ повећати број издања на годишњем нивоу.

VLC од оснивања организује, прати и подстиче научно-истраживачки, умјетнички и стручни рад и стратешки је одређен да перманентно повезује и остварује јединство образовне, научно-истраживачке и стручне дјелатности. ([Уговори о пословно техничкој сарадњи](#))

VLC је уложио напор и систематично прати индивидуални научноистраживачки, стручни и умјетнички рада наставника и сарадника преко формирања научног картона за сваког сарадника и наставника. Садржај овог картона је комплетна, ажурна биографија, списак објављених радова са оцјеном научне вриједности према критеријумима Министарства за науку и технологију, учешће у научним и стручним пројектима, скуповима, чланства у комисијама и стручним тијелима VLC-а, чланство у редакцијама научних часописа, чланства у домаћим и страним професионалним организацијама. ([Књига наставника](#), [Биографије са библиографијом](#), [Табела пројекти](#), [Табела обука](#))

Административно особље такођер има прилику да се усавршава у оквиру радионица на VLC – у и других организација. Стручно усавршавање из Office 365 пакета је редовна активност која се спроводи на основу плана стручног усавршавања и доноси се сваке школске године. Семинари су прилагођени интересовањима и потребама административног особља. ([Обука ненаставног особља](#))

На VLC је одржана обука за рад у office 365 и систему за студентску службу за не академско особље.

Обрађене су следеће теме:

- Апликације за планирање догађаја и креирање и организација тимова
- Додјела задатака појединачним запосленим и праћење реализације
- Управљање апликацијама у високошколској институцији (правила, групе студента и професора и сл.).
- Сарадници и управљање идентитетима сарадника
- Управљање идентитетима корисника (студенти, академско особље, запослени и сл.) у систему студентске службе
- Извлачење извјештаја из система студентске службе (овјера семестра, бр. Уписаних, финансије и сл.).
- Управљање библиотеком
- Подешавање електронске поште на свим уређајима
- Рад у OneNote-у он лине
- Рад у OneNoteу као подршка за обуку запослених OnLine
- Сарадња уз помоћ апликације Word OnLine
- Рад са централном локацијом за смјештање докумената
- Дјелујење датотека и штампа
- Једноставна комуникација са студентима уз помоћ сервиса Skype for Bussines

На наведеном догађају су обрађене и додатне теме као што су начини комуникације са студентима и академским корисницима корисници као и могућности за неограничени

приступ електронској пошти, документима, календарима, и многим другим услугама, Пошто се офисице 365 и систем студентске службе темељена на облаку, корисницима нису презентоване детаљи и чињенице око смјештаја података, хардвера, софтвера, сигурности и сличног, пошто се за наведено у потпуности брине Microsoft то јесте ИТ служба VLC-а

На предавању су презентоване и демонстриране функционалности самог система, као и различите могућности управљања и одржавања истог. Предавање су изводили запослени у ИТ служби VLC-а уз подршку наставног кадра.

Центар за информирање и признавање докумената из области високог образовања организује округли сто сваке двије године, на којем редовно присуствује секретар високе школе и координатор за наставу и квалитет. Округли сто се одржава у Мостару.

ИКТ служба на VLC-у служи као сервис и подршка наставном особљу, запосленима и административном особљу првенствено да:

- побољшају квалитете учења коришћењем нових и доступних ИКТ технологија;
- постизање нових или различитих циљева учења примјерених посебним потребама појединаца које се ослањају на ИКТ технологије;
- осигурање веће флексибилности у раду за студенте и професоре;
- обезбиједи и води рачуна да се најбоље искористе ресурси наставе у учионици и учење подржано ИКТ технологијама за различите предмете и кориснике.
- учини доступним рад на и тестирање варијитета актуелних хардверских и софтверских технологија кроз информатичке кабинете и лабораторије.
- Управљање контролом приступа ресурсима информационо комуникационих технологија,
- Дефинише начине и токове комуникације у процесима основних дјелатности унутар и између сектора, као и са постојећим и потенцијалним студентима путем друштвених мрежа, односно институције са њеном вањском средином.
- Води рачуна о потребама корисника у систему за е-образовање;
- На основу праћења нових технологија и доступних материјале даје препоруке за унапређење наставног плана и наставних процеса.

ИКТ служба води рачуна да су професори и наставно особље у могућности да објављају појединачне задатке за сваког студента са чланцима који се могу дијелити у креираној библиотеци дигиталних докумената, да група може сарађивати са OneNote Notebook свеском која је смјештена у SharePoint Online систем. Води рачуна да сви системи, сервиси, апликације и ресурси раде неометано. Води рачуна да су сви материјали увијек доступни са сваког уређаја и да се могу дијелити и везивати за сваки курс посебно. Брине се и администрира надоградње везане за софтвер и хардвер на високошколској институцији. Квартално даје приједлоге за унапређење система, ресурса, надоградње и замјене ИКТ технологија кориштених у институцији. Креира обрасце, формуларе, и сва пратећа документа потребна административном и наставном особљу. Одржава вањске сервисе типа Facebook, instagram, google serch и реализује захтјеве административних служби, професора и менаџмента.

Процјена испуњености Стандарда 5.

На основу анализе и евалуације квалитета научних, истраживачких, умјетничких, стручних и педагошких компетенција наставника и сарадника, претходећих студијских програма на VLC-у, на нивоу академских студија првог циклуса, закључујемо да је

квалитет рада наставника и сарадника одговарајући за наставни процес VLC-а и да испуњава Стандард 5.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 5.:

-VLC би требао наставити са улагањем у развој способности и знања својих наставника и сарадника, а нарочито подржавати интернационалну сарадњу и усавршавање на иностраним универзитетима. Стога би требало размотрити могућности за већу финансијску подршку за усавршавање у иностранству, учешће на међународним конференцијама и набавку литературе.

Носилац активности: Сенат, Директор, Центар за развој и истраживање, Комисија за осигурање квалитета.

- Направити дугорочну анализу кадровских потреба и план задовољења ових потреба, те благовремено вршити избор наставника и сарадника.

Носилац активности: Сенат, НН вијећа, Комисија за осигурање квалитета.

- Потребно је да се већа пажња посвети наставницима и сарадницима који имају највише оцјене педагошког рада, него што се посвећује наставницима и сарадницима који остварују оцјене испод стандардних. Тиме би се створили услови да оцјене студената добију свој пуни смисао. У том смислу, било би добро да се размотри приједлог увођења годишње награде (финансијска награда) за наставника и сарадника који остваре највишу оцјену за педагошки рад и за најбољи уџбеник према студентском вредновању у једној школској години. Величина и природа награде треба да буду такви да сваког запосленог појединца у настави стимулишу на додатни напор како би побољшали све аспекте свог педагошког рада.

Носилац активности: Директор, Сенат, Комисија за осигурање квалитета.

-Потребно је посветити већу пажњу промовисању научних и стручних резултата наставника и сарадника у научној и стручној јавности.

Носилац активности: Центар за истраживање и развој, Центар за издавачку дјелатност.

-Континуирано унапређивати сарадњу са новим домаћим и страним партнерима ради реализације заједничких пројеката.

Носилац активности: Сенат, Директор, Центар за развој и истраживање.

-Оснажити издавачку дјелатност у области публикавања монографија и релевантих научних публикација, те развити адекватну комуникациону мрежу ради њиховог промовисања и дистрибуирања.

Носилац активности: Центра за развој и истраживање.

СТАНДАРД 6: Ресурси и финансирање

VLC посједује примјерене просторне капацитете за одвијање наставног процеса,

односно амфитеатре, наставничке и сарадничке кабинете, библиотеку, читаоницу, као и друге просторије предвиђене за извођење или подршку наставном процесу.

Детаљна спецификација простора дата је у Прегледу простора. За обављање наставе и научноистраживачке дјелатности ВЛС користи укупно 1715 м² корисне површине, и ту површину чине: амфитеатри, сале, кабинети наставника и сарадника, библиотека са читаоницом, просторије Центра за истраживање и развој; просторије Центра за издавачку дјелатност; просторије за рад служби укупне површине; просторије за рад студентских организација и Студентског парламента, просторије за потребе ВЛС радија; графички атеље; ММ центар; чајна кухиња и професорска кухиња; мокри чворови.

Студентима је омогућен неометан приступ свим информацијама у погледу студија, које се редовно објављују на интернет страници ВЛС -а. Студентима је доступан интернет, библиографске базе ВЛС -а и наставни материјал у електронском облику. ВЛС је студентима обезбједио просторије опремљене савременим техничким и осталим уређајима, који студентима омогућавају рад на рачунарима, штампање, скенирање, нарезивање CD и DVD материјала и сл.

Табела 1: Ресурси и опрема

Укупна површина корисног простора [м ²]	1715 м ²
Површина учионочког простора [м ²]	106,16 м ²
Површина амфитеатара [м ²]	485,44 м ²
Површина информатичких кабинета [м ²]	109,58 м ²
Површина библиотечног простора [м ²]	43,12 м ²
Површина простора за студентски стандар (смјештај, исхрана, рекреација) [м ²]	163,98 м ²
Површина радио [м ²]	21,96 м ²
Површина штампарије [м ²]	55,72 м ²
Површина архиве [м ²]	294,54 м ²
Површина заједничких просторија [м ²]	280 м ²
Површина студентског парламента [м ²]	9,5 м ²
Површина кабинета професора и администрације [м ²]	145 м ²
Број амфитеатара или велики предаваоница	4
Број учионица	2
Број сједећих мјеста за наставу за студенте	682
Број рачунарских учионица	3
Број рачунара у рачунарским учионицама	56
Укупан број рачунара	94
Број наставничких кабинета	3

Све наставне сале и амфитеатри опремљени су фиксним рачунаром и фиксним пројектором за потребе извођења наставе. На ВЛС -у се налазе 94 рачунара у кабинетима наставника и сарадника, канцеларијама стручних служби, библиотеци и студентским организацијама. Укупно 70 рачунара намјењено је искључиво студентима, 24 рачунара службеницима и наставницима и сарадницима. Сваки наставник и сарадник добио је на коришћење рачунар одређене конфигурације. ВЛС свим запосленим и студентима обезбјеђује електронски приступ различитим базама

података, релевантним за научноистраживачке и наставне сврхе. Службе су опремљене одговарајућим техничким средствима и компјутерском опремом и у раду користе адекватне софтвере.

VLC је обогатио рачунарски центар са 11 Apple рачунара на којима се одвијају специфичне врсте вјежби.

VLC води одговарајућу набавну и финансијску политику како би обезбједио услове за квалитетно извођење наставе и задовољио потребу запослених и студената за савременим информатичким средствима, имајући у виду њихов броји практичну примјену што претходни подаци и показују. ИТ служба редовно провјерава стање информатичке опреме, те квартално прилаже извјештај директору о потребама за евентуална улагања у нове ресурсе. ([Финансијски план](#), [Финансијски извјештај](#), [Рачуни опрема](#))

VLC обезбјеђује редовно одржавање простора и опреме кроз организовање рада одговарајућих служби, висок ниво хигијене свих просторија, као и редовно одржавање опреме и њено осавремењавање. VLC је установио процедуре које обезбјеђују рационалну набавку потрошног материјала и брзо отклањање кварова на техничким уређајима у циљу њиховог несметаног функционисања.

Да би се у потпуности одговорило захтевима образовања, значајни су и стална сарадња и обострано користан партнерски однос са предузећима, праћење захтијева и потреба окружења, анализа оцјена студената у погледу квалитета наставног процеса, као и увид у техничко-технолошке иновације и усавршавања која прате област менаџмента и пословања међу којима су Градска развојна агенција Бања Лука, Calculus тренинг центар, Нова Банка а.д., а као специфичност јесте сарадња и одвијање наставе на депонији Рамић, Бања Лука., за студијски смјер заштита на раду и заштита животне средине.

Обезбеђивање и осигуравање квалитета простора и опреме регулисано је Правилником о осигурању квалитета. Мјесец дана прије отпочињања новог семестра, одговорна лица провјере недостатке и све примпреме за почетак нове школске године. На крају сваке пословне године Директор и Финансијски директор сачињавају план реновирања постојећих просторија и план набавки потребне опреме, који постају саставни дио Финансијског плана VLC - а за наредну академску календарску годину, те дају Управног одбора.

У складу са Правилником о осигурању квалитета настава из сваког предмета покривена одговарајућом наставном литературом, која је позната прије почетка наставе, у потребној количини за све студенте. Свим студентима VLC обезбјеђује бесплатне уџбенике на почетку школске године, које студенти задужују у библиотеци. Подаци о наставној литератури на предмету наведени су у академском календару односно на курсу предмета. Задужено лице за библиотеку исто тако познаје и има списак литературе која је неопходна за све наставне предмете. Послове издавања уџбеника обавља Центар за издавачку дјелатност VLC-а (скраћено ЦИД), чија су овлашћења и надлежности регулисане Правилником о издаваштву и уџбеницима и осталим актима.

VLC је донио и Правилник о издаваштву и уџбеницима и овим Правилником се уређује припремање, одобравање, издавање и употреба уџбеника и друге наставне литературе

на VLC-у, њихово праћење и вредновање током употребе у настави и друга питања од значаја за ту област. По овом Правилнику наставну литературу чине: предметни уџбеник и друга наставна литература (монографије, приручници, збирке задатака, зборници, чланци...). Наставна литература у погледу квалитета, садржаја и обима мора у потпуности да одговара циљевима студијског програма и програму предмета на који се односи. Настава из сваког предмета мора бити покривена одговарајућим уџбеницима и другом наставном литературом, који су унапријед познати и објављени. Подаци о наставној литератури на предмету се обавезно наводе у Силабусу и плану рада. VLC је дужан да студентима обезбједи наставну литературу у потребној количини и на вријеме.

Правилником је предвиђено и да уџбеници морају бити јасни и разумљиви студентима, логично структурирани и писани академским, неутралним стилем излагања. За уџбенике које издаје VLC потребне су најмање двије позитивне рецензије. Рецензенте именује Сенат. Рецензенти врше контролу текста рукописа и утврђују да ли је квалитет текста на одговарајућем научном и стручном нивоу који дозвољава да се користи као наставна литература, да ли одговара садржају предмета, да ли покрива материју која је предвиђена наставним програмом предмета и да ли је у складу са прописаним обимом наставне литературе.

VLC врши контролу квалитета наставне литературе кроз контролу квалитета текста и контролу графичког изгледа рукописа. Квалитет текста се цијени према садржају текста (савременост, тачност), структури (примјери, питања, резиме) и стилу и обиму (усклађеност са ECTS). Контролу квалитета текста врше рецензенти, вијећа одсјека и студенти. Контролу графичког изгледа рукописа уџбеника, који издаје VLC, врши ЦИД.

VLC је обезбједио наставницима, сарадницима и студентима библиотеку са литературом која својим нивоом и обимом пружа подршку наставном процесу, научноистраживачком, стручном и умјетничком раду. Библиотека представља важну научноистраживачку јединицу, неопходну наставницима, сарадницима и студентима VLC-а. Књижне фондове Библиотеке користе и студенти и научно-наставно особље других VLCа као и студенти приватних VLC и ученици средњих VLC. Коришћење библиотечких фондова регулисано је посебним Правилником о раду Библиотеке VLC - а.

У просторијама библиотеке може се вршити претраживање фонда библиотеке помоћу електронског и лисног каталога. За електронску претрагу користе се три рачунара новије генерације. На тим рачунарима је омогућено претраживање базе података Библиотеке VLC - а и база података библиотека других VLCа, као и претраживање електронских база часописа и књига (преко EBSCO-а). Ванја Лука College је студентима омогућио приступ EBSCO бази података. EBSCO информативни сервис је база која садржи електронске часописе, новине, као и књиге из скоро свих области људског знања (области технике, медицине, економије, спорта и др.) EBSCO база омогућава on-line приступ више од стотину база података, 20 000 научних и стручних часописа и дневних новина најпознатијих свјетских наслова. Бази се приступа искључиво из информатичког кабинета, преко Mozilla Firefox Browser-а, кликом на Bookmarks - ebscohost. Сви ови извори су, захваљујући развоју Центра за информациону технологију, доступни са готово свих рачунара на VLC -у (у просторијама Библиотеке, у свим салама Рачунског центра и у кабинетима наставника

и сарадника). Наставницима и сарадницима VLC -а омогућено је претраживање ових електронских база, не само са академске мреже, већ и са других мрежа отварањем личног корисничког имена на серверу е библиотеке Vanja Luka College-а. Библиотека је претплаћена и на INFOTEK базу података свих правних прописа објављених у службеним листовима и гласницима у земљи. Све резултате, који се добијају претраживањем библиотечког фонда у Библиотеци, могуће је штампати и нарезати на CD-у и DVD-у. Сав материјал, који је доступан у папирној форми, могуће је у просторијама Библиотеке фотокопирати и скенирати.

У саставу Библиотеке је и читаоница намјењена студентима, који користе своје и библиотечке књиге за рад и имају 15 мјеста. Библиотека ради сваког радног дана од 10 до 18 часова, а читаоница сваког радног дана од 10 до 20 часова и суботом од 8 до 13 часова.

Централну просторију библиотеке просјечно дневно посјети од тридесет до осамдесет студената, наставника и сарадника овог и других школа. Услуге библиотеке студенти најинтензивније користе у току зимског и љетњег семестра, када долази и до сто студената дневно и углавном користе литературу за израду есеја, семинарских радова и презентација на часу. Од тог броја половина студената остаје у Одељењу серијских публикација, а друга половина користи монографске публикације из Фонда књига и Приручне библиотеке. Од почетка рада на VLC-у је уведена пракса да се студентима обезбјеђује по један примјерак уџбеника за сваки наставни предмет. Посјећеност Библиотеке је најмања у вријеме испитних рокова, изузев јунско-јулског рока, када пуно студената набавља литературу за израду дипломских радова. Што се тиче читаоница, њих дневно посети око 100-200 студената. Највећа је фреквенција доласка студената у читаонице у вријеме испитних рокова.

Број запослених у Библиотеци и читаоници, као и ниво њихове стручне спреме усклађен је са националним и европским стандардима који се тичу пружања ове врсте услуга. Рад запослених у библиотеци се континуирано прати, оцјењује и унапређује (анкетирањем студената и наставног особља).

Обрада библиотечког материјала ради се по међународним библиографским стандардима (ISBD) уз помоћ програма SENAYAN (SLiMS). SENAYAN (SLiMS) Open Source Software је апликација (OSS) за потребе веб сервиса базиран на аутоматизацији библиотека у малом и великом обиму. Senayan је лиценциран под GPLv3 који гарантује слободу, измјене и расподијеле (права на коришћење, проучавања, умножавања...). SENAYAN (SLiMS) апликацију смо прилагодили нашим потребама уз додатну модификацију и превод.

Senayan укључује функције: јавни приступ on-line каталогу (OPAC) са генерисаним thumbnail-а (приказ омота књига) ; детаљи евиденције су такође доступни формату XML (Extensible Markup Language) за потребе осталих веб сервиса; подршка управљање мултимедијалних докумената (flv,.. mp3) и дигиталних докумената; пружа вишејезичне одабир; сложену претрагу извјештаје (број књига, број чланова, број трансакција, број резервација ...). Претраживање комплетног библиотечког фонда могуће је преко сајта VLC -а. Библиотека је дио академске компјутерске мреже.

Запослени у Библиотеци систематски упознају са начином рада у Библиотеци и свим новинама из области библиотекарства наставнике, сараднике и студенте. Запослени у

Библиотеци врше обуку наставника, сарадника и студената у циљу ефективнијег коришћења Библиотеке.

Читаоница и библиотека ВЛС - а смјештена је на првом спрату зграде ВЛС -а. Ту се налази централна просторија са рачунарима за претраживање база података и лисним каталозима, одјељење серијских публикација и просторије службеника Ове просторије су прије три године реновиране и тиме су знатно побољшани услови за рад студената. Просторија библиотеке опремљена према савременим стандардима, а Фонд књига према стандардима за чување библиотечког материјала.

ВЛС обезбјеђује студентима коришћење информатичких ресурса неопходних за савладавање градива и врши контролу, оцјену и унапређење обима, структуре и квалитета информатичких ресурса. ВЛС студентима обезбјеђује потребан број рачунара одговарајућег квалитета, приступ Интернету и осталу комуникациону опрему у салама Рачунског центра са одређеним бројем термина за студенте свих нивоа студија.

У свим овим салама обезбјеђени су адекватни услови за рад студената, наставног и ненаставног особља ВЛС -а.

Све рачунарске сале су опремљене комплетном (подном) мрежном инфраструктуром.

Центар за информационе технологије ради сваког радног дана од 8 до 20 часова, а суботом, по потреби, од 8 до 14 часова. Свакога дана, наставницима и студентима је дозвољен приступ рачунарима за извођење наставе и испита или за самостални рад. У ЦИТ-у се организују курсеви рачунара за разне програмске пакете, чиме се даје допринос стицању основних и проширењу постојећих знања студената и ненаставног особља ВЛС -а из области информатике. Рачунарска и комуникациона инфраструктура и опрема редовно се одржавају и осавремењују. ВЛС прати и усклађује просторне капацитете и информатичке ресурсе са потребама наставног процеса и са бројем студената ВЛС –а, што и показују подаци о повећању капацитета и усавршавања током ових година.

ВЛС има разрађен систем информисања студената о расположивим ресурсима и план обука административног и помоћног особља за пружање подршке студентима и наставном особљу приликом коришћења ресурса. Обуке наставног и помоћног особља се одржавају најмање два пута у току године или по потреби након увођења нових технологија у наставни или ненаставни процес.

У овом правцу и правцу даљег развоја ИК Система ВЛС-а, а обзиром да су окосница свега ИК технологије, прије свега строго је дефинисан јединствен начин подношења захтјева за подршку и интервенције у смислу употребе средстава ИКТ, а то је адреса електронске поште: ict@blc.edu.ba , те се употреба телефонског или личног изношења захтјева ограничена на ситуације у случају критичне грешке на сервису за електронску пошту.

На ВЛС је имплементирана централна локација на `file serverima` ВЛС-а која садржи сва упутства за употребу средстава ИКТ, фајлове за помоћ правилнике и правила о раду на ВЛС-у. Наведена локација је дефинисана правилима о кориштењу средства ИКТ о именовану датотека и фасцикли на серверима и технички подразумијевано доступна сваком корисничком налогу за рад који се подеси у оквиру система ИКТ ВЛС-а

На систему е-наставе је оформљена секција ”За наставно и административно особље” која садржи сва упутства за употребу средстава ИКТ, фајлове за помоћ и правилнике о раду на ВЛС-у. У склопу система е-наставе и office 365 налази се база података са свим адресама електронске поште студената, наставног и административног особља, те се овим путем периодично, на дневној основи, квартално добијају информације о ресурсима и услугама које су им на располагању као и надоградњама и побољшањима система.

У оквиру office 365 портала је оформљено више секција:

- Асистенти
- Професори
- Студенти
- Запослени

Свака од наведених секција у својој бази података садржи списак корисника са њиховим адресама електронске поште, као и сопствену микро локацију у којој се налазе сви материјали, упутства, ресурси везани за групу корисника којима је намјењено. Једноставним укуцавањем адресе алијаса (нпр. profesori@blc.edu.ba) шаље се електронска пошта групи корисника ”професори”, електронска порука је доступна и сва документа закачена у електронској пошти стављају се у јединствене фолдере који су доступни свим члановима групе. Осим примјене група за комуникацију дистрибутивне групе у оквиру система е-наставе и оффице 365 служе за учење на студијском програму информатика као и за све остале студијске програме, у смислу израде презентација, семинарских радова, комуникације између студената и с наставним особљем. Предуслов су предзнања у раду са основним алатима Office (Word, Excel, PowerPoint, Access). Врло битна функција је и могућност спремања докумената у „облак“, а може се врло једноставно примијенити у случајевима презентације заданог задатка самом професору и осталим студентима, коришћењем на интернету (у „облак“) спремљених докумената, с могућношћу измјена на лицу мјеста, он-лине. Није потребно доношење радова на вањским медијима, типа CD-DVD или USB мемору стика. За вријеме израде заданог задатка, студентима је омогућена стална комуникација с колегама и наставним особљем путем Skype for bussines alata, моодле форума, електронске поште, те и на овај начин добити потребне информације.

Процјена испуњености Стандарда 6.

ВЛС је у потпуности обезбједио и осигурао квалитет опреме и простора за извођење наставе, па се сматра да је у потпуности испуњен Стандард 6.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 6

-Наставити са континуираном контролом обезбјеђења и осигурања квалитета простора и опреме у складу са усвојеним Правилником о осигурању квалитета.

Носилац активности: Директор, Директор менаџер, Комисија за осигурање квалитета, Руководилац Центра за истраживање и развој, Административно - техничка служба

-Проширити сарадњу са другим истраживачким центрима уз могућност коришћења њихових ресурса.

Носилац активности: Директор, Директор менаџер, Административно - техничка служба

-Поредно је да се повећа број рачунара у библиотеци за студенте.

Носилац активности: Директор, Руководилац библиотеке, Руководилац Центра за информационе технологије.

-Увођење студентских идентификационих картица, које би служиле студентима: за пријаву испита, контролу присуства настави, као легитимација у читаоницама ВЛС –а и приликом коришћења услуга Библиотеке, за штампање и скенирање и коришћење друге пратеће опреме.

Носилац активности: Директор, Руководилац ЦИТ-а.

СТАНДАРД 7:Управљање информацијама о СП

Модеран интегрисан информациони систем ВЛС –а о студијским програмима од којег може без проблема да се траже дневно расположиве чињенице о стању својих ресурса и активности, а како би његово руководство могло доносити правовремене одлуке о мјерама за отклањање недостатака и побољшање стања, те студенти видјети статус у којем се налазе, број остварених бодова, положених испита, и сл. На такав начин ВЛС може да се представи као модеран ВЛС уз подршку, такође, модерних информационо–комуникационих технологија. Због тога ЦИТ овом питању информационог система као једном од најбитнијих посвећује свакодневну пажњу.

Опредјељење Високе школе Ванја Лука College је да створи све материјално-техничке и просторне услове за модерну високошколску установу која ће омогућити реализацију концепта образовања за живот и друштва знања. Сталним улагањем у информационо-комуникационе технологије које се ослања на кварталну набавку опреме и софтвера сходно потребама и могућностима осигурава се квалитет и неометан рад свих студента и запослених. Константним праћењем резултата и информација које пружају хардвер и софтвер раде се препоруке и анализе за унапређење система на основу правилника о кориштењу средстава и информационо-комуникационих технологија. ([Правилник о кориштњу ИКТ опреме](#))

Хардверска основа информационог система

Хардверска основа и срж система је сервер или рек сала која се даље рачунарском мрежом дистрибуира на све учионице, амфитеатре, лабораторије и остале просторије на овој високошколској институцији као и путем интернет линка према вањским корисницима система

Сервер сала

На Ванја Лука College-у је постављен кластер од 6 хардверских сервера (HP i Lenovo Brend) од којих су сви на Intel Хеон платформи са довољном количином радне меморије. Од тога су два хоста за виртуалне машине, три домен котролера који су уједно и ДНС домен сервери. Укупан кориснички смјештајни простор је 1 ТБ по серверу односно 10 ТБ на серверу за чување податак (Storage serveru) уз могућност проширења по потреби. Сви сервери су повезани на мрежу редундантним гигабитним линковима на свичеве као и радне станице. Сваки од наведених сервера има засебан уређај за непрекидно напајање (УПС) који омогућује цијелом систему аутономију и

неометан рад од пола сата у случају испадања са напонске мреже. Сва опрема се налази у засебној изолованој просторији са контролисаним уласком и аутономним системом за климатизацију. Сама соба са опремом је покривена видео надзором 24/7.

Приступ самој соби је увијек организован уз присуством ИТ особља или овлаштеног особља.

Мрежни приступ

Мрежни приступ је реализован путем оптималног броја бежичних приступних тачака и мрежних свичева распоређених на начин који је остварена потпуна покривеност свих просторија установе као и вањских дијелова установа. Бежични капацитет је 54 мбс а жични је омогућен путем гигабитних линкова. Приступни Интернет капацитет за бежичне и жичне уређаје је 100/100 мбс и користи услуге провајдера Блиц.нет. Из безбједносних разлога строго се раздваја и изолује јавни приступ (гости, мобилни уређаји и сл.) од приступа за службене уређаје и уређаја који функционишу унутар зграде Вања Лука College-а. Наведено се омогућава и контролише путем Active Domain система и Firewall функционалности мрежних уређаја.

Учионице, амфитеатри, лабораторије, радио, штампарија

Све учионице и амфитеатри су опремљени са комплетном мултимедијалном опремом, (ПЦ, видео бим, видео камера, озвучења учионице, приступ широкопојасном Интернету) што омогућава студије на даљину и комплетан видео надзор током извођењу наставе. Може се констатовати да све учионице задовољавају постављене захтјеве везане за стандарде образовања на даљину. Информатички кабинети за информационо-комуникационе технологије су посебно опремљени за развој и одржавање свих сервиса који се изводе у настави као и за развој мултимедијалних апликација и за развој информационог сигурносног система. ВЛС располаже са три информатичка кабинета :

- приземље : информатички кабинет са 31 радних станица (конфигурације столни рачунар Intel Pentium и5 processor са 16GB RAM-а, 160GB HDD-а, DVD читачима, 22`` Widescreen) за потребе наставе и испита;
- први спрат: информатички кабинет са 21 радних станица (конфигурације: Pentium и5, са 8GB RAM-а, 160GB HDD-а, лцд, 22`` мониторима) за потребе слободног рада студената и за потребе наставе и испита.
- други спрат: Apple iMac сала са 10 iMac рачунара и Apple MacBook Air лаптопом за катедром.

На ВЛС-у се налазе и следеће просторије:

- Фото студио, - са свом потребном опремом за дигиталну фотографију
- Видео студио - са свом потребном опремом за видео монтажу
- Графички атеље – са свом потребном опремом за дигиталну штампу
- Интернет Радио – са свом потребном опремом за радио станицу
- Мултимедијални студио – са свом потребном опремом за графичке потребе
- Лабораторија за рачунарске мреже – са свом потребном опремом за извођење наставе

Софтверска основа

Комплетна основа информационог система је базирана на Microsoft Windows платформи, осим за веб сервисе који су на Linux платформи и Mac сала која функционише на iMac OS оперативним системима. Комплетан систем је увезан у једну логичку цјелину. Организациона шема је искоришћена за реплицирање стања са логичког модела организације у информационом система а кроз употребу сервиса активног директоријума. Корисничке апликације које су доступне свима су описане у првицима о кориштењу информационо-комуникационих технологија и представља кориснички сет апликација које су доступне на сваком службеном корисничком уређају. У истом документу је описан начин захтјевања инсталација специфичних апликација.

Веб сервиси су организовани тако да:

- Сви сервиси су јасно дефинисани/одвојени и међусобно независни.
- У случају да један од сервиса/страница престане са радом, то не утиче на преостале сервисе/странице.
- Чување сервиса/страница се ради на дневном, седмичном и мјесечном нивоу, тако да је увијек могуће систем вратити на неко од претходних стања у случају потребе.
- Управљање сервером/сервисима/страницама је једноставно и не захтјева никакво искуство у раду са терминалом/конзолом.
- Сви сервиси/странице могу бити посебно управљани, са одређеним привилегијама, на начин да корисници не угрожавају рад једни другима.
- Преко панела/веб интерфејса-а је омогућено потпуно управљање комплетним сервером/сервисима/страницама.
- Надоградње сервиса на новије верзије извршавају се директно из панела.
- Комплетан мониторинг у реалном времену.
- Фиревоалл/заштита сервера.
- Напредно кеширање садржаја, могућност избора (1. Apache; 2. Apache + NginX; 3. Apache + NginX + Varnish).

Сервиси

Организациона шема је искоришћена за реплицирање стања са логичког модела организације у информационом система а кроз употребу сервиса активног директоријума који нам служи за инвенторисање, организацију, аутентикацију, ауторизацију и управљање са мрежним објектима и ресурсима који раде на или су компатибилни са Microsoft Windows технологијама.

Уопштено: сви корисници посједују кориснички налог којег чине његови креденцијали (име налога и његова шифра) као најважнији дио те велики број других атрибута који нуде проширење могућности управљања самим налогом.

Рачунари такође посједују налоге, који дозвољавају рачунару са MS Windows оперативним системом (или компатибилним) да комуницира и дијели ресурсе са другим члановима домена, те да се користи за пријаву корисника и др.

На тај начин имамо јединствену базу основних ресурса рачунарског система чије активности и употребу можемо да пратимо и на тај начин имамо увид у искоришћеност система што олакшава планирање повећања капацитета и др.

Поред наведеног, сржни мрежни сервиси који омогућавају стабилан рад свих уређаја на мрежи су имплементирани са редуансом и то су: DNS, DHCP, RADIUS, File sharing, Printing.

File sharing је базиран на DFS сервису и распоређен је преко неколико сервера од којих сваки има барем једну активну копију у реалном времену, као и основно временско верзионисање датотека и фолдера чиме је корисницима омогућен једноставан поврат претходних верзија докумената. Приступ дијељеним подацима се регулише централно путем АД објеката. Базе података се служе са Microsoft Windows SQL Server 2012 сервера и чувају се у одвојеним инстанцама за сваку апликацију. Поред наведеног важнији сервиси који су имплементирани су:

- Софтвере за антиплагијаризам – у оквиру моодле платформе за учење на даљину
- Интернет радио палатформа заснована на Linux и PHP технологијама;
- Microsoft Office 365 Cloud са интеграцијом на АД високе школе и Skype for Bussines telekonferencing систем за све студенте и запослене;
- Технологија заштите WLAN мреже и корисника базирана на Active Domain и firewall полисама
- SSL VPN конекција са 3DES алгоритмом криптовања према удаљеним локацијама у систему учења на даљину и системима који захтјевају пријаву корисника.
- PKI инфраструктура информационог система са криптовањем саобраћаја, технологијом дигиталног сертификата и емитовањем јавних и приватних кључева,
- Windows Server 2012, Windows Server 2012R2, оперативни систем на серверским уређајима;
- Microsoft imagine програм за раподјелу софтвера студентима и наставном особљу потребан за наставу

Апликације и веб сервиси

Веб контрол панел (Centos OS Panel) омогућава управљање веб апликацијама, као и преглед статистике, искоришћеност ресурса, број посјета, рад са резервним копијама

итд.. Контролни панел је разумљив и једноставан за коришћење. Путем овога система управља се и контролише главни веб сервис – апликација - званична веб презентација BLC -а (www.blc.edu.ba), студентски веб сервис библиотеке (<http://biblioteka.blc.edu.ba>), веб сервис алумни асоцијације (<http://alumni.blc.edu.ba>), систем студентске службе <https://ss.blc.edu.ba>.

У оквиру BLC-а функциониши следеће веб локације и апликације:

- aktuelnosti.blc.edu.ba
- blc.mcite.blc.edu.ba
- pr.blc.edu.ba
- alumni.blc.edu.ba
- racunovodstvo.blc.edu.ba
- radio.blc.edu.ba
- so.blc.edu.ba
- sec.blc.edu.ba
- yfchange.blc.edu.ba
- e-nastava.blc.edu.ba
- biblioteka.blc.edu.ba
- ss.blc.edu.ba
- kc.blc.edu.ba
- blc.edu.ba/dani_prakse

Office 365 <https://portal.office.com>

Office 365 као ЛМС платформа обједињује напредне технологије учења са аспектима ауторских колаборација и социјалних вјештина. Office 365 на тај начин пружа платформу за учење коју корисници већ знају да користе пружајући им познато окружење, као што је рецимо окружење за рад у Microsoft Office-у. У својој новијој верзији је омогућена једноставна надоградња путем облака (eng. Cloud). То омогућава да су сви предмети, апликације и алати одмах доступни и на дохват руке. Office 365 као систем због своје интеграције у облаку, пружа могућност да се свим садржајима приступа са једном јединственом шифром и не зависи од уређаја са којим приступамо. Овом систему се може приступити са мобилним телефоном, таблетом, лаптопом или било којим уређајем који има приступ интернету, без додатних подешавања платформе или појединачних предмета.

Наставници могу објављивати појединачне задатке за сваког студента са чланцима који се могу дијелити у креираној библиотеци дигиталних докумената, а група може сарађивати са OneNote Notebook свеском који је смјештен у SharePoint Online систем. То омогућава да су материјали увијек доступни са сваког уређаја и могу се дијелити и везивати за сваки курс посебно.

Moodle <https://e-nastava.blc.edu.ba>

Moodle је бесплатни софтвер отвореног кода (eng. *Open Source*) базиран на програмском језику PHP, као што се може видјети на њиховој официјалној страници. Моодле је инсталиран и конфигуриран је одрађен на серверско окружење које подржава Apache server i MySQL или систем за управљање базом података (eng. *Database Management System* – DBMS). Овај LMS омогућава регистровање предавача и студената, синхронизовање са налозима на office 365 платформи као и са активним

директоријумом, креирање нових предмета, објављивање материјала на курсеве у великом броју формата (.doc, .docx, .xls, .xlsx, .pps, .ppsx, .html, .zip, .rar, .pdf i sl.). Такође, Моодле подржава функционалности као што је календар догађаја, форум, креирање квизова и тестова, унос оцјена. Ипак, најинтересантнија ставка Моодле рјешења јесте јако развијен механизам статистичких показатеља, који омогућава предавачима увид у активности студената (број приступа, број преузимања, бодови са периодичних провјера знања, проценти успјеха и сл.).

Студентска служба <https://ss.blc.edu.ba>

Сервис и служба за рад са студентима и планирање наставе учествује у активностима планирања, организовања и провођења наставног процеса на VLC-у.:

- Управљање студентским досијеом

Једноставна обрада пријаве испита, као и управљање свим другим активностима (признати испити, дипломски радови, ЕЦТС бодови, упис семстра, увјерења). Функције студентске службе за рад са студентима обухватају:

- информације о студију
- пријем кандидата
- упис и евиденција студената у први, циклус студија
- упис и евиденција студената у старије године студија
- праћење пријава и полагања испита
- пријава и одбрана завршних радова - дипломских радова
- прелазак са других факултета
- контакти са бившим студентима и дипломантима
- наставак студија

- Управљање предметима

Могућност праћења свих предмета на факултету. Вођење евиденције предмета по семестрима и школским годинама (ЕЦТС бодови, шифра предмета...)

- Потврде и увјерења

Издавање потврда и увјерења за студенте који задовољавају потребне услове, једноставно и у врло кратком временском року. Функције студентске службе у раду са потврдама и увјерењима обухватају: увјерења

- овјера наставног плана и програма
- издавање увјерења и других докумената
- издавање диплома
- дупликат дипломе
- испис
- жалбе
- разне активности

- Запослено особље

Вођење евиденције наставног и ненаставног кадра. Прегледна листа задужења професора.

- Управљање студијским програмима

За бољу организацију студијских програма омогућено је управљање студијским програмима

- Наставни планови

Једноставан преглед, планирање и организација наставних планова за све студијске одсјеке.

Сврха обраде података је обезбеђивање индикатора ради праћења студената, ефикасног и квалитетног функционисања образовног система, планирања образовне политике, праћење, проучавање и унапређивање образовног нивоа студената, професионалног статуса и усавршавања наставника, рада високошколских установа, ефикасно финансирање система високог школства и стварање основа за спровођење националних и међународних истраживања у области образовања. Цјелокупан систем је аутоматизован (аутоматски се одређује које испите студент слуша на основу студијског програма, које испите има право да пријави, које обавља, колико еCTS бодова преноси, који је статус студента, Ово умногоме олакшава рад и повећава ефикасност и продуктивност студентске службе.

Библиотека <http://biblioteka.blc.edu.ba>

Библиотека ВЛС –а има фонд који је већи од 2000 библиотечке јединице монографских публикација из области економије и других друштвених, хуманистичких, природних наука из којих се изводи наставни процес. Од тог броја око 1980 библиотечких јединица чине домаће монографске публикације, а око 20 библиотечких јединица је на страним језицима. Библиотека располаже и са 52 наслова стручних часописа, од чега су 50 наслова на српском језику и 2 наслова на страним језицима. У току 2014. године у Библиотеци је набављено 420 нових наслова. Библиотека врши размјену са универзитетским и факултетским библиотекама у региону, што доприноси богатству и разноврсности библиотечког фонда.

Библиотека ВЛС-а посједује и потребну техничку опремљеност за коришћење и приступ истим (брзе и ефикасне рачунаре за претраживање и 24-часовни приступ Интернету).

ВЛС је студентима омогућио приступ EBSCO бази података. EBSCO информативни сервис је база која садржи електронске часописе, новине, као и књиге из скоро свих области људског знања (области технике, медицине, економије, спорта и др.) ЕБСЦО база омогућава он-лине приступ више од стотину база података, 20 000 научних и стручних часописа и дневних новина најпознатијих свјетских наслова. Бази се приступа искључиво из информатичког кабинета, преко Mozilla Firefox Browser-а, кликом на Bookmarks - ebscohost.

Библиотека је претплаћена и на INFOTEK базу података свих правних прописа објављених у службеним листовима и гласницима у земљи.

Обрада библиотечког материјала ради се по међународним библиографским стандардима (ISBD) уз помоћ програма SENAYAN (SLiMS). SENAYAN (SLiMS) Open Source Software је апликација (OSS) за потребе веб сервиса базиран на аутоматизацији библиотека у малом и великом обиму. Сенауан је лиценциран под GPLv3 који гарантује слободу, измјене и расподијеле (права на коришћење, проучавања, умножавања...). SENAYAN (SLiMS) апликацију смо прилагодили нашим потребама уз додатну модификацију и превод.

Сенауан укључује функције: јавни приступ он-лине каталогу (OPAC) са генерисаним thumbnail -а (приказ омота књига); детаљи евиденције су такође доступни формату XML (Extensible Markup Language) за потребе осталих веб сервиса; подршка управљање мултимедијалних докумената (флв,.. мп3) и дигиталних докумената; пружа вишејезичне одабир; сложену претрагу извјештаје (број књига, број чланова, број трансакција, број резервација...). Претраживање комплетног библиотечког фонда могуће је преко сајта ВЛС-а. Библиотека је дио академске компјутерске мреже.

Софтвер за студенте и наставу - [Линк](#)

Студентима је омогућено да кроз дио Microsoft Imagine Standard и Premium програма могу добити бесплатне програме потребне за студирање. Цена свог софтвера на овој локацији је бесплатна уз услов да се сви придржавају правила из уговора који је потписан између матичне академске институције (BLC) и софтверског издавача (Microsoft). Microsoft Imagine Premium пакет, омогућава кориштење око 200 производа компаније Microsoft бесплатно за све студенте (оперативни системи, алати за веб дизајн, алати за развој база података, алати за развој Windows Phone апликација, алати за, алати за развој Windows апликација).

Такођер, BLC има изграђен информациони пакет са детаљним приказом свих студијских програма на сајту школе. Информациони пакет који садржи све битне податке о студијским програмима, циљеве и компетенције, исходе учења, наставне планове са фондом часова и бројем ECTS бодова за сваки предмет.

Преглед студијских програма увијек се приказује и у редовном промотивном материјалу (брошуре, флајери, водичи и сл.) који се израђује сваке године и допуњава са најновијим информацијама.

Политика управљања људским ресурсима јесте значајан сегмент Политике осигурања квалитета и Стратегије BLC -а. Политика предвиђа да у складу са створеним кадровским ресурсима треба интензивирати активности на покривености наставе на из властитог наставног кадра. Такођер, политика предвиђа формулисане приједлоге за расписивањем конкурса за пријем нових наставника и сарадника.

У досадашњем духу школе, Политика налаже да се настави политика ангажовања младог и перспективног кадра правилним одабиром и школовањем студената, затим наставити активности на унапређењу наставног процеса стварањем високог нивоа организованости и одговорности наставника и сарадника, стварањем услова у којима њихови таленати и вјештине долазе до изражаја и у складу с тим обезбиједити већу доступност наставника и сарадника студентима.

Кроз Политику се предвиђа реализација програма педагошког образовања за сараднике који нису слушали те програме у току основних студија, као и за наставнике који исказу спремност да одслушају такав програм;

Такођер, BLC има Правилник о образовању и усавршавању који поштује законске одредбе дефинисане у правцу мотивације и награђивања особља. Наиме, у Закону постоји одредба као мотивација за усавршавање дефинисана у члану 98, који гласи: „Наставнику послје пет година рада проведених на високошколској установи може бити одобрено плаћено одсуство у трајању од једне школске године ради стручног и научног усавршавања, у складу са статутом“. ([Правилник о образовању и усавршавању](#))

Као показатељ компетентности наставника могу се навести услови за избор у научно-наставна звања, која су испунила наставници у научно-наставним звањима који изводе наставу на BLC–у, зависно од звања у које су изабрани. Приликом избора кандидата у научно-наставно звање посебно се вреднују: мјерљиви резултати научног и истраживачког рада кандидата, ангажовање кандидата у развоју наставе и развоју других дјелатности, резултати наставно-педагошког рада кандидата, резултати постигнути у обезбеђивању научно-наставног подмлатка, као и повезаност образовног

рада наставника са радом на пројектима у другим областима привредног и друштвеног живота и допринос широј заједници. ([Биографије са библиографијом](#), [Одлуке о избору и извјештаји](#))

Све наведено, планирано је кроз финансијски план са властитим кључним перформансама и индикаторима. ([Финансијски план](#), [Избори, усавршавања, семинари](#))

VLC редовно води базу структуре студентске популације, гдје се уносе подаци о полу, старосној доби, завршеној средњој школи студента, просјечној оцјени из средње школе, на који се студјски програм уписује, на коју годину студија се уписује, да ли се преписује са друге ВШУ, на коју годину, да ли студент прелази на други студјски програм, статус студента под којим је уписан (варнедни/редовни), да ли је у фази мировања, број студената који су напустили студиј и година дипломирања. ([Статистика студената](#))

VLC прати број дипломираних студената у свакој години, те уредно води базу ментора у облику записника и Књиге евиденције, те бројшано исказује у табелама. ([Број дипломираних студената](#), [База ментора](#))

VLC прати степен запошљавања свршених студената на основу спроведених анкета на дан додјеле диплома. Сви подаци се чувају ради упоредивости и успјешности студјског програма. Према посљедњим подацима из 2022 године укупно је запослено 64,44 % свршених студената. ([Анкете дипломираних студената](#))

Процјена испуњености Стандарда 7

VLC је у потпуности обезбједио и осигурао квалитет управљања информацијама о студјском програму обезбјеђујући модеран интегрисан информациони систем VLC –а о студјским програмима, па се сматра да је у потпуности испуњен Стандард 7.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 7

- Наставити са континуираном унапређењем информационог система у оквиру којег је могућ шири спектар анализа.

Носилац активности: Директор, Центар за информационе технологије, Административно - техничка служба

- Побољшати Политику управљања људским ресурсима са пројекцијама будућих потреба кључне перформансе и индикаторе

Носилац активности: Директор, Сенат

- Увођење студентских идентификационих картица, које би служиле студентима: за пријаву испита, контролу присуства настави, као легитимација у читаоницама VLC –а и приликом коришћења услуга Библиотеке, за штампање и скенирање и коришћење друге пратеће опреме.

Носилац активности: Директор, Руководилац ЦИТ-а

СТАНДАРД 8: Информисање јавности о СП

Видљивост установе у јавности је сегмент којем се посвећује велика пажња, информације се редовно ажурирају и објављују, свјесни да без двосмјерне, транспарентне комуникације са нашим студентима и промоције ВЛС-а у јавности и стварању позитивне слике о овој установи као друштвено одговорној, нећемо остварити зацртане циљеве.

Комуникација са студентима је успостављена преко студентских тијела у свим органима управљања и одлучивања, преко маилинг листи за слање информација студентима, огласних плоча на веб порталима и електронским огласним таблама, као и каналима друштвених мрежа.

Информације о програмима и звањима доступне су на веб страници ВЛС -а (www.blc.edu.ba). Веб страница садржи информације о програмима и звањима који се нуде на високој школи, такође постоје подаци о организационим јединицама, центрима, часописима, студентским активностима, начину уписа на школу.

Институционални облици односа са јавношћу и окружењем развијени су у довољној мјери. Путем веб странице ВЛС -а постоји организован начина комуницирања са јавношћу, окружењем, као и са свим осталим заинтересованим лицима.

ВЛС је последњих година уложио велики напор на плану повећања информисаности студената у вези са студирањем на ВЛС-у. Сви запослени на ВЛС-у имају задатак да пруже студентима све потребне информације у вези са режимом студија, остварењем студентских права, на Интернет страници ВЛС-а детаљно је објашњено коме студенти треба да се обрате за поједине информације и гдје могу да се добију или предају одређена документа. На интернет страници ВЛС-а постоји посебан сегмент е наставе, који је посвећен студентима и веома је користан (<https://e-nastava.blc.edu.ba>) јер се ту могу наћи подаци о наставним плановима и програмима, инфо пакетима (планови рада), водич кроз студентске службе, подаци о наставницима и сарадницима, као и многе друге корисне информације. Тиме се студенти унапријед упознају са програмом и методама рада на изабраним студијским програмима и начином оцјењивања, као што могу директно и/ или електронском поштом контактирати Координатора наставе, водитеља студијског смјера за одговарајуће недоумице и да тако добију све неопходне информације а које они сами нису могли да пронађу на Интернет страници ВЛС-а (www.blc.edu.ba). За сваки предмет, прије почетка семестра, доноси се детаљан План рада, који је доступан студентима у писаном облику (на првом часу) и непрестано у електронском облику на интернет страници сајту ВЛС –а www.blc.edu.ba. Поред тога, наставници и сарадници комуницирају са студентима преко интернет странице, тј. курса за одговарајући наставни предмет на којој се објављује допунски наставни материјал, задаци за вјежбање, примјери испитних задатака и питања, теме и упутства за семинарске и дипломске радове, одговори на питања студената у вези са наставним градивом, за сваки наставни предмет. План и распоред одржавања предавања и вјежби су истакнути прије почетка одговарајућег семестра на огласној табли и на веб сајту ВЛС-а. Директор прати спровођење Академског календара тј. годишњег плана рада и посебних планова наставе и планова рада за сваки предмет.

Планови рада представљају основу за систематски и плански приступ реализацији наставног процеса. Упоредивање планираног са оствареним обимом, структуром и начином рада, омогућава јасну слику о степену испуњености циљева наставног процеса и смјерницама за унапређење квалитета наставног процеса.

Стопе пролазности, просјечне оцјене по предметима, подаци о запосленима се јавно објављују кроз извјештај о самовредновању, који је пласиран на сајту BLC-а и свима је доступан.

Осим преко е-наставе и сајта BLC-а, професори и студенти се обучавају за рад у програму Office 365, који омогућава наставницима објављивање појединачних задатака за сваког студента са чланцима који се могу дијелити у креираној библиотеци дигиталних докумената, а група може сарађивати са OneNote Notebook свеском који је смјештен у SharePoint Online систем. (Office 365 <https://portal.office.com>) То омогућава да су материјали увијек доступни са сваког уређаја и могу се дијелити и везивати за сваки курс посебно. Office 365 на тај начин пружа платформу за учење коју корисници већ знају да користе пружајући им познато окружење, као што је рецимо окружење за рад у Microsoft Office-у. Office 365 као систем због своје интеграције у облаку, пружа могућност да се свим садржајима приступа са једном јединственом шифром и не зависи од уређаја са којег се приступа (мобилни телефон, таблет, лаптоп или било којим уређајем који има приступ интернету). На систему е-наставе је оформљена секција "За наставно и административно особље" која садржи сва упутства за употребу средстава ИКТ, фајлове за помоћ и правилнике о раду на BLC-у. У склопу система е-наставе и Office 365 налази се база података са свим адресама електронске поште студената, наставног и административног особља, те се овим путем периодично, на дневној основи, квартално добијају информације о ресурсима и услугама које су им на располагању као и надоградњама и побољшањима система.

Између BLC-а и дипломираних студената је успостављена међусобна комуникација преко Алумни клуба која би могла дати корисне податке о броју запослених дипломираних студената, примјенљивости њихових стечених знања у пракси, као и остале податке којима би се побољшали и унапредили постојећи студијски програми и институционална сарадња. BLC чија је сврха да помаже студентима у процјени својих способности, интересовања и вриједности, као и да их информише о стању на тржишту рада и захтјевима послодавца у погледу потребних компетенција. BLC је на још један европски савремен начин урадио повезивање студената и дипломаца преко „Алумни“ сајта који омогућава да пронађете све информације студената са BLC-а, берзе рада, потенцијалне послодавце (више о активностима Алумнија може се видјети на (<http://www.blc.edu.ba/alumni/>), као на фејсбук страници Алумни клуба BLC-а). Алумни пружа могућност разговора и савјетовања у вези са могућностима развоја каријере и то са стручним лицима, организацији скупова, њихово усавршавање, објављивање публикација, организује радионице обуке (како написати биографију, припрема за интервју и сл), организује предавања успјешних пословних људи, пружа информације о понуди на тржишту рада и повезује студенте са заинтересованим послодавцима и слично. Осим низа корисних информација и препорука за све кориснике овог сајта помаже им у процесу планирања каријере, пружајући им могућност да су им доступне сви релевантни подаци Завода за запошљавање.

Путем презентације на интернету, издавањем информатора са објашњењима о студијским програмима, смјеровима и звањима, као и радом студентске службе,

координатора за наставу и свог особља, VLC је обезбједио лак приступ информацијама о свим питањима у вези са уписом студената, као што су информације о тестовима склоности и информисаности, раду VLC-а и надлежних служби и органа, најважнијим актима VLC-а, као и свим осталим информацијама релевантним за студенте, потенцијалне студенте, као и за ширу заинтересовану јавност.

Презентација могућности које нуди VLC потенцијалним студентима врши се и кроз усмене презентације које се организују у средњим школама, у завршним разредима, током којих се представљају све предности које им студирање на VLC-у пружа. То је пракса са којом треба наставити и даље, с тим што се не треба ограничити само на завршне године, већ треба бити дио приче средњошколаца и током нижих година.

Такође, у организација VLC-а током мјесеца априла, пред матуру и упис средњошколаца организује се Дан отворених врата VLC-а за матуранте и њихове родитеље. Гостима се представљају професори и предавачи VLC-а, као и опремљеност школе за одвијање савремене наставе, мноштво ваннаставних активности чији дио постају уписом ове Високе школе, као што је рад на College радију и у College магазину, посјета Сајму књига у Београду, могућност уписа другог и трећег циклуса студија на факултетима у нашем окружењу са којима VLC има потписане уговоре и многе друге предности које студирање на Vanja Luka College пружа. Једна од тих предности је свакако могућност ангажмана и рада на College радију и објављивања текстова у College магазину.

College радио је први интернет студентски радио у Републици Српској. Настао из потребе да се студентима омогући практично стицање искустава у раду на електронским медијима. Радио емитује програм музички и садржајно оријентисан према студентима и младима. Осим пажљиво биране музике, у програму радија се говори и о темама из области образовања, умјетности и културе, као и информације о актуелним дешавањима у граду и окружењу. Програм који самостално уређују студенти VLC-а, емитује се путем Интернета, 24 часа дневно. Програм се може слушати помоћу Winamp Media Player-а путем линка: <http://s3.vocast.com:8600/listen.pls>

College магазин је студентски часопис и права је прилика за стицање вриједног искуства у штампаним медијима. Различитост тема и новинских жанрова који се објављују у College магазину примјер су отворености часописа према свима, без обзира на подручје личних интереса. Првенствена намјера магазина јесте пружање информација о активностима студената и професора на овој високој школи, као и покаже на који начин студенти могу остварити своје интересовања. Због тога, у часопису своје мјесто проналазе студенти са смјера Информатика, Менаџмента културе, Пословне економије, Финансија и банкарства, уз неизоставне студенте са Новинарства и мултимедије. Осим штампаног издања, College магазин се објављује у електронској форми на сајту, као и на facebook страници на којој се свакодневно пласирају вијести и информације важне студентима и практично чине медијски простор небитних, као и уређај са којег преузимају ова издања. <https://www.blc.edu.ba/studentски-casopisi/>

VLC је развио неколико облика јавног представљања међу којима су научни скупови промоција научних часописа, научних монографија, уџбеника, зборника. Са својим издањима VLC у сарадњи са издавачком кућом Бесједа сваке године учествује на Сајму књига у Београду, Сајму књига у Бања Луци и другим сајмовима у окружењу. Осим

овим активностима VLC се понаша и као друштвено одговорна установа организујући посјете Клиници за дјечије болести, хуманитарним акцијама, донацијама након природних непогода (поплаве) итд... Све те активности редовно су праћене у медијима и средствима јавног информисања, чиме се постиже видљивост установе у јавности и остварују зацртани циљеви из Комуникационе стратегије.

Приликом уписа, сви студенти су требали да попуне анкетни лист за новоуписане студенте, односно да одговоре на три питања: како су сазнали за VLC, због чега су се одлучили на студиј на овој високошколској установи и да ли су заинтересовани за учешће у ваннаставним активностима и којим. Резултати анкете показују да је највећи број студената за VLC сазнао преко пријатеља који студирају на овој високошколској установи и да су се, на основу њихових позитивних искустава, одлучили да своје школовање наставе на VLC-у. Резултати анкете показују да је више од половине новоуписаних студената на студијски програм МППЕ заинтересовано за ваннаставне активности, првенствено за спортско креативне догађаје (преко 55%), а затим и за рад у студентском парламенту. (<https://blc.edu.ba/wp-content/uploads/2022/02/Anketa-novoupisanih-studenata-BLC-2021-2022.pdf>)

VLC отворено иступа у јавности и даје информације о свим важним догађајима и активностима које се одвијају на VLC -а. Поред тога представници VLC -а покрећу, али и одазивају се на јавне дебате, тв и радио емисије, конференције, научне скупове, семинаре итд.

VLC подстиче своје запослене да се активно баве научним, истраживачким, умјетничким и стручним радом и да што чешће објављују резултате свога рада у иностранству и тиме што издваја посебна финансијска средства за подршку овим активностима. Према Одлуци Директора свим наставницима и сарадницима који су запослени на VLC-у одобрава се коришћење средстава на име накнаде трошкова учешћа на међународним скуповима, под условом да имају прихваћен рад на том скупу, као и средства на име накнаде трошкова учешћа на једном домаћем научном скупу. Такође, свим сарадницима на VLC-у у току изборних периода у звању сарадника одобравају се средства на име накнаде трошкова студирања, наставка студија, под условом да претходно покажу успјех на студију.

У оквиру укључивања VLC-а у научне и стручне токове, као и унапређења академских знања и подстицање научног подмлатка, наставници VLC-а реализују своје докторске студије на универзитетима у земљи и иностранству.

VLC редовно и у складу са својим активностима, а које су од општег интереса и привлаче пажњу медија одржава конференције за штампу. Уобичајен повод за њихово одржавање су поводом научних и стручних скупова, премијере филмова у Мултимедијалном студију, изложбе, концерти и друге активности које организује VLC.

Међу значајнијим догађајима чији је организатор или покровитељ VLC, а који су привукли велики број медија како у просторије школе, тако и других институција са којима је VLC партнер можемо издвојити: међународна научна конференција МЕС, међународна научна конференција „Европска унија – Западни Балкан – куда даље“, затим ПР Арена која је први пут одржана на VLC-у, затим у другим градовима, организован је Дан праксе који је имао за циљ да повеже привреду и студенте, затим

логистичка конференција, едукативна конференција о односима с јавношћу "Proactive", научно-стручни скуп "Дигитално издаваштво у образовању будућности", научни скуп „Слобода, утицај и улога медија у начину размишљања младих“, научни скуп Е образовање – образовање будућности, одржана је конференција „Европкса унија – изазови проширења и Западни Балкан“, концерт Београдског ревијског оркестра, промоција збирке пјесама "Депилација језика" Саше Баштинца, изложба радова студената Метрополитан универзитета из Београда, изложба графичких радова наших студената са одсјека за графички дизајн, вече са Иваном Босиљчићем, међународна изложба фотографија "Мир и опстанак породице човјека на планети Земљи", аутора 69 земаља свијета, вече Француске шансоне у извођењу Јована Ђорђевића, представа и друге.

Јавности редовно пласирамо све новости на школи, међу којима треба издвојити успјешност студената на том пољу гдје су студенти учествовали на међународном такмичењу „Форум младих лидера“, са пројектом под називом „Сервис персоналне асистенције“, те пројектом из области медија, односно радијским прилогом „Корупцијом до савршенства“ гдје је наш студент уђао у ужи такмичарски круг на међународном фестивалу кратких радијских и телевизијских форми студената новинарства „On the record“, изложбу слика студенткиње Биљане Недић, поетско вече књижевника свршених студената ВЛС- а.

Имплементирано је неколико система за комуницирања са студентима и особљем као и за размјену информација о предавањима, консултацијама, испитима, предиспитним обавезама, колаборацију, креирање садржаја, комплетну аналитику, приступ библиотечким јединицама и др. Међусобно су увезан и интегрисани да функционишу као јединствен информациони систем високошколске установе и са јединственим креденцијалима за све сервисе. Корисник има један кориснички налог за све сервисе.

Имплементирани су:

- Систем Активног домена – служи за додјелјивање локалних права и ресурса
 - Систем студентске службе – служи као студентски картон са општим информацијама, положеним испитима, финансијама, задужењима студента, овјерама семестра и другим информацијама потребним студентском сервису
 - Систем е-наставе – служи као платформа за објављивање и приступ наставним материјалима, обавјештавање студената, наставног, помоћног и административног особља путем електронске поште пријава испита и сл.
 - Систем Office 365 – служи за креирање наставног и потребног садржаја, праћење успјеха студената, евиденција и кориштење ИКТ и наставних ресурса и сл.
 - Библиотека - приступ библиотечким јединицама и литератури
 - Microsoft Imagine програм – служи за приступ потребном софтверу за студирање
- Студенти који су запослени или су из другог разлога спречени да свакодневно присуствују предавањима имају могућност праћења наставе он-лине, док сваки предмет има и сопствени микро сајт на ком се објављују материјали за праћење наставе, спремање испита, као и материјали за лакше савладавање градива.

За потребе директног комуницирања са професорима, асистентима и административним службама, сваки студент, сво наставно особље и службе имају сопствену електронску адресу на коју се шаљу важна обавештења. Електронске адресе које студенти и наставно особље користи је званична високошколска адресе институције (@blc.edu.ba) реализована уз помоћ Microsoft Office 365 платформе и

служи као јединствени начин пријављивања на све сервисе на VLC-у Поред овога вида комуникације за потребе он-лине предавања, виртуелних консултација имплементиран је и Skype for Bussines, десктоп и мобилна верзија програма за видео конференције, гледање удаљеног екрана, предавања, виртуелне консултације дељење докумената, онлине дискусије, анонимне и јавне упитнике и анкете. ([Анкете о квалитету објављених информација](#))

Пријава испита, евалуација наставних процеса и општих услова студирања, праћење резултата предиспитних активности и испита, распоред наставе, сва важна обавјештења такође се спроводи преко интернет сервиса, (Moodle i Office 365) а студенти имају могућност коришћења Android и Apple iOS апликације за мобилне уређаје преко којих добијају обавјештења и распореде предавања. Коришћење система на Vanja Luka College-у се ослања на интеграцију платформи Moodle и Microsoft Office 365 које су интегрисане са Aktivnom доменом и системом студентске службе подигнутим локално на Vanja Luka College-у.

Систем укључује и следеће ставке:

- Веб апликације Word, Excel, Outlook, PowerPoint, које омогућавају читање, уређивање и дељење докумената кроз веб читач, чак и ако корисник на рачунару нема Office пакет инсталиран;
- Електронска пошта са 50ГБ простора по кориснику, заснован на Exchange серверу, којем се приступа кроз веб читач, клијента за електронску пошту (нпр. Outlook) или са мобилног уређаја;
- OneDrive for business, лични простор у облаку за складиштење података за сваког запосленог и студента, капацитета 1 ТБ. Овај простор је интегрисан са SharePoint сервисом;
- Skype for Bussines, десктоп програм за видео конференције, гледање удаљеног екрана, предавања, виртуелне консултације дељење докумената, он-лине дискусије, анонимне упитнике и анкете;
- SharePoint, сервис за креирање тимских веб сајтова, са форумима за дискусије о пројектима и дистрибуцију материјала;
- Yammer, друштвени сајт за факултет, који личи на Facebook и има подршку за РС и мобилне уређаје;
- Moodle е-настава систем за управљање курсевима односно систем за управљање учењем односно виртуелно окружење за учење.

Студентима је најинтересантнији дио овог пакета, кориштење стандардних Office алата кроз cloud платформу office365 са подршком за рад на свим типовима мобилних уређаја. Осим што служе за учење на студијском програму информатика, служи и за све остале студијске програме, у смислу израде презентација, семинарских радова, комуникације између студената и с наставним особљем. Наравно, потребно је користити стечена знања рада с основним алатима Office (Word, Excel, PowerPoint, Access). Врло битна функција је и могућност спремања докумената у „облак“, а може се врло једноставно примијенити у случајевима презентације заданог задатка самом професору и осталим студентима, коришћењем на интернету (у „облак“) спремљених докумената, с могућношћу измјена на лицу мјеста, он-лине. Није потребно доношење радова на вањским медијима, типа CD - DVD или USB мемору стицка. За вријеме израде заданог задатка, студентима је могућа стална комуникација с колегама и наставним особљем путем Skype for bussines алата, моодле форума, електронске поште.

Све наведено дио је Комуникацијске стратегија која треба првенствено да помогне у одређивању начина и активности којима ВЛС доприниоси бољој комуникацији са неколико кључних циљних група јавности и на тај начин допринесе остваривању визије Високе школе зацртане у њеним стратешким документима. Такође, ова стратегија кроз своје циљеве и оперативне активности је саставни дио унутрашњег система обезбјеђења квалитета Високе школе ВЛС. Водећи рачуна о значају улоге коју ова образовна установа има у друштву, локалној заједници, незаобилазан моменат је упознавање шире јавности са радом, активностима, плановима и реализованим пројектима ВЛС-а. Један од задатака стратегије јесте да помогне запосленима, како наставном, тако и ненаставном особљу, у образовној установи да продуктивно комуницирају и испуне основне циљеве организације. ([Комуникацијска стратегија ВЛС-а](#))

ВЛС штампа и на сајту пласира водич за студенте, али штампа и друге флајере и промотивне материјале за будуће генерације студената. Водич за будуће студенте обухвата опис и називе студијског програма, информације о трошковима студија, наших уписа итд. ([Информатори](#), [Флајери](#))

За ВЛС је изузетно важно да провјери квалитет објављених информација, односно да провјери њихову употребљивост и доступност. То се врши помоћу анкете која је објављена на порталу ВЛС - а. Анкета се поставља на сајт на почетку академске године (у октобру), а подаци из анкете се обрађују на крају академске године (у октобру наредне године). Она се састоји од четири једноставна питања, а посјетиоци сајта на питања одговарају са ДА или НЕ. Анкета се састоји од сљедећих питања:

1. Да ли су сте пронашли све потребне информације?
2. Да ли су Вам објављене информације корисне?
3. Сматрате ли да су објављене информације објективне?
4. Сматрате ли да су објављене информације непристрасне?

Резултати показују да је 66,67% посјетилаца сајта успјело да пронађе жељене информације, а посјетиоци сајта сматрају да су објављене информације корисне (74,51%), објективне (89,71) и непристрасне (89,22).

ВЛС препознао да у данашњој “online” ери није довољно само понудити квалитетан производ, потребно је звонити на сва звона да заиста нудимо нешто другачије и да се млади људи могу поуздати у наш квалитет. Због тога редовно пратимо бројач посјета на сајту који биљежи само онај број посјета који учине различите особе у току дана. Значи, вишеструка посјета од стране једне особе се не биљежи, јер то није реалан податак који би нам показао колики број људи свакодневно тражи информације са сајта. ([Статистика посјећености сајта](#))

Процјена испуњености Стандарда 8

ВЛС има успостављен систем односа са јавношћу и презентација информација за јавност путем интернет странице, друштвених мрежа и организације разних културних догађаја. Такођер, имамо усвојену Комуникацијску стратегију која помаже у одређивању начина и активности којима ВЛС излази у јавност. Према томе, ВЛС има испуњен Стандард 8.

Препоруке за унапређење и развој квалитета

- Дефинисати минимално потребне елементе, које треба да садрже веб презентације

Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете

- Повећати садржај информација на друштвеним мрежама

Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете

СТАНДАРД 9: Континуирано праћење, периодична евалуација и ревизија СП

VLC континуирано усавршава своје студијске програме и усклађује их са друштвеним потребама и околностима. Основни начини вредновања и самовредновања студијских програма и наставног рада су: анализа документованости и јавности студијских програма; анализа записа о наставном раду; студентско вредновање – вредновање од стране активних студената и студената који су завршили студије; вредновање од стране послодаваца као корисника услуга студената који су завршили студије, самовредновање запослених.

Вредновање студијског програма у цјелини, састоји се из: композитне процјене свих појединачних наставних предмета на студијском програму и јединствене процјене студијског програма као цјелине. (успјех студената – збирни записници)

МППЕ садржи све елементе утврђене Законом о високом образовању, Статутом, студијски програм је научно утемељени; има дефинисану сврху и улогу у систему васпитања и образовања; усклађен са истраженим потребама послодаваца, и других релевантних организација и институција система; циљеви студијског програма, исходи учења, знања и вјештине које се његовим савладавањем стичу, дефинисани су и усклађени са основним задацима и циљевима VLC -а. Студијски програм усклађен је са савременим свјетским токовима и стањем науке и струке.

Студенти су укључени и имају активну улогу, како у процесу самовредновања, тако и у процесу дефинисања политике квалитета на VLCу. Активна улога студената у процесу обезбеђења квалитета остварује се: радом студентских организација и студентских представника у тијелима VLC -а, учешћем представника студената у раду органа за обезбеђење квалитета, периодичним оцењивањем квалитета студијских програма, свих елемената наставног процеса, литературе, библиотечких и информатичких ресурса, педагошког рада наставника, сарадника и студентске службе путем анкетирања, изражавањем мишљења о свим општим актима којима се утврђује стратегија обезбеђења квалитета и уређују стандарди и поступци за обезбеђење квалитета.

За потребе развоја нових студијских програма примијењена процедура евалуације (самоевалуације) постојећих студијских програма, а обрађени резултати су основа за покреће поступка, након што Научно наставновијеће да приједлог Сенату.

Резултати анкетирања показују да студијски програм који је актуелно реализовани на обезбеђују задовољавајућу оспособљеност за рад, задовољавајући ниво стручних

теоријских и практичних знања и вјештина, као и да су структура студијских програма, број предмета и фонд часова, сврха и циљеви програма, задовољавајући, али се могу даље развијати. Резултати анкетирања показују да важећи студијски програм обезбјеђује остваривање образовних циљева, односно стицање задовољавајућег нивоа стручних компетенција студената, теоријског и практичног знања у струци, организационих вјештина, способности за тимски рад и спремности за рад. Квалитет студијских програма утврђује се на основу података прикупљених наведеним анкетирањима и евалуацијом претходећих програма, као и поређењем програма предложеним за акредитацију са студијским програмима сличног садржаја у БиХ и Европи.

BLC континуирано организује састанке са привредницима као и сваке године у новембру догађај под називом „Дани праксе“. Овај догађај омогућава студентима да се упознају са радом успешних компанија, као и да сазнају гдје могу да стекну практична знања. На основу анкета спроведених међу студентима и послодавцима, Комисија за осигурање квалитета и Научно-наставна вијећа долазе до значајних података о кретању на тржишту рада и на основу њих долазе до битних закључака о потреби за ревизијом студијских програма. (Записници са састанака са привредницима, Анкете са „Дана праксе“, https://blc.edu.ba/dani_prakse/index.html)

Резултати анкетирања која су спроведена на Данима праксе, показују да више од 75% студената сматра да им је пракса корисна, те да су задовољни условима које су имали у предузећима у којима су обављали праксу. Са друге стране, више од 80% послодаваца навело је да су студенти BLC-а имали довољно знања и компетенција за обављање стручне праксе, а више од 65% послодаваца би понудило запослење студентима BLC-а. Идеја о оснивању Каријерног центра BLC -а и савјетовања студената реализована је захваљујући иницијативи послодаваца на догађају под називом „Дани праксе“ са циљем да студенте припреми за излазак на тржиште рада након дипломирања, да их повеже са пословном заједницом и да им пружи подршку у стицању оних знања и вјештина које су данас на тржишту рада неопходне.

Каријерни центар је осмишљен као студентски сервис који кроз различите услуге и програме обезбјеђује подршку студентима и дипломцима BLC -а у развоју каријере и помаже им да се по завршетку студија што боље представе у пословном свијету. <http://kc.blc.edu.ba/>

Према томе, BLC континуирано прати успешност и ефикасност студирања и предузима мјере утврђене Правилима студија за повећање успјеха у студирању. BLC обезбјеђује студентима активно учешће у поступку оцјене квалитета. BLC обезбјеђује услове и инфраструктуру за редовно, систематско прикупљање и обраду података потребних за оцјену квалитета у свим областима које су предмет самовредновања. BLC обезбјеђује расположивост података потребних за упоређивање са одговарајућим страним високошколским установама у погледу квалитета. BLC обезбјеђује редовне повратне информације од послодаваца и других организација о компетенцијама својих дипломираних студената. BLC подржава, подстиче и унапређује организовано дјеловање дипломираних студената академских студија, као и активности које доприносе очувању угледа BLC- а и његовом даљем развоју. (Анкете дипломираних студената)

Показатељ квалитета студијског програма је и то што је креиран по узору на референтне европске моделе.

BLC континуирано прати успјешност и ефикасност студирања и предузима мјере утврђене Правилима студија за повећање успјеха у студирању. BLC обезбјеђује студентима активно учешће у поступку оцјене квалитета. BLC обезбјеђује услове и инфраструктуру за редовно, систематско прикупљање и обраду података потребних за оцјену квалитета у свим областима које су предмет самовредновања. BLC обезбјеђује расположивост података потребних за упоређивање са одговарајућим страним високошколским установама у погледу квалитета. BLC обезбјеђује редовне повратне информације од послодаваца и других организација о компетенцијама својих дипломираних студената. BLC подржава, подстиче и унапређује организовано дјеловање дипломираних студената академских студија, као и активности које доприносе очувању угледа BLC- а и његовом даљем развоју.

BLC спроводи поступак самовредновања ради утврђивања степена успјешности у спровођењу утврђене стратегије и поступака за обезбјеђење квалитета, нивоа остваривања утврђених стандарда квалитета. BLC спроводи поступак самовредновања установе сваке године, а студијског програма најмање једном у три године. Постоји могућност да се изврши и ванредна провјера квалитета, ако за тим постоји потреба.

Са резултатима самовредновања BLC упознаје наставнике и сараднике, студенте, Агенцију за акредитацију високошколских установа РС, академску и стручну јавност. Резултате самовредновања BLC објављује у виду извјештаја у електронском облику, као и на веб страници BLC- а. Формирана је база података која обезбјеђује трајно чување прикупљених података и њихово упоређивање са подацима који ће се прикупити током спровођења наредног анкетирања и примјене других метода за прикупљање података. Извештај о самовредновању усваја се на сједници Сената BLC-а.

BLC перманентно прати начин функционисања система обезбјеђења квалитета и, по потреби, врши потребне иновације у погледу индикатора квалитета, метода прикупљања и обраде података и др. BLC перманентно унапређује инфраструктуру како би обезбиједио редовно и систематско прикупљање и обраду података потребних за оцјену квалитета.

BLC ће спровести поступак едукације заспослених и студената у области обезбјеђења квалитета.

Процјена испуњености Стандарда 9

На основу анализе и евалуације претходећих студијских програма, може се закључити да припремљени студијски програм на нивоу основних академских студија, испуњава Стандард 9.

Препоруке за унапређење и развој квалитета

- Континуирано развијати студијске програм, прихватати позитивна достигнућа на сродним студијским програмима, оснаживати флексибилност наставника при креирању и реализацији активности у оквиру студијског програма.
- Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете, Научно-наставно вијеће

- Настојати да се прошири сарадња у оквиру различитих студијских програма и унапреди мобилност студената академских студија.

Носилац активности: Директор, Центар за међународну сарадњу, Научно-наставно вијеће

Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете, Научно-наставно вијеће

- Редовно прибављати повратне информације од послодаваца и представника других одговарајућих организација о квалитету студија и својих студијских програма, и установити начине иновирања садржаја и процеса наставе и исхода учења;

Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете, Научно-наставно вијеће

- VLC ће наставити са континуираним праћењем и усавршавањем успостављеног система обезбјеђења квалитета, те увести иновације у погледу метода прикупљања и обраде података.

Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете, Научно-наставно вијеће, ЦИТ

- VLC ће припремити и спровести поступак едукације запослених и студената у области обезбјеђења квалитета

Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете

-VLC ће и даље радити на процедурама редовног и систематског прикупљања и обраде података неопходних за процјену квалитета у свим релевантним сегментима.

Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете, Научно-наставно вијеће, ЦИТ

СТАНДАРД 10: Мобилност академског особља и студената

Високошколска установа има развијене облике међународне сарадње кроз европске (међународне) пројекте, билатералне уговоре, заједничке програме и сл. Високошколска установа подстиче и обезбјеђује међународну мобилност студената и наставника, пратећи примјену стечених искустава у својим активностима. <https://blc.edu.ba/mobilnost-blc/>

Од оснивања до данас VLC је у оквиру Истраживачки центар реализовао је низ научних и стручних скупова, консултантских услуга, савјетовања, студентских такмичења. Скупа са својим истраживачима, докторима наука, као и са њиховим искуством у обављању истраживања, Центра је потпуно оспособљен за квалитетну и конкурентну израду научноистраживачких и стручних пројеката из сегмената обухваћеним студијским програмима, а посебно економске науке.

BLC је успоставио међународну сарадњу и постао дио међународне мреже Seeman – Central and East European Management Development Association. Оно што BLC добија чланством у глобалној мрежи за развој менаџмента SEEMAN јесу права и бенефиције као што је: учествовање у међународним образовним програмима и конференцијама, успостављање међународних сарадњи, добијање акредитација за студијске програме. Критерији чланства и обавезе у SEEMAN су: минимално пет година искуства у континуираном образовању на подручју пословне економије или менаџмента; студиј првог циклуса из подручја менаџмента који се изводи барем пет година и минимално 60 студената који су завршили програм; годишње минимално 25 студената уписаних на поједином смјеру студија (студијском програму); предавање извјештаја базираних на самопроцјени.

Права и бенефиције су: сви SEEMAN програми и догађања по повлаштеним цијенама, бесплатне публикације, могућност постављања обавијештења и позива на сарадњу на SEEMAN веб страницу, укључивање каталога институција и програма са профилима институција и описима програма. укључивање чланова Високе школе у он-лине SEEMAN каталог експерата, могућност добивања IQA акредитације, погодности које укључују сарадњу са SEEMAN партнерима издавачима (Emerald, Harvard Business School Publishing, Pearson Education, the Adizes Institute itd), приступ чврсто повезаној и преданој мрежи институција заинтересираних за сарадњу и развој.

BLC је остварио сарадњу а у циљу остваривања принципа високог образовања: уважавање хуманистичких и демократских вриједности, европских и националних традиција, поштовање људских права и грађанских слобода, укључујући забрану свих видова дискриминације.

BLC је склопио седам уговора са Директоратом комуникација јединице за издаваштво Савјета Европе у Стразбуру. Овим уговорима се BLC -у даје право да преводи и издаје издања Савјета Европе. Уговори се тичу права и обавеза издавача и власника издања на дистрибуцију, превод и осталих уговором предвиђених услова.

Уговори су потписани за публиковање сљедећих издања:

1. "Институције менаџмента етнополитичког сукоба у централној и источној Европи"; (Institutions for the Management of Ethnopolitical Conflict in Central and Eastern Europe)
2. "Приручник за ношење религијских симбола у јавности"; (Manual on the wearing of religious symbols in public areas)
3. "Извршења пресуда Европског суда са људска права" (друго издање; (The execution of judgments of the European Court of Human Rights)(2nd edition)
4. "EDC/HRE (пети дио: Проучавање права дјетета - Девет кратких пројеката са основни ниво"; (EDC/HRE (Volume V): Exploring Children's Rights - Nine short projects for primary level)
5. "Савјет Европе и људска права - Увод у Европску конвенцију о људским правима"; (The Council of Europe and human rights - An introduction to the European Convention on Human Rights)
6. "Приручник о говору мржње"; Manual on hate speech
7. "Савјет Европе и Рим: 40 година акције" (Council of Europe and Roma: 40 years of action)

BLC је кроз партнерство са издавачком кућом „Бесједа“ и Министарством цивилних послова БиХ учествовало у међународном пројекту штампања UNESCO – вих Конвенција из области културе.

BLC је потписао појединачне споразуме и сарађује као партнер са високошколским установама у оквиру међународне сарадње. <https://blc.edu.ba/partneri/>

Један од основних циљева међународне сарадње BLC-а је да омогући својим свршеним студентима да наставе други циклус образовања (мастер студије) на универзитетима ван Босне и Херцеговине са којима је потписан споразум о сарадњи. До сада је тако већи број бивших студената магистрирао на универзитетима у Бечу, Београду, Зрењанину и Новом Саду. ([Извјештаји Центра за међународну сарадњу](#))

BLC заједно са невладином организацијом „Свјетионик“ реализује пројекте из области социјалне заштите, предузетништва, волонтеризма и других области које се покажу актуелним у одређеном периоду. BLC и невладина организација „Свјетионик“ су усагласили да заједнички припремају пројекте, унапређују систем социјалне заштите, ангажују наставнике за разне врсте едукација, а по потреби пројекта. Такође, усагласили су да ангажују студенте ради њиховог јачања способности и вјештина у разним областима. Да проводе програме samozapošljavanja и реализују пословне идеје.

BLC је са Развојном агенцијом града Приједора ПРЕДА учествовао у два ИПА пројекта, као стручни консултант.

Висока школа BLC била је фокус пажње делегације Савјета Европе који су кроз спровођење пројекта "Strategic Development of Higher Education and Qualification Standards" посјети нашу високошколску установу и одржали индивидуалне састанке и састанке фокус група, у сврху прикупљања информација у складу са матрицама за анализу три теме које пројекат мора анализирати. Посјета BLC-у одвијала се три дана и то од 18.-20.јуна, а уједно је то била и једина приватна високошколска установа на нивоу БиХ одабрана кроз пројекат Савјета Европе.

BLC велику пажњу поклања развоју међународне научне сарадње, дајући значајне напоре у рад Центра за међународну сарадњу. Међународно присуство BLC – а примјетно је у домену интер-универзитетске односно интер-високошколске размјене професора и студената. Активности Центра за међународну сарадњу обухватају организацију љетњих BLC, размјену предавача и студената са партнерским универзитетима, признавање страних високошколских исправа, као и организацију семинара и предавања истакнутих професора из иностранства. Размјена наставника и студената се одвија у оквиру, као и на основу уговора о билатералној сарадњи које је BLC потписао и остварио са универзитетима у иностранству. Ови уговори односно програм подразумјева размјену студената и професора, да студентима омогућавају наставак студија и усавршавање.

С обзиром на то да BLC још увијек није реализовао Ерасмус пројекте везане за студијски програм МППЕ, ипак су студенти редовно обавјештавани о могућностима које пружају друге ВШУ како на сједницама Сената, тако и путем сајта Каријерног центра. Међутим, размјена наставног особља је остварена са Универзитетом Јаен у Шпанији, гдје су три професора наше школе учествовала у овом пројекту. Осим тога, BLC је остварио Ерасмус пројекат са Универзитетом Еуропа Прима Скопје у оквиру

истраживања жеља и интересовања младих на Западном Балкану.
<https://blc.edu.ba/en/dosadasnja-iskustva/>

Процјена испуњености Стандарда 10

На основу анализе и евалуације претходећих студијских програма, може се закључити да припремљени студијски програм на нивоу основних академских студија, задовољава Стандард 10.

Препоруке за унапређење и развој квалитета

- Активније укључивање Центра за међународну сарадњу у Ерасмус пројекте и изналажење партнера

Носилац активности: Центар за међународну сарадњу, Директор,

-Потребно је учествовати у што више пројеката који подстичу мобилност, као што су: ERASMUS. Повећази укљученост у СЕЕPUS мрежи.

Носилац активности: Директор, Руководилац Центра за међународну сарадњу

-Потребно је интензивирати сарадњу са страним високошколским и научноистраживачким организацијама и уложити напор у прибављање додатних финансијских средстава за потребе набавке литературе и учешћа на међународним конференцијама, како би се утицало на повећање задовољства запослених у настави овим аспектом квалитета организације ВЛС -а.

Носилац активности: Директор, Руководилац Центра за међународну сарадњу